

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Pars I. de Perfectionis desiderio, & septem excitatorijs eius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

PARS PRIMA

HVIVS LIBRI DE PERFECTIONIS desiderio, & septem excitatoriis eius.

*Perfectionem donum Dei esse, non tamen
nostram cooperationem excludere.*

CAP. I.

Perfectionis gemma gratissima, cuius substantiam, & dignitatem in superioribus, exposuimus, nec ex natura nobis obuenit, nec ex necessitate accedit, nec ex debito contingit, sed donum Dei est, & quidem amplissimum, quod Deus diues in misericordia hominibus larga manu concedit. Natura quidem perfectionem naturalem parit, qua res aliqua, ut verbi gratia, caelum, aut margaritum, proprietatibus sibi debitis pulchra perfecta que consistit: at perfectionem supernaturalem (de qua nunc loquimur) quae in gratia, & charitate sita est, & nos veros Dei filios, & charissimos amicos efficit, nulla ratione progignit. Naturalia enim (ut indicauit Basilius, & ipsa ratio, & experientia docet) aut in seipsis aut veluti in semine nobiscum ex utero matris prodeunt, imò ex ipsa conceptione nostra, qua sumus aliquid, nobis obueniunt. Nam oculis praediti, & manibus, & pedibus, & reliquis membris compacti nascimur, & rationis compotes, atque apti ad ridendum, & flendum, & loquendum sinu matris nos nutriens, & educantis excipimur. Non tamen tunc lux ista recens natos, aut Deo gratos, aut charitate perfectos aspicit, sed potius originali macula infectos, & vitiorum seminibus, scilicet affectibus, cumulos, quibus ad terrena dilabimur, manifestè cognoscit. Eramus enim, ut inquit Paulus; natura, id est naturali procliuitate filij irae:] quòd si filij irae, ergo & filij vindictae: non igitur à natura nobis prouenit gratia, & multò minùs gratia perfectio, quae nos filios misericordiae facit, & ab omni ira & vindicta liberat. Non etiam aliqua necessitate (ut factorum assertores delirarunt) ad perfectionem capessendam impellimur: quoniam hoc opus liberae voluntatis est, voluntatis, inquam, Dei, quae nos misericorditer vocat, & à limo peccati, in quo infixi eramus, extrahit, & in arcem puritatis inuehit; & voluntatis nostrae, quae nequaquam Deo vocanti & inuitanti resistit. Fidelis Deus, ait Paulus, per quem vocati estis in societatem filij eius Iesu Christi Domini nostri,] Non fortuna vos impulit ad Societatem Christi, qua omnis sanctitas, omnisque perfectio fidelium signata est, non fatum vos traxit, non vis astrorum adiegit, sed voluntas Dei amantis vos, & liberaliter diligentis, quae nullam vim libero arbitrio intulit, ad Iesu Christi societatem, (quam omnes iusti profitentur) & ad perfectionem euocauit. Quam necessitatis exclusionem hoc loco animaduertit Chrysostomus, & non solum animaduertit, sed & optima ratione stabilis. Non, inquit, vim infert Deus, neque cogit. Et quisnam ad praemia, coronas, conuiuia, festos dies, nolentes atque inuitos trahat? Nemo, inquam. Iniurius namque esset. In gehennam inuitos mittit Deus: in regnum sponte properantes aduocat. In ignem ligatos eicit, & gemebundos: non autem in perpetua bona iti-

A dem. Nam hoc, & ipsa bona iniuria afficeret, nisi eiusmodi essent natura, ut volentibus, & his, qui plurimam se gratiam habituros sciât, sese offerant.] Hac itaque mutatio, qua ex homine carnali fit spiritualis, & ex peccatore iustus, & sanctus, non necessitatis est sed dextera excelsi. Ipse excelsus est (nam & in hoc celsitudinem suae pietatis commendat) qui commutat cogitationes & desideria terrestria in cogitationes, & desideria caelestia: qui conuertit lutum in aurum, saeum in sericum, & ex vilissimo peccatore hominem iustum & planè sanctum, ac perfectum educit. Nec etiam perfectio homini debita est, dicente Paulo, quis prior dedit illi, id est Deo, & retribuatur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in saecula.] Nemo profecto donauit prior aliquid Deo, nullus instrumentum publicum habet aduersus eum, ut bonum aliquod tamquam ex debito petat, & non in eo, quod sibi datum est, donum, & mercedem accipiat. Si enim Deus homini debitum daret, utique daret illi non gratiam, sed poenam, non regnum, sed exilium, non sui possessionem, sed daemoneum aspectum horribilem, quem graui & enormia ipsius peccata meruerant. Si rex perduelli, & laesa maiestatis reo clementer ignoscat, an erit debitum? Non. Et quomodo erit debitum, si Deus peccatori ingentia delicta condonet, & in suam gratiam & familiaritatem admitat? Si diues suis opibus, magnis laboribus partis captiuum redimat, eritne debitum? Nequaquam. Et quo pacto erit debitum, si Dominus non auro & argento sed sanguine pretioso filij sui homines rerum terrenarum nexibus vinctos, à misera captiuitate dissoluat? Si Dominus Paulum spirantem minarum, & caedis in discipulos Christi, luce circundet, & ab aequo, cui insidebat, deturbet, ac terribili voce deterreat, nec non & ex crudelissimo lupo agnum mansuetissimum, & ex persecutore praedicatorum faciat, estne debitum? Nullo modo. Quae ergo ratione erit debitum, si idem Dominus hominem aduersus honestatem bella gerentem sapientiae luce perfundat, à superbo corde deiciat, afflatu suae inspirationis edoceat, & ex hodo in agnum conuertat? Iustitia igitur non est homini debita, non vi necessitatis inducta, non à natura profecta: quare nec perfectio, aut sanctitas haec eadem sui initia cognoscat, siquidem ipsamet iustitia hominis est, quae eum iustum reddit, non quidem imperfectionibus inuoluta, sed debita fortitudine roborata.

B Si ergo perfectio nec naturalis est homini, nec necessaria, nec debita, erit sine dubio benignitate Dei, & misericordia donata. Atque ideo optime vocatur donum Dei, quod ipse Dominus non in omnes iustos, & in vocatos ad sanctitatem vocatione efficacis, & in magnos amicos effudit. De quo intelligitur illud Pauli: Deus, qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, (cuius gratia estis saluari) & confedere fecit in caelestibus in Christo Iesu: ut ostenderet in saeculis superuenientibus abundantes diuitias gratiae suae in bonitate super nos in Christo Iesu. Gratia enim estis saluari per fidem, & hoc non ex vobis: Dei

Basilius, reg.
2. Rufinus
disj.

Ephes. 2.

1. Cor. 1.

Chrysostomus.
2. in 1. ad
Corinthios.

Rom. 11.

Aff. 9.

Ephes. 2.

enim donū est, nō ex operibus, vt ne quis gloriatur.]
 Intellegitur sanē de perfectionis dono hoc dictum
 Apostoli: quoniam si omni iustitiā conuenit, qua iu-
 sti sumus apud Deum, quanto melius & excellentius
 in perfectam iustitiā & absolutam sanctitatē qua-
 drabit? Ad hanc in nos conferendam oportet, vt Deus
 sit diues in misericordia, nimirum vt sit maximē mi-
 sericors, quia non iam solam miseriam lethalis pec-
 cati, & æterna mortis à nobis aufert, sed minimas
 quoque miseras multorum leuium peccatorum, &
 innumerabilium imperfectionū ipse depellit. In hac
 iustitia perfectā, nimis, id est, eximia charitas nostri
 conditoris elucet, qua non tantum nos peccatis eri-
 pit, & amicos suos facit, sed vt filios charissimos vin-
 culis sibi ineffabilis charitatis, & vnione admittenda
 puritatis alstringit. Hæc nos in Christo viuificat, & sus-
 citat, & ad consensum eiusdem admittit, ita vt vitam
 similem vitæ Christi viuamus, & ab omni etiā igna-
 tia & foecordia suscitemur, & sedem gloriosam, quæ
 in cælo nobis parata est, apud ipsum mereamur. Do-
 no istius gratiæ perfectæ ostendit Dominus in sacu-
 lis superuenientibus ab ascensione sua vsque in æter-
 num, quantæ sint diuitiæ suæ, quas in viros sanctos
 benignè profudit, verè enim sancti sunt quædā specu-
 la, in quibus inspicimus inuestigabiles diuitias Dei,
 quia superabundantissima gratia illos cumulatur, & di-
 rissimis donis exornat, adeo vt omnia bona spiritua-
 lia habeat, & miseriam, aut defectum diuinæ lucis, &
 pinguedinis spiritualis non sentiant. O quā magnum
 donū sancta perfectio, quod Iacobus Apostolus do-
 num perfectum appellat. Omne datum optimum, in-
 quit, & omne donum perfectum desursum est.]
 Datum optimum alicuius minoris doni cōparatione opti-
 mum dicitur. Est ergo datum bonum omne tem-
 porale, vt Thomas exponit, quod nobis in vsum huius
 vitæ conceditur, & datum melius omne corporale,
 quo corpus nostrum vndeque perficitur: da-
 tum optimum omne gratuitum, quo mēs nostra Deo
 acceptior, & amabilior redditur: donum autem per-
 fectū est melius optimo, quod dona bona, & melio-
 ra, & optima perficit: & totum hominē cumulo per-
 fectarum virtutum absoluit. O quā magnum donū,
 quod Paulus donū cæleste vocat, & tantā verborum
 maiestate significat. Impossibile est, inquit, eos, qui se-
 mel sunt illuminati, gustauerunt etiam donū cæleste,
 & participes facti sunt Spiritus sancti, gustauerūt ni-
 hilominus bonum Dei verbum, virtutēq; sæculi vē-
 turi, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiā.]
 His quidem verbis sanctus Apostolus sine aliarum
 interpretationum præiudicio, viros sanctos, eorumq;
 perfectionē describit. Hi enim semel baptismo illu-
 minati, quo peccatorum tenebræ destruantur, gustant
 donum cæleste, nempe abundantissimam gratiam,
 qua saginantur, & vitam quamdam cælitibus cognatam
 instituunt. Donum autē istud ingentis & super-
 abundantis gratiæ, alia dona insigniora in animam
 perfectam inuehit, qualiā sunt dona Spiritus sancti,
 non tantum quoad habitum, sed etiam secundū in-
 signes actus intellectum illuminantes, & voluntatem
 roborantes, ac perficientes accepta: gustum etiā boni
 Dei verbi, quo sibi multæ misericordiæ in hac vita, &
 in futura ingentia præmia promittuntur: gustum deniq;
 virtutum sæculi venturi, nam interdum, vt cre-
 scant, & veriū terrenā contempnant, non nihil cæles-
 tium deliciarum cordis palato delibant. Qui huius-
 modi sunt, si post tanta dona suscepta, inueniatur in-
 grati, & pristina delicta resumant, impossibile est, id
 est, valde difficile, vt pœnitentiā renouentur. Solet
 enim cōtingere, vt qui erant aliis meliores, semel lap-
 si, fiant proteruiore, & duriores, adeo vt præ duritia,

Iacob 1.

D. Tho.
in epist. 1.
Iaco. c. 1.
leā. 1.

Hebr. 6.

A & superbia sua non facile illis sit ad perditam gratiā,
 & Dei familiaritatem remeare. Nā quemadmodum
 si vniversus populus aduersus regem rebellet, popu-
 laribus quidem faciliē venia conceditur, filio autē re-
 gis, si fortè defectionis causa extitit, difficillimè in-
 dulgentia prærogatur: (cuius historia Absalonis ad-
 uersus patrem rebellantis erit exemplo) ita si infir-
 mus cadat, si miser, & imbecillus homo crimen ad-
 mitrat, faciliē suum casum agnoscit, sine difficultate
 plorat, & misericordiam diuinam impetrat; at si vir
 perfectus cadat, & dona sibi data prostratur, & fron-
 tem meretricis induat, satis difficulter amissam gra-
 tiā recuperat: cuius certè casus, vnus cum sit, ingētes
 Dei thesauros dilapidat, virtutem & sanctitatem im-
 famat, & pusillos vehementer scandalizat. Magnum
 est donum, quod ita perfectos Deo beneficiis tenet
 obstrictos, vt si cadant, tamquam homines ingratissi-
 mi difficilius indulgentiam accipiant.

B Illud etiam ad commendandam huius doni ma-
 gnitudinem facit, quod omnia alia Dei dona secum
 inuoluit, & vniversa diuina beneficia habet adiuncta.
 Si enim donum Dei fuit iustū Noë à diluio, & aqua-
 rum tempestate liberare; ecce melius donū hic, quo
 homo à curis sæculi liberatur & à sæuo turbine pec-
 catorum eripitur. Si donum Dei fuit Abraham de
 terra sua, & cognatione sua, ac de domo patris edu-
 cere, ac in terram illi promissam inferre; ecce maius
 donum hic, quo vir iustus à conuersatione terrena, &
 à confortio iniquorum abripitur, & ab imitatione
 veteris Adæ ad imitationem noui transfertur. Si do-
 num Dei fuit, patriarcham Loth è tremendo supplicio
 Sodomorum eximere: Ecce præstantius donum
 hic, quo homo ad perfectionem vocatus, nec clamoribus
 importunis suæ carnis turbatur, nec edacis
 concupiscentiæ igne comburitur. Si donum Dei fuit
 è ventre ceti Ionam extrahere, vt combinationes
 diuinas Niniuitis annunciatet; ecce mirabilius do-
 num hic, quo homo non femel, sed millicies à ven-
 tre Leuiathan deuorantis & tentantis extrahitur, &
 vt quæcumque vult, reddat pro salute Domino, ab
 eo, qui penè ipsum deglutierat, statim euomitur.
 Donum Dei fuit primum humani generis parentem
 in loco voluptatis collocare, & fructu arboris vitæ
 rescire; sed quantò præstabilius Dei donum per-
 fectio, qua homo in Deo manet, & Deus in eo, qua
 pane cælesti nutritur, & aqua sapientiæ potatur, &
 ad cibum, & potum immortalem & proprium An-
 gelorum disponitur. Quis non fateatur perfectio-
 nem magnum esse Dei donum, quod hæc omnia do-
 na secum afferat, quod corporis voluptatem, & sacu-
 li vanitatem rereget: quod proprii cordis duritiam,
 & argumenta carnalis sapientiæ, quibus peccata nos-
 tra velamus, potenter abiciat? Christo enim visi-
 tante nos, & intrante (vt inquit Bernardus) castel-
 lum iniquitatis eueritur, & pro eo nouum aliud pul-
 chrum, ac spirituale construitur: impleturque quod
 dicitur: Si qua in Christo noua creatura, vetera tran-
 sierunt, & ecce facta sunt omnia noua.] Sublata
 quippe cupiditate expanditur ingens sinus desiderij,
 vt ad eius aduentum multo magis anhelet mens ad
 cælestia, quàm prius terrenis incuberat. Iam pon-
 nitur murus continentiæ, qui corporis voluptatem
 eneruet, & antemurale patientiæ, quod
 sæculi vanitati obster. Surgit autem hoc opus à fun-
 damento fidei, & crescit per dilectionem proximi,
 quæ duritiam cordis, & falsæ sapientiæ argumenta
 discicit vsque ad charitatem Dei. Planè hoc amplif-
 simum donum omnia Dei dona continet. Si enim
 Apostoli infidelitati restiterunt, & fidem per vni-
 uersum orbem disseminarunt, hoc perfectio est: quia

2. Reg. 15

Genes. 7.

Genes. 12.

Genes. 19.

Iosua. 2.

Genes. 2.

Bern. ser.
5. de As-
sumpt.
2. Cor. 5.

abundantia diuinæ charitatis eas ad expugnandum diabolum, & querendas animas roborauit. Simartyres vitam omnium rerum temporalium charissimam, acerbissimis tormentis exhaustam, pro Christo perdidit, hoc perfectio est: quia perfecta charitas omnem creaturarum amorem superans, eos ad mortem sustinendam, & vitam profundendam, exposuit. Si Pontifices pijs sollicitudinibus occupati, oues Christi rexerunt, & seipsos seruos aliorum fecerunt, hoc perfectio est: nam ardentissimus Christi amor illos necessitatibus proximorum subiecit, & ad contemptum propriorum commodorum impulit. Si doctores, & soles splendidissimi, paruulis illuxerunt, & pro tuenda veritate vigilas & labores maximos sustentarunt, hoc perfectio est: nam feruens Christi dilectio eorum mentes exacuit, & affectus accendit, vt tam sublimia dicerent, & verbis tam sanctis & tam aptis ad mouendum, exponerent. Si confessores sui ipsorum iuge holocaustum Domino obtulerunt, dum corpora sua ieiunijs, vigilijs, & alijs asperitatibus domauerunt, & animam perpetua orationi, & contemplationi dicant, hoc perfectio est, quæ illis Dei amorem suis corporibus, & animabus chariorem reddidit, & quod in eis humanum erat, Dei cultui, & venerationi subdidit. Si denique virgines carnis ferocis imperum contempserunt, & in mortali corpore Angelorum puritatem sunt imitata, hoc perfectio est, quoniam fortis vt mors dilectio, violentissimam concupiscentiam sopiuit, & carnem ab impuris motibus emundauit, vt spiritus ac si esset carne solutus, in Dei se contemplationem & amorem immergeret. Est itaque perfectio Dei donum, & donum exitium, quo, post statum beatitudinis nullum maius inuenitur, à cuius gremio hæc omnia dona sanctorum emanant. De eo quod inquit Paulus Non sicut delictum, ita & donum.] Nam delictum primi hominis peccatum originale in mundum intulit, gratia verò Christi ad minus peccatum originis, & peccata etiam grauius destruxit, & perfecta gratia, non solum hæc sed prauas consuetudines & vitia deleuit.

Sed si perfectio donum Dei est, expectemus illam à Domino, & donec eam donauerit, patienter feramus. Expectemus quidem, & si non statim eam in nos miserit, patientes simus, ac non incuriosi, non segnes, non nostræ salutis oblit, sed ad gemmam hanc pretiosam accipiendam cooperemur. Ad quod nos monet Dauid, dicens: Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine dominum.] Ita expecta, vt tamen non otio torpeas, sed secundum vires tibi à Domino datas, fortiter agas: ita sustine, vt tamen cor tuum non vanis curis dissolutum languescat, sed adipiscendæ perfectionis sollicitudine confortatum, ad eam violentè arripiendam se exerat. Ita profectò expectandum est, quoniam Dominus non dormientibus, nec oscitantibus hanc pulcherrimam margaritam perfectionis donat, sed vigilantibus, & pro ea contra se ipsos, & aduersus omnia vitia decertantibus, benignè communicat: ita sustinendum, quoniam nostrum laborem ex gratia sua procedentem, & nostram cooperationem, ad sanctitatem impatientiam requirit. Nam, vt ait Leo Papa; quamuis omnium bonorum sit ipse largitor, etiam nostræ tamen fructum querit industria. Non enim dormientibus prouenit regnum cælorum, sed in mandatis Dei laborantibus, atque vigilantibus: vt si dona illius irrita non fecerimus, per ea quæ dedit, mereamur accipere, quod promissit.] Dominus quidem Salomoni sapientiam dare decreuerat, sed quouisque

A posceret Salomon, Dominus expectauit. Quin & ex-citauit illū ad postulandum, dicens; Postula quod vis; vt dem tibi:] Sic & nos petere debemus, & orationibus, gemitibus, ac bonis operibus postulare, vt secundum desiderium cordis nostri detur nobis optata perfectio. Arripiamus igitur verba ex ore huius sapientis, & flexis poplitibus cordis nostri dicamus ad Dominū: Et nos, Domine, sumus pueri paruuli ignorantēs egressum, & introitum nostrū. Dabis ergo seruis tuis cor docile, vt populum tuum iudicare possint, & discernere inter bonū & malum.] Verè paruuli sumus, qui more paruulorum visibilia diligimus, & inuisibilia nec curamus, nec cupimus. Verè egressum, & introitū nostrum ignoramus, quia nescimus, quomodo oporteat nos inter homines conuersari. Data itaque nobis cor tibi per omnia subiectū, vt te docere, & iuuante, sciamus populū hunc interiore multorū affectū nostrorum regere, & bonū amplecti, ac malū refutare. Oremus ita, vt lingua interior nostra non si-leat, sed nec manus nostra ab operatione quiescat, & placebit sermo noster coram Domino, & dabit nobis cor sapiēs; & puritatē, quam cupiebamus, impertiet. Vt autē sciamus perfectionem ita esse donū Dei, vt ei consequendo debeamus diuina gratia iuuante cooperari, diuersos loquendi modos in hac re sacra scriptura frequenter vsurpat, vt hoc iustitia, ac perfectionis opus, & Dei esse, & nostræ etiam industriae Dei gratia fulcitur nobis aperiat. Ait enim: Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei.] Et: Si volueritis, & audieritis me, bona terra comedetis.] Iterum verò. Deus est qui operatur in vobis velle, & perficere.] Et, Reddet vnique secundum opera sua.] Et rursus: Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.] Et, Appropinquate Deo, & ipse appropinquabit vobis.] Præterea: Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea.] Et, Dirige semitam pedibus tuis, & omnes viæ tuæ stabilientur.] Deinde: Laua à malitia cor tuum Ierusalem, vt salua fias.] Et, Cor mundum crea in me Deus, & asperges me Domine hyssopo & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor.] Ac tandem: Dabo cis cor nouum, & spiritum nouum tribuam in visceribus eorum.] Et, Facite vobis cor nouum, & spiritum nouum.] Hæc omnia & alia similia penè innumera, quæ vitandæ prolixitatis gratia prætereo, manifestè indicant omnem virtutem, omnemque animæ perfectionem donum Dei esse, sed ita, vt laborem nostrum exigat, & industriam non excludat. Docent etiam omnem laborem & omnem industriam nostram, ad perfectionem necessariam, cassam esse, & inutilem, nisi eam gratiæ diuinæ spiritus excitauerit, & in opus prouidentem comitatus fuerit, & stabilitate ac perseverantia compleuerit.

E Si ergo donum hoc magnū, & exitium perfectionis volumus, ei consequendo, modis omnibus, quibus possumus, cooperemur. Nam quod ridiculè in rep. humana contingit, in domo Dei non ridiculè, sed iustè succedit. Apud homines enim quoniam dignitates, & mitras, & munera honorifica consequuntur? Nonne qui diligentius ea ambiunt, qui importunius ea postulant, qui inuerecundius aulicorum aures sollicitant, & qui sua obsequia regi facta superbius exaggerant? Et hoc ridiculum est, quoniam discrimen salutis diligitur, honor propter se non querendus, experitur, & dignitas donis, & mendacijs, & ambitione comparatur. Apud Deum igitur ille veram virtutem assequitur, ille summam dignitatem perfectionis impetrat, ille mitram, & diademata regum puritatis exquirat, qui

3. Reg. 3.

3. Reg. 3.

Rom. 9.

Ips. 1.

Phil. 2.

Rom. 2.

Ioan. 6.

Iacob. 4.

Psal. 16.

Prou. 4.

Ierem. 4.

Psal. 50.

Ezec. 11.

Ezec. 18.

Rom. 5.

Psal. 26.

Leo ser. 2.

Epi. 6. 3.

humilius petit, vehementius operatur, ardentius efflagitat, & sanctissima opera tamquam dona quaedam pretiosa pro tanta dignitatis assequutione promittit. Hoc autem non est ridiculum, sed plenum iustitiae, & aequitatis, quoniam virtus digna est per se ipsam, quae ab omnibus expectatur; & quia viri iusti eam non pro ambitione, sed pro Dei gloria quaerunt, non salutis pericula, sed, si perseverent, salutem certissimam in domum suam inferunt, non mendacibus, & ineptis adulationibus, sed veritate vitae, & sanctissimis obsequiis assequuntur. Quae, quia non ab humana industria solent, sed praecipue à Dei gratia procedunt, ita augmentum gratiae merentur, ut illud augmentum à ratione gratiae & doni non seiangant. Quod Augustinus in Paulo, post bonum certamen coronam iustitiae poscente, manifestè conspexit, cuius bona opera, cogitationes bonae à gratia provenientes praecesserunt, cuius bonum certamen, quo strenuè decertavit, & foelicem cursum, quem sanctissimis operibus consummavit, & fidem ipsam, qua in Deum fidelitatem tenuit, illi non naturae vires, sed gratiae auxilia maxima praerogant. Cooperemur itaque gratiae Dei, ut mentis nostrae sanctitatem ab eo impetrare possimus. Ad quod Paulus ipse nos hortatur, dicens: Adiuuantur exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiamus: Aut enim, tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiui te: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Deus namque in tempore sibi accepto exaudit nos, & in die salutis nostrae destinato gratia sua adiuuat nos. Hoc autem tempus non est profectò aliud, quam tempus vitae nostrae, quod sub Evangelica lege transigimus. Haec dies non est alia, quam dies conuersionis nostrae, & vitae spiritualis nostrae, quae si aeternitati comparatur, non longior est hesternae die, quae praeteriit. In hoc tempore Domino factis accepto, & in hac die ad operandam salutem animae nobis concessa, abundans gratia data est, cuius praesidio donum perfectionis assequamur. Ne in vacuum recipiamus eam, nec tamquam ille seruus malus, & piger, ligatam in sudario oris sitatis custodiamus, sed ei fideliter & diligenter cooperemur. Reuelabitur enim ira Dei de caelo super omnem impietatem & iniustitiam hominum illorum, qui veritatem Dei intellectui reuelatam, & voluntati gratiae auxiliis oblatam, velut compeditam, & ligatam in iniustitia detinent. Ne simus velut arbores mortuae, quibus nec caeli influxus, nec aethorum aspectus, nec aquarum decursus, ad ferendum fructum aliquid profunt, sed tamquam generosae arbores saluberrimo caelo fruantes, & matutinis ac serotinis gratiae imbris irrigatae fructum salutis feramus. Ne simus sicut aqua stagni, quae semper stat, & quia motu caret, solet insalubris esse, & interdum tetrum odorem habere: sed sicut aqua fluminis, quae in mare, vnde exierat, reuertatur, & ad vniuersorum principium sanctae vitae celeritate recurrat. Denique talenta gratiae nobis data sunt, & auribus nostris illud patris familias praecipuum insonuit: Negotiamini dum venio talentis acceptis negotiemur. Sic constituemur super bona Domini, non tantum in futura vita, in qua praemium aeternum laborum recipiemus, sed in vita quoque praesenti, in qua animae perfectionem & sanctitatem consequemur. Haec vnum Dei donum est, sed multa bona continet, quia & animae pulchritudinem, & memoriae tranquillitatem, & intelligentiae lucem, & voluntatis rectitudinem comprehendit, & omnium vitium animae decorem, ac ipsius corporis continet puritatem.

Aug. lib.
de gratia
& lib. ar.
cap. 7.

1. Cor. 6.

Rom. 1.

Luca 19.

A
Assequenda perfectioni cooperandum homini esse, tum desideriis, tum operibus.

CAPVT II.

I Deus ita hominibus donum perfectionis communicat, ut non tamquam in res inanimatas, & sensu carentes eam inferat, sed ipsorum hominum industriam & cooperationem exigit, quo illis hanc eximiam gloriam impertit, ut dicantur, & sint simul cum Deo, suarum operum & bonorum emptores, videndum nunc est, quibus cooperari debeant, ut ingentes opes sanctitatis & perfectionis obtineant. Duo igitur sunt, quibus homo Deo ad suam perfectionem consequendam cooperatur, desiderium, & opus: nam ardentissimis virtutibus, & perfectionis desiderijs ac sanctis operibus velut quibusdam instrumentis aptus afficitur, & ad excipiendum sanctitatis donum disponitur. Haec duo desiderium, & opus sunt duo oculi, quos homo in istud maximum suae mentis bonum intendit: quorum meminit Dauid, dicens: Sicut oculi seruatorum in manibus dominorum suorum: Sicut oculi ancillae in manibus dominae suae; ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri. Nam desiderium, & opus nostrum talia sint oportet, ut Deum intentionis simplicitate respiciant, & de manibus eius hoc, quo sustentamur, perfectionis donum extorqueant. Sunt etiam duae manus, de quibus ait Iob: Quare lacerò carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis? Dentes enim meditationis, quorum est, diuina beneficia, & propria peccata ruminando continere, carnem lacerant, dum eam pro commissis delictis debita seueritate castigant. Et manus desideriorum, & operum animam portant, quia eam de virtute in virtutem vehunt, & ne in pristina delicta cadat, diligentissima cura sustentant. Sunt denique duae alae datae mulieri, quae peperit masculum, ut volaret in desertum in locum suum, ubi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. Quanam est ista mulier? nonne anima perfectionis auida, quae spiritualis sapientiae luce tamquam sole vestitur, & lunam mutabilitatis proterit, & caput eius virtutibus tamquam stellis circumdatur? Et quod masculum peperit, nisi propositum proficiendi, & ad sanctitatem sine ulla cessatione properandi? In quod autem desertum secedit, nisi in secretum spiritualis vitae, ut interpretatur contemplator Ricardus, in quo tamquam in amabili solitudine ab strepitu saeculi delitescit? Duabus itaque alis desiderij & operis in hunc desertum volat, quia bene desiderando, & operando, ad optatam spiritus tranquillitatem appropriat. Ibi autem scilicet in spirituali conuersatione alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis, quia in initio virtutis, & in profectu, & in perfectione eius diuina gratia resicitur. Initium virtutis est tempus, quoniam vni secessioni à malo, & poenitentiae praeteritorum inhiat. Profectus sunt tempora, quoniam multis virtutibus acquirendis intendit. Perfectio est dimidium temporis, quia perfectio nostra in hac vita semper imperfecta est, & quasi dimidiata, quae solum in futura vita omnino perficitur. His itaque duobus pedibus desideriorum, & operum nobis currédum est, quos perficit Dominus tamquam ceruorum, ut super excelsa statuat nos: his duabus ma-

Psal. 122.

Iob. 13.

Apo. 12.

Ric. 11. 4.
in Apo.
6. 1.

Psal. 17.

nibus

nibus laborandum, & his duabus alis in perfectionem volandum, ut ad illam tandem veniamus.

Desideria perfectionis non vnus generis sunt; quædam enim sunt à solo Deo iumissa; quædam verò, diuinæ gratiæ simul, & nostræ industriæ laboribus excitata. Nam solet Deus aliquando, ut suæ bonitatis diuitias effundat, hominibus etiam imperfectis, & suæ salutis oblitis, sine vlla ipsorum dispositione, vehementissimum quoddam desiderium virtutis immittere, & edacissimam famem, & sitim perfectionis excitare, qua anima mirum in modum stimulata nescit quiescere, nescit penè modum tenere, sed vnica eius cura, vnicus angor est, in Deum & in diuina festinare. Hoc desiderium possumus in illis Isaie verbis intelligere: *Quæsierunt me, qui antè non interrogabant, inuenerunt, qui non quæsierunt me. Dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non interrogabat nomen meum.* Atque eius fortè meminit Sapia, dicens: *Situerunt, & inuocauerunt te, & data est illis aqua de petra altissima, & requies sicut de lapide duro.* Modum autem huius desiderij, aut voces, quibus Deus dormituriens excuscat, Ecclesiasticus in hunc modum exponit. *Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domum disciplinæ, quid adhuc retardatis: & quid dicitis in his animæ vestræ sitiunt vehementer. Aperui os meum, & locutus sum: Comparete vobis sine argento, & collum vestrum subiicite iugo, & suscipiat anima vestra disciplinam; in proximo est enim inuenire eam.* Magna est hæc sitis, quam interdum anima patitur, cuius calcari incitata ita obnixè Dominum inuocat, ita impotuntè aquam perfectionis efflagitat, ut eam de petra altissima (petra autem erat Christus) abundantissimè hauriat, & è lapide duro, probato scilicet, & in fundamento fundato,] & fluente gratiarum emanante tantæ sitis, requiem accipiat. Incredibilis erit inexpertis hæc sitis, atque hoc proficiendi desiderium, quod Dominus increpationibus, adhortationibus, omnium excusationum ablatione, & difficultatum depulsionem, vehementer accendit, adeo ut anima facilitate summa (quam gratia Dei vocantis, & desiderium hoc immittentis facit) viam mandatorum, & consiliorum, & arctas semitas afflictionis corporalis, & abnegationis curat, & thesaurum puritatis concupitum, quasi in proximo constitutum inueniat. Si aliquando ò anima hoc desiderium, & hoc pretiosum donum, & diuini amoris artham fueris experta, propera, festina, curre, non des somnam oculis tuis, nec dormitit palpebræ tuæ, donec ad concupitam puritatem, & omnium vitiourum victoriam peruenias. Hoc desiderium lux est, non perpetua, sed ad modicum fortè tempus accensa, ut eius splendore proficias, curre, dum in tuum bonum illuminat, ne antequam iter facias, abscedat. Hoc desiderium calor est, qui tuas manus à frigore fœcordiæ dissoluit; labora dum cales, dum robur spiritus ad laborandum sentis, priusquam aut minuat, aut penitus euanescat. Est denique hoc desiderium velut instrumentum commodatum, aut precariò ad terram cordis excolendam acceptum; cole itaque sollicitè agrum cordis tui, & sentes eradica, & glebas tuæ duritiæ profunde, priusquam à Domino instrumentum agriculturalionis postulerit, sine quo non ita facile poteris agrum mentis excolere. Cùm hoc desiderium in intimis nostræ mentis accenditur, verè magnum ac pretiosum talentum accipimus, quod Dominus non solum, sed multiplicatum, & cum vsuris, ac magno fœnore est exacturus. Indignabitur autem, si illud

Isa. 65.

Sap. 12.

Ecc. 51.

1. Cor. 10.
Isa. 20.

A oriosum, & inutile viderit esse apud nos, & ingratos spoliabit, ac donum suum citius, quam sperabamus, præripiet. Nobis dicitur: *Ambulate, dum lucem habetis, ne tenebræ vos comprehendant.* Et rursus: *Venit nox, quando nemo potest operari.* Si hæc lucerna adhuc ardet, & in mentibus nostris splendet, ambulemus non segniter ad splendorem illius, quia in nocte tentationis, & in caligine tribulationis satis laboriosè poterimus discurre, & satis difficulter operari.

Abente verò hoc desiderio ardentissimo (quod homini nec quærenti, nec cogitanti solet infundi) aut quia nunquam datum est, aut quia post aliquod à datione tempus ablatum, eritendum est nobis magna in corde nostro desideria virtutis & perfectionis excitare. Simus viri desideriorum, sicut Daniel: cui pro magna laude ab Angelo dictum est: *Noli timere vir desideriorum, pax tibi: confortare, & esto robustus.* Quibus verbis sancti desiderij effectus innotescunt. Soler enim desiderij perfectionis inanes timores difficultatum se opponentium abicere, corpus & animam ad robore roborare, & pacem mentis ac tranquillitatem afferre. Quia istud desiderium, non sicut desideria carnis inquietat, sed ita mentem ad quærendum, quod optamus, instimulat, ut tamen pacem non adimat, nec internam serenitatem euellat. Daniel itaque amplius se ad cognoscenda secreta cœlestia ardentissimis desideriis, quam abstinentia & ieiunio disposuit: & sic nos magis affectibus & desideriis quam corporali exercitationi incumbamus. Nam hæc debet esse corporali imbecillitati accommodata, desiderium verò æquum est, ut magnitudini rei desideratæ respondeat. Illam viri sancti pro captu virium suarum acceperunt; hoc, quantum sibi fuit possibile, cumularunt. Quare Laurentius Iustinianus ait: *Non meruit secreta scire cœlestia propheta Daniel, quia ieiunauit, sed quia concupiuit, dicente angelo: Ego autem veni, ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es.* Et quis verbis potest propalare sanctorum desideria? soli experti norunt amantium affectus, quam sæpe desiderio pariuntur, dilaniantur, vruntur, occumbunt. Quod si liceret, non segnius sustinerent actu, quam desiderijs concupiscant. Hæc ille. Qui ait, Daniel non meruisse audire secreta cœlestia ieiunio, sed desiderio; non quia ieiunium multum non meruit, sed quia multo efficacius desiderium imperauit. At quomodo hæc sanctitatis desideria concipiunt? Certè aliis desiderijs, & orationibus, & meditatione earum rerum, quæ in sequentibus exponuntur. Nā desiderium virtutis alio desiderij desiderio succenditur, oratione crescit, & meditationibus roboratur. Desiderium quidè perfectionis ipsius desiderij desiderio, & concupiscentia crescit. Cuius David est testis certissimus, dicens: *Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore.* Cupiebat ille desiderium, ut illud non naturæ labor, sed gratiæ esse opus ostenderet. Vnde Ambrosius ait: *Concupiscimus desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderij, sed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate desiderij iudiciorum suorum, sobrium auget affectum.* Cupiebat desiderium, quia Domini iustificationes, & mandata cognoscebat, nondum tamè implèdi ea desiderij habebat. Et ideo Aug. cùm dixisset iustificationes Domini cognitatas, & non amatas, nec in actionem trāsfas, absentes reputari, addit: *Quid sūt iustificationes, nisi opera iusta, & nō verba: Ac per hoc possunt in iustitate animæ non desiderari, & ratione mētis vti. Videt quippe quæ sint viles, atq; salubres, & ideo potest*

Ioan. 12.

Ioan. 9.

Dan. 10.

Lau. 10.
L. de dif.
C. per fer.
ma. con. c.
6.
Dan. 9.

Psal. 118.

Amb. ad
eundem
Psa. ser. 3.Aug. ibi.
con. 8.

carum desiderium concupisci. Sæpe enim quid agendum sit videmus, nec agimus, quia non delectat, vt agamus; & concupiscimus, vt delecter.] Cupiamus ergo, & nos desiderium perfectionis. Et sic vt infirmus desiderat appetitum cibi, quem pressus morbo fastidit: ita & nos culpæ & imperfectionum nostrarum ægrotudinibus affecti, & virtutis fastidio capti, desideremus fastidium, ac neuseam deponere, & appetitum seu desiderium virtutis inducere. Hoc autem desiderij desiderium, nos ad orandum ac postulandum desiderium perfectionis prouocet, quia oratio humilis, & postulatio seruens prius desiderium perfectionis, quam ipsam perfectionem impetrat. Quem admodum enim qui vult, vt suus seruus aliquid faciat, instrumenta, quibus caret, ad faciendum suppeditat; ita Dominus, quos vult ad perfectionem prouehere, magnis desiderijs, quæ sunt velut instrumenta assequenda perfectionis, accendit. Quare hæc nos desideria petamus, vt illis tamquam aptissimis instrumentis purissimum mel sanctæ puritatis in nostris cordibus elaboremus. Postulemus famem, vt ipsa nos ad quærendum cibum virtutis adigat. Postulemus & sitim, vt nos ad effodiendam diuinam gratiarum aquam excitet: quam si biberimus, aquam consolationum terrenarum non sitiemus in æternum. Et sicut dicebat ille: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam;] ita dicamus quanto potuerimus affectu: Desidero Domine, adiuua tu desiderium meum.] Sic fortè dicit Dominus spiritui pigritiæ, qui immundus est, & surdus, & mutus (quia manus hominis pigri ligat, ne suas maculas lauet; & aures obturat ne Dei clamantis voces exaudiat; & os comprimit ne linguam in vocem confessionis soluat) Exi ab eo, & amplius ne introeas in eum.] A quo spiritu liberati, non erit arduum ardentia desideria virtutis concipere, & ad perfectionem anhelare. Ita autem desideria sanctæ meditationis roborent, tum eorum, quæ de dignitate perfectionis dicta sunt, tum etiam eorum, quæ vt incitamenta huius desiderij statim subiiciemus. Nam hoc habet meditatio, vt odium mali generet, & desiderium boni, & pulchri succendat. In meditatione mea, ait sanctus Dauid, exardescet ignis.] Et Bernardus fructum meditationis exponens, quæ meditatur quàm pulchra & honesta sit cordis munditia, postquam edixit multa, quæ anima exercitatione meditationis inuenit, hæc addit: His anima facibus inflammata, his incitata desiderijs, fracto alabastro suauitatem vnguenti præsentire incipit; nec dum gustu, sed quasi narium odoratu. Et ex hoc colligit, quàm suauis esset huius munditiæ sentire experientiam, cuius meditationem nouit adeo esse iucundam. Sed quid facit? Habendi desiderio æstuat, Sed non inuenit apud se, quomodo habere possit; quanto plùs inquit, plùs sitit. Dum apponit meditationem, apponit & dolorem; quia sicut dulcedinem, quam in cordis munditia meditatio monstrat, sed non prægustat.] Vide, quomodo meditatio solers desiderium exsuscitet, & sitim perfectionis, & virtutum prouocet, sed de hoc aliàs.

Desideria autem virtutis, sine virtutis operibus non sufficiunt. Esset enim velle vno tantum pede progredi, & vna tantum ala volare. Et scriptum est: Desideria occidunt pigrum] desideria nempe sola, & bonis operibus destituta, quia nullus aut præcepto, aut obligationi solo desiderio satisfacit, quando adest facultas operandi. Nec desideria sunt efficacia, quæ (nullo impediente) intra mentem se continent, & bona concupita non implent. Sequantur

ergo perfectionis desideria, virtutis actiones, quæ in anima vitia destruant, & immoderatas passiones comprimant, & eam paulatim ad puritatem, & perfectionem attollant. Quæ autem, & quales sunt istæ actiones, quorum præsidio anima ad perfectionem scandit? Certè omnes illæ quæ ad mortificationem nostram, siue ad ornatum animæ, siue ad studij orationis, siue ad proximorum utilitatem pertinent, de quibus est animus (si dator vitæ vitam concesserit) in his voluminibus disputare. Interim tamen hæc omnia virtutis opera, ad illas notissimas iustitiæ partes referimus, quas breuiter sanctus propheta depinxit, dicens: Declina à malo, & fac bonum.] Quæ verba ego ita intelligo, vt fundamentum scalæ, cuius ascensu ad perfectionem peruenitur, sit perfectionis desiderium: primus verò gradus ascensionis sit ab omni malo diuertere; secundus verò, omne bonum facitare. Quod explicans Ambrosius ait: Nobis initium bonorum abstinencia peccatorum est: quoniam legimus: Declina à malo & fac bonum.] Hic enim ordo est disciplinæ, vt ab inferioribus ad perfectiora contendas, ne terrearis mole maiorum, qui leuiorum exordio debeas prouocari. Scalarum enim similem esse Scriptura nos docet pietatis ascensum per quas vidit Angelos Domini ascendentes & descendentes sanctus Iacob, vir exercitationis, qui nobis propositus est, vt per illum cognoscere gradum virtutis paulatim nos proferre debere, & ita posse ab imis ad summa contendere, si per processus gradiamur exiguis ad ea, quæ videntur humanæ altiora natura.] Duo verò isti gradus non simplices sunt. Quia in primo gradu; Declina à malo, multa sunt nobis peccata fugienda: multa vitia destruenda: multa concupiscentiæ deserenda; multæ tentationes vincendæ: multæ passiones frændendæ. In secundo autem gradu, Fac bonum, omnibus virtutibus tum Theologicis, tum moralibus studédum est, & multa orationis exercitia suscipienda, vt tandem ad mentis puritatem, & amoris perfectionem veniamus. At cupies breui compendio omnes istos gradus ascensionis agnoscere. Illos ergo pro nunc, ex doctrina Cassiani magni doctoris ediscas. Audi paucis ordinem, inquit, per quem scandere ad perfectionem summam sine vilo labore, ac difficultate præualeas. Principiū nostræ salutis, sapientiæq; secundum scripturas timor Domini est. De timore Domini nascitur compunctio salutatis. De compunctio cordis procedit abrenunciatio, id est, nuditas & contemptus omnium facultatum, de nuditate humilitas procreatur. De humilitate mortificatio voluntatum generatur. Mortificatione voluntatum extirpatur atq; marcescunt vitia vniuersa: Expulsione vitiorum virtutes fructificat, atque succrescunt. Pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur. Puritate cordis Apostolicæ charitatis perfectio possideret.] Sed plures sunt hi gradus, quàm optaueram, & nondum desiderio perfectionis excitato, minime tot & tam difficiles gradus ascendo. Audi ergo ex Bernardo pauciores. Duo sunt, ait, in operatione, quæ nobis Deum auferunt, flagitia scilicet, & facinora. Flagitia dicimus, scilicet, quæ in nobis; facinora, quæ in proximis peccando committimus. Item sunt duo, quæ Deum reddunt, continentia & beneuolentia: vt scilicet ex contrariis contraria curentur. Hinc enim scriptum est: Sicut exhibuisti membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita & nunc exhibete ea seruire iustitiæ, in sanctificationem.] Istis quatuor generibus operum à Bernardo luculenter expositis, ex desiderijs ardentioribus exortis, ad tuæ animæ perfectionem cooperaberis. Vt autem tam

Psal. 38.

Ambr. in
Psal. 1. in
illud, Bea
116. vir.

Gen. 28.

Marti 9.

Ibid.

Psal. 38.

Bern. in
scala cta.
off. medi.

Prov. 2. 1.

Cass. 4.
de inst. c.
vltim.
Prov. 9.
Psa. 111.Bern. ser.
5. de Ass.

Rom. 6.

desideria

desideria, quam opera persequerent, & in dies magis ac magis augeantur, ut prudens Martha, atque sollicita, Mariæ sororis auxilium efflagita. Clarius dico: ut desideria crescant, & bona opera persequerent, utraque sollicito studio orationis coadiuua. Hæc enim, quæ quodam modo ad genus operum, & quodam modo ad genus desideriorum pertinet, & mentem in operibus bonis confirmat, & desideria ipsa quotidie magis inflamat. En duo ligna, quibus ignis veri & perfecti amoris accenditur, quo cibus animæ conditur. Nam si illa vidua Eliæ pro buccella panis sollicitata respondit: Non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farina in hydria, & paululum olei in lecytho: en colligo duo ligna, ut ingrediar & faciam illum mihi, & filio meo, ut comedamus & moriamur;] mysterium inuoluit, eius, quod nos facere debemus, ut in hac vita sustentemur. Si enim non habemus panem, nempe virtutem perfectam, quæ nos vitiumque reficiat, colligamus duo ligna, alterum boni desiderij, alterum boni operis, quibus ignem feroris & deuotionis excitemus. Hoc igne ita oleum diuinæ gratiæ, & farinulam nostræ industriæ satis modicam condiemus, & vnum oleatum panem coquemus, ut non nobis solis, & filio nostro, scilicet spiritui, sed etiam propheta sufficiat. Christus namque redemptor noster in Elia figuratus, hoc etiam pane spiritualis vitæ reficietur: Qui dicturus est iis, qui ad dexteram eius erunt, & ad regnum sunt admittendi, Esuriui, & dedistis mihi manducare, venite & possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.] Iste etiam pane comedemus, & moriemur, quia eius gustu à rerum secularium amore auulsi, moriemur sæculo, ut Deo, & iustitiæ viuamus. Sed nunc omissis bonis operibus, quæ ad perfectionem necessaria sunt, de primo ligno, scilicet de perfectionis desiderio differamus.

Concipiendum esse nobis perfectionis desiderium.

CAPVT III.

RACILLIMVM cuique videbitur desideria perfectionis concipere, & ad sanctitatem cordis affectibus aspirare. Ea namque est humana voluntatis natura, ut velut præceptum in bonum, ac pulchrum feratur, præsertim si bonum ipsi cupienti, ac possibile existimetur. Quid autem perfectione melius, quid sanctitate pulchrius, atque formosius, quam nobis peruiam esse maiorum nostrorum, qui nos Christo genuerunt, hominum scilicet imbecilliorum exempla declarant? Voluntas ergo prona erit in perfectionis desiderium, quod non solum facile, sed & iucundè, & gratanter eliciet. Accedit ad hoc, quod perfectionis difficultas, non in affectu, aut desiderio, sed in opere videtur esse sita: Neque enim difficile est oculos in munitissimam & altissimam arcem attollere, sed admodum difficile, compedes, & catenas, quibus aliquis est ligatus, abrumperè, & per loca inuia atque prærupta, pedibus & manibus reptando, ad arcem properare. Non est difficile operare victoriam, quam non tantum tyrones milites, verum & vilis agalonus turba, quæ manet ad sarcinas, impensè solet percipere, sed difficillimum hostes animosus, & robustos, & fortiter pugnantes, deicere. Ita nulla apparet difficultas in hoc, quod sublimissimam perfectionis arcem oculis affectuum lustremus, & omnium hostium vitæ spiritualis, ac nostri proterui cordis victoriam cupiamus,

A sed difficultatem habebit, & quidem magnam, opus ipsum, quo nos, & aduersarios vincimus, & à vilitate carnalis vitæ in altitudinem perfectæ & sanctæ mentis ascendimus. Quare superuacuum videtur desiderij perfectionis mentionem facere, & ad ipsum concipiendum velle religiosam animam incitare.

Fateor hoc ita esse, si humana natura integras, fortis, & sana persisteret; at tot vitiorum affectu morbis, tot peccatorum operum tenebris, tot affectuum immoderatorum consumptæ doloribus, non est illi facile hoc perfectionis bonum aspicere. & illius desiderij incitari. Sicut enim homo dolorum violentia cruciatus, & vlcera tabe corrosus, vix potest nisi suam miseram sortem cogitare: sic impurus animus, vitiorum & desideriorum carnalium ægotatione compeditus, sui puritatem, aut cogitare, ut oportet, aut optare non valet. Imò si attentius inspiciamus, animus peccatis irretitus, ineptior est morbo ad perfectionem optandam, quoniam huic sui dolores, & sua vlcera displicent, & displicentia, ac detestatio dolorum, ad querendum remedium sollicitat; peccatori verò sua vulnera placent, quæ complacentia, ac vitiorum amor, ad persistendum in eis, & nihil aliud, nisi quod vitium feruiat, cupiendum, impellit. Non itaque ineptè corda vitiorum spiritualium, vel (ut apertius loquar) eorum, qui statum religiosum habent, & vitam spiritualem professi sunt, ad perfectionis desiderium excitamus, ut si adhuc reliquæ morborum antiquorum manent, quibus in sæculo ægotabant, & famem ac sitim tam suauissimi cibi præpediunt, aliquibus remediis eam acuerè, & excitare conentur.

B In quo Paulum sequimur, qui non tantum in illis, verum in omnibus quoque fidelibus hoc perfectionis desiderium accendit. Si surrexistis cum Christo, ait, quæ sursum sunt querite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.] Si hæc omnibus fidelibus dicta sunt, quantum magis his, qui pro sui status ratione, & pro beneficiorum onere, quibus ditati sunt, quæ sursum manent, querere debuerant? Hunc ergo Apostoli sermonem sibi dictum intelligant, & ad se præcipue spectare cogitent, ut si cum Christo noua quadam, & peculiari ratione surrexerunt, quatenus mortem omnis peccati, & ægrotudines secularis conversationis vitauerunt, curent desiderijs suis omne vile, & caducum abicere, & ad vitam celestem, & perfectam contendere. Vbi Christus est, inquit, ibi desideria vestra subuehite: nihil nisi quod ad Christum ducat, & vos Christo coniungat, in hoc sæculo nequam cupiatis, ita fiet, ut & sæculi miserias, & pericula, euadatis, atque ex illo veluti ex laqueo liberi, & secuti in cælum euoletis.

C Imitemur nunc Paulum, atque in nobismetipsis, sed & in omnibus ista legentibus, nonnullis rationibus propositis, istud perfectionis desiderium excitemus. Vna verò, & satis efficax ex ipsius nostræ naturæ conditione petatur. Homo enim imago Dei est, ad hoc conditus, ut Deum operibus suis ac desiderijs glorificet, cuius præcipua parti, nempe spiritui, minus præcipua, scilicet caro, subiecta est, ut quam **D** Deus in toto orbe, spiritus in sua carne potestatem exerceat. Quod & in ipso Apostolo videbimus expressum, si tantillum corticis literæ relinquamus. Vir, inquit, non debet velare caput suum; quoniam imago & gloria Dei est. Mulier autem gloria viri est. Ideo debet mulier potestatem habere super caput propter angelos.] Ac si diceret; Spiritus, qui est imago Dei, & ad eius gloriam manifestandam creatus, tam puras cogitationes, & tam excelsa desideria habeat, capitis nomine designata, ut nequaquam ea aliquo

3. Reg. 17.

Matt. 25.

Coloss. 3.

1. Cor. 11.

velamine erubescens cooperiat. Caro autem, quæ data est spiritui, non in confusione, sed in gloriam, ut in ea vivens opera gloriæ digna perficiat, sit imago, & gloria spiritus, ut ei quantum terrestris natura patitur, se ipsam assimilet. Et velamen capiti superimponat, ut quasi iugum, indicium sit subiectionis ad virum, nimirum ad spiritum: & si quem motum spiritui repugnantem aduerterit, hoc subiectionis velamine, tamquam potestate comprimat, & quod erubescens dignum est, decenter operiat. Hæc itaque est conditio naturæ nostræ, ut spiritus, quo constamus, sit imago Dei, & caro, quantum eius crassities fert, sit imago spiritus, non quia propriam naturam deserat, sed quia tamquam bonus seruus spiritui pareat, & eius proprietates induat. Est autem spiritus noster imago Dei non mortua, sed viva: non quæ aliquibus lineamentis externis, Deum exprimat, quippe qui est infigurabilis, & ipse spiritus corporalibus lineamentis caret, sed quæ substantia sua & proprietatibus naturalibus Deo similis fiat. Nam, ut philosophatur Ambrosius, sicut Deus totus ubique est, & omnia vivificat, movet, atque gubernat: ita anima nostra in toto corpore, & in qualibet eius parte tota est, cui & vitam, & sensum, & metum, & regimen tribuit. Ille cognitionis est & liberi arbitrii capax: hæc cognitione, & libero arbitrio pollet, quorum altero universa præterita, præsentia, & futura perlustrat: altero verò seipsam, ut libet, in bonam sive in malam partem inflectit. Ille unus substantiæ, & naturæ cum sit, trinus etiam personis est, quæ reuera sunt inter se distinctæ: Hæc autem in una substantia simplici tres habet vires, memoriam, intelligentiam & voluntatem, quæ ab ipsa substantiæ unitatem, & simplicitatem non adimunt. Hæc igitur animæ, seu spiritus nostri natura sanctarum cogitationum, & desideriorum nos admonet; ut sicut Deus, cuius imago sumus, se ipsam semper cogitat: & omnia creata non extra seipsum, sed in semetipso cognoscit: & seipsum semper amat, & universa à se condita in se, & propter semetipsum amat: ita & nos Deum semper internis oculis aspiciamus, & nos, & reliqua omnia in ipso subsistere cognoscamus: Deum quoque semper sitiamus, & ei vita perfecta adherere cupiamus, ac nos, & parentes, & cognatos, & amicos, & reliqua universa in ipso, & propter ipsum amemus. Nam si alia sit nostra vita, si aliud nostræ cogitationes abeant, si ad vana & inania nostra desideria defluant, certè monstri & portenti similes sumus. Nonne monstrum est leo lepulesco inualidior, pardus torpedine tardior, aquila obscurior noctua, & oculis imbecillior? O nos infelices, qui audivimus. Ego dixi dii estis, & filij excelsi omnes; & scimus nos esse Dei imagines, & tamen à Deo degeneramus, & monstra naturæ aut peccati sumus. Si enim ille est Leone, imò & omni potestate infinitum fortior, nos dii, & filij excelsi sumus lepulescis imbecilliores, qui ad folij motum trepidamus, & nihil magnum pro eius honore, qui tam magna pro nobis fecit, aggredimur. Ille non dico iam pardo sed ipso Sole patre astrorum agilior, qui sine villo motu ita velociter currit, ut etiam peccatoribus longè à se positus, sine vlla cunctatione provideat; & nos ipsa segnitie tardiores, qui nunquam in perfectionem properamus, imò more torpedinum malis exemplis nostris alios à cursu retardamus, & in rebus vanis & perituris hæremus. Ille in videndo aquila efficacior, & omni sapientia sapientior, qui unico intuitu universa perlustrat: nos verò eius imagines oculis capti, quos amores innumera-

bilium vilitatum dementant, & quasi albugo, commodorum huius sæculi affectus excæcant. Fugiat homo tantam ignominiam, & nobilissima creatura diuinæ similitudinis, id est, perfectionis desideria concipiat. Homo quippe non tantum ad imaginem, sed ad similitudinem Dei factus est; ut quem admodum ille, ait Ambrosius, est charitas, est bonus, & iustus, patiens, atque mitis, mundus, & misericors, sic & homo his omnibus virtutibus vestitur, & dum illis caret, ardentibus earum desiderijs inflammetur.

Vidimus quo pacto ipsa natura viri, id est, spiritus nos desiderijs perfectionis, & virtutis admoveat, audiamus nunc quomodo natura mulieris, id est, carnis, à nobis eadem desideria deposcat. Nec istud mirum videatur, quia si ipsa imago, & gloria viri est, & ei in auxilium data, non est rationi contrarium, ut aliquo saltem sui nos ad amorem, & desiderium sanctitatis accendat. Carnem nunc corpus nostrum voco, quod ex carne, & ossibus, & nervis coagmentatum est, & figura rectum effectum, ut figura ipsa nostra, & facies in cælum porrecta nos ad sublimes cogitationes, & affectus cælestes infliget. Hoc enim corporis nostri figuram rectam postulare, nemo est qui nesciat, nullus penè est scriptor rerum diuinarum, qui non dicat: & Bernardus inter alios hac fere oratione declarat. Quamquam & corporis staturam dedit homini Deus rectam, forsitan ut ipsa corporea exterioris viliorisque re-
Cctitudo figmenti, hominem interiorum illum, qui ad imaginem Dei factus est, spiritualis suæ servandæ re-
 ctitudinis admoneret, & decor limi deformitatem argueret animi. Quid enim indecentius, quam curvum recto corpore gerere animum? peruersa res est, & scæda, luteum vas, quod est corpus de terra, oculos habere sursum, cælos libere suspicere, calorūque luminatibus oblectare aspectus: spirituales verò cælestemque creaturam suos è contrario oculos, id est, internos sensus, atque affectus trahere in terram deorsum, & quæ debuit nutriri in croceis, hæere luto, tamquam vnam de subibus, amplexarique sterora. Erubescere anima mea (ait corpus) in mei consideratione. Creata similis creati recta, me quoque accepisti adiutorium simile tibi, utique secundum lineamenta corporeæ re-
Dctitudinis. Quocumque te vertas, sive ad Deum sursum, sive ad me deorsum (nemo siquidem carnem suam unquam odio habuit, ubique occurrit tibi species decoris tui, ubique pro statu tuæ dignitatis, habes de magisterio sapientiæ familiarem admonitionem. Me ergo meam (quam tui gratia accepisti) retinente, & servante prærogatiuam, tu quomodo non confunderis amississe tuam? Cur suam in te conditor intuetur abolitam similitudinem, cum tuam in me tibi conseruet, assidueque repræsentet? Iam omnine adiutorium, quod tibi ex me debebatur, vertisti tibi in confusione: abuteris obsequio meo, indignè humanum corpus inhabitas brutus, & bestialis [spiritus.] Hæc Bernardus. Quorum serie; & corpoream re-
Ectitudinem, nos ad mentis re-
 ctitudinem instigare conspiciamus, & quàm ignominiosum sit in recto corpore, animam gestare terrenam, & desiderijs secularibus eurræ, non obscure coniectamus. In quo si non naturam, at dignitatem mentis amittimus, quam, ut præfideret rebus corporeis, factam, turpiter obsequijs stercoris lutique subiicimus. Tranquillitatem quoque naturæ rationalis pessundamus, quia (ut est in Salomone) solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscerit quæstionibus.] Quot

Gen. 1.

Amb.
supra.Bernardus
serm. 2. a.
in car.

Ephes. 5.

Eccles. 7.

enim

Ambrosius,
de dig. cõ
ditionis
hum. c. 2.D. Tho. 1.
p. 2. q. 14.
art. 5.

Psal. 81.

enim desideria vana fouemus, tor laqueis, & perturbationibus impedimur, quæ nos sædant, & internam mētis requiem eneruant. Illa profectò mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec poterat omnino sursum respicere curuationem animæ, quæ terrenis inhæret] manifestè designat. Nam spiritus iste infirmitatis (quo nomine nescio, an scriptura alibi morbum corporalem vocauerit) qui sceminam inclinabat, terrenarum est cogitationum & desideriorum indicium. Quibus homo cælestia non respicit, sed statuit oculos suos declinare in terram, & caducarum rerum amore vilescit. Quare Gregorius ait hunc eundem locum scripturæ tractans: Omnis peccator terrena cogitans, cælestia non requirens, sursum respicere non valet: quia dum desideria inferiora sequitur, à mentis suæ rectitudine curuatur, & hoc semper videt, quod sine cessatione cogitat. Ad corda vestra fratres charissimi redite, quid horis omnibus in cogitationibus vestris voluatis, semper aspiciate. Alius de honoribus, alius de pecuniis, alius de prædiorum ambitu cogitat. Hæc omnia in imo sunt, & quando mens talibus implicatur, ab status sui rectitudine fluctuat. Et quia ad cæleste desiderium non assurgit: quasi mulier inclinata sursum respicere nequaquam potest.] Infirma illa scemina, & corpore curua, tanta incolumitatis cupiditate tenebatur, vt suæ carnis medicum quaereret; & nos mente ægroti, & spiritu curui, & vanis desideriiis ad terram inclinati, cur medicum non quaerimus? cur non ad eius pedes prouoluimur? cur non rogamus, ac postulamus, vt dicat nobis: Mulier, id est, mens miserabilis & infirma, dimissa es ab infirmitate tua.] Si ipse dixerit, proculdubio infirmitas nos dimittet, & desideria terrena deserent; vnum verò perfectionis desiderium occupabit, quo mens nostra in corpore recto recta erit, & sicut corporeis luminibus, ita & spiritualibus oculis cælum aspiciet.

Aliud autem est in corpore nostro, quod mentem ad desideria perfectionis inuitat. Nam si arborum nomine designamur, secundum illud: Non potest arbor bona malos fructos facere, nec arbor mala bonos fructos facere:] vertex capillis opertus radicis figuram, corpus trunci, & pedes ac brachia ramorum rationem habent. Quare sicut ab animalibus corporis dispositione distinguiuntur, quod illa terram, vt pabulo ventrique deseruiant, nos verò cælum, vt cælestibus inhæreamus, aspiciunt: ita etiam à plantis arboribusque scemimur, quod illæ deorsum radices agant, nos autem sursum radices mittamus, vt de cælo succum, quo nobis viuendum est, si non naturaliter attrahamus, at orationibus & desideriiis impetremus. Quare non insulsè philosophus ille, qui diuini nomen accepit, homini arboris inuersa nuncupationem indidit, quod, contra naturam arborum, non fixus in terra hæreat, sed caput cælo proximum, & veluti ab eo enatum, versus terram insurgat. Si ergo radices arborum, vt placuit Gregorio, cogitationes, & desideria significant, quid est hominis formam radices sursum, & veluti in cælo habere defixas, nisi animam admonere, vt cogitationes, ac desideria sua in res cælestes abigat, & à terrenis caducisque diuellat? Ecce, ô homo, quo pacto omne quod in te est, ad desideria perfectionis mittit, & ad concupiscentiam virtutis impellit; & anima, ac corpus, atque ipsa corporis dispositio à te non amorem terrenorum, sed rerum supernarum desideria deposcunt. Tux itaque natura, tux figura, & loco, in quo satus, & plantatus

A es, sine vlla mora responde, vt sis arbor bona, quæ post bonorum desideriorum flores, etiam fructus bonorum operum feras. Atque vtram nos, vt verbis Ambrosij vtar, secundarum vsum arborum possimus imitari, meritisque crescentibus, longave humilitatis radice fundati, sublimes ab humo, decori ad speciem, adultos fructuosorum operum vertices erigamus, ne Euangelici securis agricolæ trunci radicem syluestris excidat. Væ enim mihi est, si non euangelizauero.] Sed vox ista Apostolica est. Væ mihi est, si non peccata desueuero. Væ mihi est, si non media nocte surrexero ad confitendum tibi. Væ mihi, si dolum proximo meo fecero. Væ, si locutus non fuero veritatem. Ad radicem securis est posita; faciat fructum, qui potest, gratia; qui debet, pœnitentiæ.] Sed ego eodem Scripturæ loco non iam timoris, sed amoris, & gratitudinis affectu me moueo. Iam securis ad radicem arboris posita est.] Iam verbum Dei (quod Hieronymus nomine securis intelligit) siue inspiratio diuina, radices mearum cogitationum & desideriorum pulsar, vt tandem me à mundo succidat, & ad opranda cælestia suadeat. Iam nititur me à mundo diuellere, vt Christo per imitationem inserat, & fructus suaues, non veteris Adæ, à quo excisus sum, sed noui hominis Christi, cui sum insertus, tum communi omnium fidelium ratione per fidem, tum speciali per religiosam vocationem, tamquam ex feraci arbore colligat. Vt quid ancipiti gladio resisto? quare me excindi & euelli à rebus mundanis non sino? quare magis fructus mortis, quam fructus vitæ ferre sustineo? Si hucusque obdurui, & rebus terrenis adhæsi, ne ab illis amore ditellerer; reliquum est, vt prudentior factus emolliar, & ab eorum brachiis aufugiam, vt possim veram virtutem concupiscere. Hæc enim concupiscentia est origo omnium bonorum: quia scriptum est: Concupiscentia sapientiæ deducit ad regnum perpetuum.] Et alio loco: Desiderium iustorum omne bonum.] Nullum autem malum erit iis, qui omne bonum atlequantur; & nullum ex desiderabilibus bonis regno perpetuo iustus parato deficiet.

Sed illud deinde in cor nostrum perfectionis desiderium inuehat, quod hæc margarita pulchra, atque pretiosa, desideriiis, gemitibus, & lacrymis eius causa profusus acquiritur. Ideo legitur in Proverbiis: Quod timet impius, veniet super eum: desiderium suum iustus dabitur.] Sæpe enim Dominus peccatores malorum timore conturbat, vt saltem tamquam mancipia, quæ solum timere nouerunt, mali imminentis metu ab iniquitate se subtrahant. Si verò nullo modo voci Dei eos terrentis obediunt, mala pœnæ sentiunt, quæ culpæ merentur, & quæ vitæ emendatione vitare debuerant. At iustos viros, qui iam peccatis, & vitiis renunciarunt, desiderio virtutis accendit, vt quam mentis puritatem optauerant, post ardentia desideria Domini liberalitate percipiant. Fatentur quidem illi hoc verum esse, & quia quod concupuerant, datum est eis, cum aiunt: Optaui, & datus est mihi sensus: & inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ.] Nam sensus est cognitio efficax, qua vitiorum scditatem, & virtutum decorem agnoscent: & spiritus sapientiæ est, quo virtutis suauitatem, cordis seu mentis palato prægustant. Hanc verò desiderium attulit, quoniam Dominus non in malum, sicut filius Israel carnes poscentibus, sed in bonum sicut bona desiderantibus, desiderium eorum attulit eis, non sunt fraudati à desiderio suo.] Quamti verò referat desiderium istud perfectionis ad eam obtinendam, atque ad

Luc. 13.

Gregor. hom. 31. in Enag.

Luc. 13.

Matth. 7.

Plato.

Greg. 7. mor. ca. 35.

Ambros. lib. 2. in Lucam ad c. 3.

1. Cor. 9.

Matth. 3 Hieron. lib. 1. in Matth. ad cap. 3.

Sap. 6. Prou. 11.

Prou. 10.

Sap. 7.

Sal. 77.

Infin.
l. de disc.
et perf.
monast.
con. c. vlt.

Philip. 3.

Lnc. 1.

Basilin
Pf. 144.

Exod. 14.

Dan. 3.

perpetuam vitam assequendam Laurentius Iustinianus non tacuit: Quicumque, ait, illius superna vitæ delicias, diuitiis, honoribusque abundare desiderat, donec in carne viuit, quamdiu operari licet, virtutum semina spargere non desistat, vt meritum manipulos in horreis cœlestibus valeat aggregare. Semper proficere studeat: qualiter in via Dei crescere possit, assidue meditetur. Et numquam eradicari de se permittat perfectionis desiderium: quin potius quantumcumque profecerit, quamuis plurimis virtutibus locupletatus extiterit, continuè cum Apostolo dicat: Ego me non arbitror comprehendisse.] Atque ex his æstuantis amoris prouocatus stimulis semper maiora appetat dona, & meliora spiritus charismata concupiscat.] Desideria itaque magni momenti sunt ad perfectionem assequendam; ex quo misera osecitantia non cupientium eam manifestè colligitur. Quis enim secularis si desiderii opes acquireret, si petitionibus honores obtineret, si concupiscentia voluptates emeret, non peteret, non desideraret, non concupisceret? At quisque nostrum desiderii perfectionis eximiam dignitatem obrinet, & hoc maximum bonum omnia animæ bona comprehendens assequitur; quia Dominus postulantes audit, cupientes implet, nam esurientes impleuit bonis,] & gementium miseretur. Quare ergo non perfectionem cupiemus, quare non obnixè postulabimus, vt tam facili remedio tantum bonum possideamus? Si verò nobis difficilis est gemitus, & ardua, aut onerosa postulatio, quia adeo fœcidiæ morbo succumbimus, vt non sit penè vox, neque sensus, neque aliquid dicere, nec dum clamare possimus, ar saltem desideremus; quia coram Domino desiderii, vocis & clamoris vicem supplet. An non audis, inquit Basilus, quemadmodum Moses nihil loquens, sed Dominum interpellans, suspiriis nulla voce expressis; ex ipso audiuerit dicente: Quid clamas ad me?] Nouit item Deus sanguinem audire iustorum, cui nec lingua adsit, nec vox aërem penetrans.] Sicut itaque Moïsi desideria; ita & cupientium vitæ puritatem desideria exaudiet, & apud illū non minùs desiderium vitium & efficax, quàm sanguis vita carens, & in terram effusus clamabit. Hic enim ideo clamat, quia desiderium animæ vltionem postulantis vociferatur. Ergo ipsum desiderium est vox, quæ aures Dei pulsât, & cor eius benignissimum ad dandum sollicitat.

Si autem post multa perfectionis desideria, post assiduas orationes, & gemitus, ad perfectionis amplexum venire nequiuimus, non deponamus animum, nec de Deo diffidamus, nec ab orationibus, & desiderii cessemus, quia quod hactenus negatum est nobis, aliquando dabitur, & in desiderio, ac oratione persistentibus concedetur. Profectò etiam si in hac vita numquam ad concupitam mentis sanctitatem ascendamus, at desideria nostra non erunt inania, nec inutilia; quoniam à conspectu eius, qui desideria nouit persolvere, & magnis præmiis cumulare, nullo modo sine mercede discedent. Et quomodo sine præmio discedent, quæ bona sunt, quæ à diuina gratia profecta, quæ, si amplius non possumus, pro ipso opere reputantur, & operis mercede non carent? Sciebat hoc Daniel, qui à Ierosolyma Babylonem in captiuitatem abductus, orationes suas, & gemitus, & suspiria, quæ offerre poterat, pro sacrificiis, & holocaustis, quæ offerre non poterat, acceptari confidenter efflagitat. Non est, ait, Domine in tempore hoc princeps, & dux, & propheta, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum

A coram te, vt possumus inuenire misericordiam tuam: sed in animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietum, & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium: sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, vt placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te.] Quid est: Sic fiat sacrificium nostrum? nisi quia non adest nobis facultas sacrificia litandi, oratio ac desiderium nostrum pro sacrificiis & holocaustis admittantur. Sciebat hoc Dauid, qui & ipse à sancta ciuitate, & à loco sacrificiorum exulans orat, & dicit: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrificium versperinum.] Ac si dixisset, tu Domine, qui cordium es inspector, & acceptor, & desideria pro operibus recipis, quando adest facultas operandi, has orationes, & hæc desideria mea in locum suffitus incensi, ac sacrificiorum admitte, quæ tibi, si possibilitas adestet, magna cordis deuotione lirasset. Et quid aliud sibi vult illa eiusdem regis sententia pro inuolabili lege in regno Israelis inceptis admitta: æqua pars erit descendens ad prælium, & remanentis ad farcinas, & similiter diuident,] nisi virtutem bonæ voluntatis popalare? Qui enim voluerunt cum hostibus dimicare, & iustione principis prohibiti sunt, ne sarcinæ absque custodia manerent, desideria pro pugna, & periculo, & vulneribus offerentes, spoliolum partem non amittent. Equidem scio desideria mala pro iniquis operibus haberi; & admittentes ea, tamquam reos operis iniqui damnari: dicente Domino: Ego autem dico vobis, quia omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.] Si hoc ita est, quare desideria bona non pro operibus bonis ille reputabit, qui licet iustus sit ad puniendum, largior tamen & profusior est ad præmiandum? Cupiamus itaque virtutes omnes, cupiamus mentis nostræ puritatem, desideremus charitatis perfectionem; quæ nobis omnino imperet, quæ affectus nostros perfecte domet, sensus comprimat, & in omnibus, quæ acciderint, diuinæ voluntati subiaciat: atque ex his desiderii, quicquid diuina gratia adiuuante, facere poterimus, diligenter faciamus, quia hæc efficacia desideria vicem operum gerent, & quod impossibilitas operationis ademerit, bona voluntas ardens desiderii impertiet. Hæc est, quamirum in modum ad augmentum virtutis proficit, qua homo spiritualis effectus; quo magis desideria auget, amplius & celerius ascendit. Vnde Hugo ait de eo, qui post consumptionem peccati ad contemplationem subleuatur. Conatur, festinat, ascendit, crescit per desiderium. Et quemadmodum virgula fumi quanto magis sursum tollitur, tanto amplius extenuatur: ita cœlestibus appropinquans, & omnem terrenæ concupiscentiæ nebulam euaporans, totus spiritualis efficitur.] Concipiamus iam perfectionis desideria, & omnium terrenorum concupiscentiam reiiciamus, vt & mens nostra suo sit creatori similis, & non indigne corpus pulchrum, & in cœlum erectum inhabitet. Radices spirituales nostræ è cœlo vnde viuunt, inde humorem ad viuendum, & crescendum exsugant. Desideria enim pro facultate nobis sunt data, quibus vitam perfectam attrahamus, & à benignitate conditoris impetremus: Qui desideriorum vocibus excitatur, vt sæuum mare affectuum humanorum compescat, & periclitantes primùm in miram quamdam tranquillitatem, & postmodum in portum perfectionis adducat.

Pf. 149.

1 Reg. 30.

Matth. 5.

Hugo lib.
3. de arca
moral. c.
7.

Hoc perfectionis desiderium magnum esse debere.

CAPVT IIII.

Res magna, & obtentu difficiles, quæ non communi labore, nec ordinaria diligentia, sed insolita industria & eximii conatibus, acquiruntur, ardentissimis desideriis optanda sunt, quæ homines rerum optimarum cupidos, in laborum tolerantia confirmant, & difficultates, adeptioni eius, quod cupiunt obstantes, euincant. Nam tepida & infirma desideria, quælibet insurgens difficultas extinguit, & mentem non ardentem cupientem quouis obstaculum, quasi hostis fortior, robustiusque prostermit. Quod sponfa aliquando non tam amore, quam tepore languens, est non sine detrimento purissima voluptatis experta, quæ ab sponso ad solitas delicias euocata, ne ad eum excipiendum assurgeret, nescio quam indumenti, & munditiæ difficultatem obtendit. Expoliam me tunica mea, dixit, quomodo induat illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos.] Tunc forte pigritia languebat, quæ tam facili difficultate superata, sponso aditum denegauit, vt ille quasi rubore suffusus declinaret atque transiret, & non sine ipsius sponfae opprobriis, atque vulneribus pareretur se iterum inueniri. Cum ergo perfectio animæ res magna sit, & summis difficultatibus inuoluta, robustisque hostibus cincta, quæ iter ad eam obtinendam impediunt; magnis & inenarrabilibus desideriis optanda est, quæ nos faciant intrepidè hostes adoriri, & omnia impedimenta se opponentia superare. Talia sint oportet, quæ nos dormitantes excitent, oblitos ad memoriam reuocent, & in alia distractos colligant, & ad solam perfectionem quærendam quotidie magis, magisque sollicitent. Talia certè, quæ in alia re, quam in virtutis officii, nos requiem inuenire non sinant, quæ nos singulis momentis ignauia reprehendant, quæ ad sanctam quamdam impatientiam adigant, quia Deum diligentius non querimus, & post sponsum velocius non currimus, & quia nec dum illius perfecti amoris brachiis astrictum, ligatumque tenemus. Talia denique sint ista desideria, quæ ad feruentissimas postulationes moueant, quæ ad largam profusionem lacrymarum prouocent, & quæ ex imo pectore suspiria, gemitus & singultus eliciant. Perfectioni namque optime congruit illud sancti Iob: Antequam comedam, suspiro, & quasi inundantes aquæ, sic rugitus meus;] quia perfectio talis, naturæ cibus est, vt lacrymis sit emendus, & gemitibus, atque suspiriis comparandus. Nisi enim anima suspiret, non comedit, inquit Gregorius, quia qui se in hoc sæculo per desideriorum cælestium lamenta non humiliat, æternæ patriæ gaudia non degustat. A veritatis enim pabulo ieiuni sunt, qui in hac peregrinationis inopia latantur. Suspirat autem, qui comedit, quia quos veritatis amor afficit, etiam refectione contemplationis pascit. Suspirans propheta comedebat, cum diceret: Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes.] Luctu enim suo anima pascitur, cum ad superna gaudia flendo subleuatur: & intus quidem doloris sui gemitum tolerat, sed eo refectionis pabulum percipit, quo vis amoris per lacrymas emanat.] Hæc desideria non tepida, & infirma, sed ardentia, atque robusta, quæ difficultates superent, quæ animam lacrymis, gemitibusque conficiant, solent diuinum pectus expu-

Can. 5.

Iob. 3.

Greg. 5. mor. c. 4.

Psal. 41.

Agnare, & eam ad perfectionis fastigium subuehere. In cuius signum Elias, vt in ostio speluncae Dominum transeuntem aspiceret, operuit vultum suum pallio, & vt oculos mentis aperiret, oculos corporis claudit, & operimento contextit. Quidnam est hoc? Profecto, quod illi Dominus se benignus ostendit, & sanctitatis dono illum afficit, qui per mundi contemptum oculos suos rebus visibilibus claudit, & se intra seipsum colligit, vt Dei amori & desideriis intendat. Nec loquendi modus te prætereat, quia idem est Deum ardentem desiderare, ac desideriis magnis perfectionis insistere. Nam Deus est vera nostra perfectio, quem, cum per charitatem perfectam possidemus, & per vitæ integritatem imitamur, tunc sancti, & perfecti sumus.

B Dominus quidem, vt nos ad perfectionem subuehat, hæc magna, & insatiabilia desideria nostra, non ex nobis solis sed præcipuè ex sua gratia profecta patienter expectat. Ideèque non tam perfectionis, & puritatis desiderium, quam ingentem famem, & inextinguibilem sitim ab eam assequurum sibi exposcit. Beati, inquit, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.] Iustitia enim hoc loco non specialem virtutem, quæ reddit vnicique, quod suum est, sed omnem virtutem, & omnem perfectionem significat. Quæ optimè iustitiæ nuncupatione insignitur; quoniam si benè eius natura intelligitur, semper iustitiæ operibus occupatur. Nam & Deo, & proximis, & sibi ipsi vir perfectus debitum tribuit, dum Deo amorem, & cultum, & proximis subsidium in eo quod potest, & bonum exemplum, & sibi ipsi nunc panem, id est, quæ corpori necessaria sunt; nunc flagellum, hoc est, corporis afflictionem debitam reddit. Hac verò iustitia illi saturantur, qui non vt eumque illam cupiunt, sed fame & siti, scilicet magno & ardenti desiderio appetunt. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam, vt primùm eam desideriis ardentissimis exoptemus, & postea diligentissimis & purissimis operibus impleamus. Quod autem Dominus sub nomine famis, & sitis hæc insatiabilia desideria requirat, vt animas nostras aliquando sua uisissimo cibo iustitiæ, id est, perfectionis exaciet, docet in eundem locum Hieronymus, cuius hæc est interpretatio. Non nobis sufficit velle iustitiam, nisi iustitiæ pariamur famem: vt sub hoc exemplo numquam nos satis iustos, sed semper esurire iustitiæ opera intelligamus.] Huius sanctissimi doctoris sententiam Simon de Cassia, & ipse doctor pius, & in diuinis literis eruditus, & Spiritus sancti donis facis illuminatus, latius exposuit, dicens: Sed quid est esurire, & sitire iustitiam, nisi se insatiatum, & insatiabilem reddere ad omne, quod paratur ad regnum: ad corrigendum omne perperam factum: ad vindicandum in seipso delictum, & puniendum amarè peccatum: ad rependendum pro gratia; ad debita persoluenda; ad custodiendum immaculatè deposita, & ad perficiendum sine contradictione inuncta, & sine simulatione consulta, & ad patienter portandum quæcumque nostræ sensualitati contraria, nec non & semper tenere indeficienter modamina vitæ, ac si quæ interminata tormenta, & mortem intentatam promptè potius suscipere, quam ipsam iustitiam intermittere?] Huc fami, & siti, id est, huic ardentissimo iustitiæ desiderio facietas iustitiæ promissa est, & suam promissionem Deus implet, quia his desideriis ardentibus animam, ad perfectionem vocatam ad laborandum pro perfectione mouet, & post labores in thalamum puritatis admittit. Quis

3. Reg. 19.

Matth. 5.

Hierony. lib. 1. in Marc. ad cap. 5.

Cassia. lib. 10. c. 7.

sanctum

Gen. 29. sanctum Patriarcham Iacob impulit, ut tam sollicitè laboraret, & septem annis pro Rachele seruiret? Nōne ingens desiderium: quo pulchram virginem & sanctitatis imaginem deperibat? Denique seruit Iacob pro Rachel septem annis, & videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. Idem ergo desiderium nos ad laborandum pro sanctitate, & seruiendū incitabit, & quicquid pro ea consequenda passi fuerimus, parum; quidquid boni fecerimus, parum; quidquid pro ea reliquerimus, satis parum & momentaneum efficiet. Nam si ardens desiderium mundialis substantiæ mercatorum ad laborandum exacuit, & desiderium inanis & perituræ gloriæ militem ad bellum accendit, quid non exacuat, & accendat nos ardens desiderium perfectionis, in qua & veras diuitias, & puras delicias, & solidam gloriam, numquamque perituram reperimus? Qui esurit ergo, ut Bernar. ait, esuriat amplius, & qui desiderat abundantius adhuc desideret; quoniam quantumcumque desiderare poterit, tantum est accepturus. Imò verò non secundum imperfectionem, modumve desiderij, quoniam donec perfectè habeat, perfectè desiderare non potest: sed nec & perfectè habere, donec perfectè desideret: sed mensuram accepturus est bonam, & confortam, & coagitatam, & superfluentem. Vide quo pacto Dominus non tantum desiderijs ad laborandum pro possessione perfectionis inuitat, sed etiam post ardentia desideria, post famem, & sitim, ipsum cibum & potum perfectionis subministrat, & (quod magis est) pro desiderij mensura communicat. Sicut enim in rerum natura nihil est vacuum, sed pro capacitate loci, Deus illum aut aere, aut alio corpore replet: ira pro capacitate animæ, eam ipse Dominus augmento virtutis, & perfectionis implet. Capacitas autem animæ non est aliqua extremitatum corporalium valetas, quæ possit quod piam corpus continere, sed fames, & sitis, desideriumque iustitiæ. Accendatur istud desiderium, & quantum nobis fuerit possibile dilatetur, quia tantumdem aut in principio, aut in medio, aut in fine vitæ recipiet. Promissio enim est Davidis, quam non ex suo corde, sed ex Domini voluntate fecit: Quia ipse Dominus faciavit animam inanem, & animam esurientem faciavit bonis. Non tamè animam faceret, si perfectionis fames ipsam perfectionis mensuram acceptam excederet. Satietas enim non solum habet hominem sustentare, sed omnem etiam famem depellere. Fames verò & desiderium sanctitatis omnino non pellitur, si parum sanctitatis nobis conceditur, & amplius desideratur.

Psal. 106.

Hinc liquet quàm seruidis desiderijs perfectio exoptanda est, quæ omnia alia rerum humanarum desideria, post se relinquat, imò ex corde viri spiritualis expellant. Nam iustitiæ perfectionisque facietas non tepidis desiderijs, quæ etiam sæculares sanctorum vitas legentes, aut audientes solent concipere, sed fami, & siti, id est, ardenti & efficaci desiderio promittitur. Quale autem est hoc desiderium, aut quomodo poterimus illud intelligere, ut illud possimus queritare? Tale perfectio, quod nos faciat flere, & pro assequutione perfectionis suspirare, & gemere, & in magna contritione cordis animam nostram amore perfectionis exhaustam, in conspectu diuinæ maiestatis effundere. Ad quod nos hortatur David, dicens: Sperate in eo omnis congregatio populi: effundite coram illo corda vestra; Deus adiutor noster in æternum. Nam & ex spe misericordiæ diuinæ debent desideria perfectionis orici quæ nos faciant corda nostra in con-

Psal. 61.

A spectu conditoris effundere, ut eum tandem adiutorem, ad gemmam concupitam assequendam experiamur, & tanti boni possessione lætemur. Tam ardens sit hoc desiderium, quod nos incitet, ut mediad assequendam perfectionem ponamus, & sollicitè bonis operibus infudemus. Quæ tamen opera numquam nos fatient, sed quod maiora fuerint, eò maiorem suum perfectionis exsuscitent. Audiamus vnum sanctitatis desiderio æstuantem, & semper pro ea laborantem, & post multos labores, & magnum profectum acquisitum, semper adhuc cupientem. Hic verò sit Bernardus ad eximiam sanctitatem euocatus, & in magistrum sanctitatis assumptus. En, ait, gratia Domini multis iam annis castè sobrièque viuere curo, lectioni insisto, resisto vitii, orationi incumbo frequenter. Vigilo contra tentationes, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ. Sine querela me arbitror, quantum in me est, conuersari inter fratres: superioribus potestatibus subditus sum, egrediens & egrediens ad imperium senioris. Aliena non cupio, mea potius, & me pariter dedi. In sudore vultus mei comedo panem meum. Sed ut holocaustum meum pingue fiat, osculetur me osculo oris sui. Desiderium his Bernardi verbis expressum, assequutione perfectionis impletur. Quia primò æstuat, & in flammigeris cordis motibus ardet. Deinde non in corde se continet, sed ad virtutis actiones, & illas magnas, & perfectas progreditur. Tandem nullo profectu, nulla vitæ emendatione quiescit, sed semper osculum appetit, confortium sponsum suspirat, & perfectam charitatem exquirat.

Hoc etiam illa amatrix Domini, à qua septem demonia ipse eiecerat, perspicuè pulchrèque depinxit. Videns enim duos Angelos in albis sedentes, ubi positum fuerat corpus Iesu, ac si nihil vidisset, fletum non cohibet, neque vllam Angelorum rationem habet, sed suspirat, & plorat, & iuxta sepulchrum sola, & desolata persistit, donec non iam Angelos videat, sed quem querebat Dominum Angelorum inueniat. Huic similis est anima (ut oportet) perfectionis cupida, quæ aliis abeuntibus, & in vana distractis, ipsa non abit, neque ad alia perfectionem impediencia distrahitur, sed locum ubi Dominus inueniendus est, sine vlla intermissione circumdat. Quæ Angelos se consolantes videt, id est, virtutes, & virtutum actiones, non iam extra se positas, sed in sinu suo se consolantes, & lacrymas abstergentes reperit. Quæ bonorum operum & sanctissimorum laborum non multam rationem habet, quia non sola opera, sed datorem illorum donorum querit. Quæ decreuit tunc solum à lacrymis & desiderijs temperare, cum Dominum post huius vitæ terminum viderit, & purissimum osculum, atque amplexum felicitatis acceperit. Demum illud est desiderium perfectionis efficax, quod pro eius amore non tantum bona facit, sed etiam mala patitur, & omnia impedimenta virtutis constantissimè remouet. Ille enim perfectionem ardentè desiderat, qui tepidos sibi insultantes, & de se detrahentes non audit, nec ob eorum irrisiones & sannas à cæpto cursu desistit. Qui occupationes non necessarias, nec imperio superioris iniunctas, etiam si honorem & famam apud homines sint allaturæ, prudenter cauet, ne meliora opera virtutis excludant. Qui corpore imbecillior factus, non propterea otio se tradit, & consuetas asperitates omittit, sed ipsum prudenti quodam feruore in negotio & labore sustentat. Qui inter medias difficultates sancta exercitia & continuare & promouere

Bernard.
serm. 9. in
Cant.

Cant. 8.

Ierem. 20

*Ephra. de
abstinēdo
ab omni
cōsuetu-
dine per-
niciosa.*

curat. Qui demonum oblatrantium, & timoribus virtutis iter impediendum dolos agnoscit, & illos spernens semper ad anteriora & perfectiora se extendit. Is, vt par est, perfectionis est ardens amator, de hoc possumus dicere; quia perfectionem ardentem cupit, & efficaci desiderat. Huius studium sanctus Ephraem optima comparatione delineat. Contemplamur, inquit, agricolas, hi enim terram adaquantes seminant, & virentibus terris solerter eas seruant, & volucres, ac quadrupedia inde arcentes: ne dum adhuc semen est tenerum, ac molle, à talibus euellatur, & nullius bonæ frugis reddatur. Et quando iam ad messem excreuerit, nec tum quidem cura, ac sollicitudine vacant, sed anxii hærent, ne forte grandine fruges concutiantur, aut locustæ messem deporent, aut ventus ætuans fructum corumpat. Vnde & assidue vota Deo nuncupant, supplicibusque Deum vocibus interpellant, vt saluos & innocuos ipsis Dominus suos fructus concedere dignetur. Tunc verò fructus in sua recondentes horrea, magno cum gaudio festum celebrant. Sic quoque & eos, qui spirituales vitam aggreduuntur, vigilare, & sobrios esse, ac diuini verbi semen custodire oportet: & à scopo diuini amoris non deflectere, donec fructum Domino perfectum obtulerint, corpûsq; in tumultu reconditum fuerit. Tunc enim certus erit fructus, & in securitate multa, neq; furto abripi poterit amplius. Et sapienter quidem, vt expertus virorum spiritualium curam & sollicitudinem cum agricolarum cura contulit, quoniam vita spiritalis quædam cultura animæ, quædam agriculturalio est, qua terra spiritus nostri semen diuinæ inspirationis recipit, & aratro mortificationis emollescit, & aqua cœlestis gratiæ rigatur, & reliquis spiritalis cultura ministeriis disponitur, vt ferax fructuum bonorum affectus, nos in hac vita & in futura sustentet. Fructus verò, quos ex hac terra speramus, non corporis, sed ipsius animæ sustentationi deseruiunt; non vsu pereunt, sed in æternum permanent: non vitam temporariam, sed vitam nunquam deserturam asseruant. Si ergo fructus vitæ mortalis tam ardentibus desideriis ab agricolis desiderantur, & tantis laboribus quaeruntur, fructus immortalis vitæ in perpetuum mansuri, quibus desideriis optandi sunt, quibus orationibus, & gemitibus petendi, quibus laboribus quaerendi, vt nos per æternitatem diuites faciant, & inter Angelos Dei, sanctosque refficiant? Certè quantum distat anima à corpore, & opus virtutis à labore rurali, tantum desiderium & studium perfectionis desideria, & curas agricolarum, & omnium negotiatorum huius mundi deberet excedere.

Hæc itaque ardentissima perfectionis desideria, vnum ex medijs ad consequendam perfectionem & illud efficacissimum existimemus. Quia sententia philosophorum est, & illa verissima, desiderium, eum, qui desiderat, rei desideratæ capacem reddere, & ad eam obtinendam, & capiendam aptare. Si cutenim materies, quam alteram compositi partem dicimus, medio appetitu formæ, quam sitit, formam recipit, & iam non imperfecta & mutila, sed perfecta & pulchra formæ amplexu subsistit: ita & anima medio appetitu & desiderio perfectionis hanc formosam formam sanctitatis amplectitur, cuius substantia, ac natura perficitur, cuius donis & virtutibus decoratur. Os meum aperui, inquit sanctus David, & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam. Non de ore corporis loquitur, qui aërem corruptibilem haurit, vt vitæ corporali subueniat, sed de ore animæ, quod spiritum vitæ attrahit, vt

Psal. 118.

A) anima in perpetuum viuat. Quod autem est istud os animæ? Perfectio non aliud, quam animæ desiderium. Vnde & Paulus ait: Os nostrum pater ad vos ò Corinthij cor nostrum dilatatum est,] ac si desiderium salutis eorum illis aperiat, qui non angustabantur in corde Pauli magna illis cupientis, sed ipsi arctabantur in visceribus suis. Si verò os animæ, est animæ desiderium, tunc clausum est, quando paruum & exiguum est; tunc apertum est, quando magnum & ardens est. Aperuit igitur os suum David, cum desiderium suum distendit & dilatavit, cum illud accendit, & mandata Domini non perfunctorie sed vehementer concupiuit. Et tunc attrahit perfectionis spiritum, quo animæ maculas nœuos abiecit, & seipsum sanctitatis decore perpoliuit. Aperiamus itaque nos ora nostra, & desideria, segnitie clausa, ardore & feruore dilatemus, & tunc spiritus perfectionis in animas nostras intrabit, & nos immensis muneribus decorabit, & cœlestibus donis expoliet. Hic est spiritus vehemens, qui totam domum, id est corpus, & mentem componet, & conuersatione spirituali replebit. Hic Spiritus sancti ignem secum adducet, qui intellectum illuminet, voluntatem accendat, & fortitudinem ad prædicandam veritatem infundat. Hunc perfectionis spiritum gustans anima clamat, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo.] Nam si mel palatum illinit, corpûsq; nutrit, Spiritus puritatis animam viuificat, & mira suauitate perfundit. Dicit etiam de sponso suo loquens: Guttur illius suauissimum & totus desiderabilis:] quoniam ex ore Christi hanc dulcedinem & suauitatem accepit. Nonne matris solent cibum dentibus comminere & ori infantulorum ingerere, vt ipsi facilius pappent, & ne præ alimentum duritia illud acceptare reculent? ita Dominus, cuius amor omnium matrum amorem & tenerritudinem vincit, spiritum perfectionis, cibum quidem suauissimum, sed hominum hori duriusculum suo sanctissimo ore partiuit, vt illum homines ad vitam sustentandam deglutirent. Quid enim sunt illa præcepta iustitiæ per Euangelium sparfa: quid consiliorum documenta paulatim, & per partes ingesta? quid verba beatitudinis: Beati pauperes: Beati mites:] tam sigillatim exposita, nisi perfectio comminuta, & ore Domini moderata, vt eam infantuli, id est, homines vniuersi, qui in hac vita nunquam in virum perfectum peruenerunt, facillimè possint admittere, & ad incrementum staturæ spiritualis allumere? Si hunc perfectionis cibum famas, siue desiderium magnum debet præcedere, istud petamus, istud cupiamus, istud concipere: & vitæ ipsa exercitationi virtutum dedita promouere curemus, vt post desiderium facietas, post famem impletio, & post clamores, & gemitus, quibus sanctitatem postulamus, ipsa tandem sanctitas ad nos, & desiderata animæ puritas veniat.

2. Cor. 6.

Psal. 118.

Cant. 5.

Matth. 5.

multa esse, qua hoc perfectionis desiderium excitent: quorum primum est ipsius æstimatio perfectionis.

C A P. V.

ON est facile humano cordi his veris & efficacibus perfectionis desideriis ardere, & illorum vi ad quærendam perfectam virtutem incitari: quoniam

natura

natura nostra peccatis, & immoderatis affectibus ir-
retita, & amori rerum visibilibus asuerata, quasi dua-
bus carenis vincula tenetur, ne in altum volet, & in
desiderium invisibilem assurgat. Et sicut vilis ho-
muncio, inter boues, & aratra, & terræ glebas edu-
catus, atque alicuius heri obsequiis addictus, num-
quam de regno obtinendo cogitat, & bonorum
illi misero statui conuenientium amore captus, num-
quam principum, aut regum dignitatem, & bo-
na desiderat: ita prorsus filij Adæ, ob delictum pa-
tris hac pœna mulctati, vt in laboribus comedant
ex terra omnibus diebus vitæ suæ; & amori opum,
& voluptatum, & inanium honorem assueti, non
ita facile possunt his se amoribus, ac desiderijs ex-
pedire, & paupertatem, vitæ asperitatem, mun-
di contemptum, & opera perfectionis amare. Qua-
rè iste amor, istudque desiderium aliquibus reme-
dijs excitandum est, & hic ignis ex duro silice
cordis nostri quibusdam ictibus excutiendus, qui
cooperatur gratiæ Dei, & ignem desideriorum
accendant, & nos ad capeſſendam perfectionem
disponant.

Primum verò, quod perfectionis desiderijs ob-
stat, est ignoratio perfectionis, cuius amplitudinem
& maiestatem, quia non cognoscimus, non in mul-
to pretio habemus, & quia eius aestimatione care-
mus, ideo nihil de perfectionis possessione cura-
mus. Euenitque nobis quod pueris, qui cum fortis-
simorum ac tutissimorum armorum pretium nesciunt,
& ea suis viribus imparia vident, nihil aestimant,
& galeam, aut scutum papyraceum, quod nullius
momenti est, veris armis corpus optimè protegen-
tibus libenter præferunt. Ita nos miserè, qui pre-
tium sanctitatis nescimus, qui summam perfectionis
dignitatem ignoramus, nullo perfectionis desiderio
quaerimus, & ei monetas non aureas, sed papyraceas,
& delicias pictas, & inanes honores præponimus. O
quantum potest in mentibus insipientium ista igno-
ratio! quam miserabiliter hæc cæcitas illos dementat,
quam fortiter ne pro perfectione laborent, & ne
ad sanctitatem currant, ipsorum manus & pedes ligat!
Nescio quomodo ista cæcitas affectui iniquorum in-
iuratur, quia nihil habet homo iumento amplius, &
cuncta subiacent vanitati; quo errore decepti non
solum hominem iumento coæquant, sed (quod infel-
licius est) vilissimum iumentum, id est, mundanum
hominem, opum & dignitatum phaleris oneratum,
homini scilicet viro spirituali, & amatori virtutum an-
teponunt. Hi dicunt illud sapientia, vita & operibus
suis: Vmbra transitus est tempus nostrum, & non est
reuerſio finis nostri: quoniam consignata est, & ne-
mo reuertitur. Sit ergo fortitudo nostra lex iustitiæ;
quod enim infirmum est, inutile inuenitur.] His sal-
tus persuasionibus, non tam intellectum exacerantibus,
(quia sic fidem destruerent) quam affectum deci-
pientibus inſectari, nihil nisi quod præſens est con-
cupiscunt, & astutiores ad decipiendum, fortiores-
que ad deprædandum, & sollicitiores ad ambi-
endum, meliorem existimant. Huic ergo hominum cæ-
citati & ignorantia nos lucem diuinam, & sapien-
tiam cælestem opponamus, & nihil dignius, nihil
illustrius, nihil glorioſius perfectione putemus. Illam
aspiciamus semper (sicut reuera est) vt rem maxi-
mam, pulcherrimam, atque pretiosam, vt rem ho-
nestissimam, vtilissimam, ac omnibus deliciis affluen-
tissimam cuius comparatione vniuersa visibilia, nec
aspicienda sunt quidem, quia ficta bona sunt, & si ad
virtutem non referantur, prorsus noxia sunt, atque
inutilia. Quod profectò non erit operosum manife-
stissimis rationibus comprobare, quæ nobis con-

siderantibus, & attentè meditantibus, ingentè quam-
dam perfectionis aestimationem ingerant.

Est enim aliquis, qui nesciat animum corpore me-
liorem esse, & penè infinitis partibus ab eo naturæ
præstantia, & pulchritudine, & dignitate distare? Si
est qui hoc nesciat, ille non erit homo, sed bellua
quædam rationis expertus, cui numquam præclarissima
lux rationis affulsit. Quis namque quamuis minimam
tantum scintillam rationis naturalis habeat, hanc no-
tissimam veritatem ignorabit, quod corpus spiritui
æquari non potest, nec mortale cum immortalis con-
ferri, nec vile mancipium nobilissimum Domino cõ-
parari? Quem lateat, corpus, stercoris saccum, fec-
toris receptaculum, ægritudinum domicilium, mor-
ti subiectum, & eam vermium, imperfectius esse ani-
mo, quem cognitio, & libertas implet, virtus deco-
rat, fortitudo roborat, immortalitas ornat, & visio
Dei, ac summi boni possessio nobilitat? Nonne ani-
ma plus est quàm esca, ait Dominus, & corpus plus
quàm vestimentum? Ac si dicat, plus est. Si anima
melior est omni esca, quanto præstantior erit esca
vermium, quibus non nisi foetidissima esca præpa-
rantur, & quæ hominibus horrore seruo, & Si corpus
præstantius est vestimento, quanto præstantior erit
anima corpore; quod illi tamquam potiori substan-
tiæ in operimentum ac vestem datum est? Si igitur
animus præstantior est corpore, bona animi præstan-
tiora & meliora erunt bonis corporis. Nâ si tu regem,
& seruû inuitares, non dubiû, quin meliores, & de-
licatioribus cibis regi, viliores verò seruo, & infullio-
res apponeres. Ne subtrahas Deo sapientiam, qua tu
ipse polleres, & si ille regem & seruum, animû scilicet,
& corpus inuitat, crede, quia multa bona corpo-
ri præparabit, sed multò potiora ac præstantiora ani-
mo Domino corporis apponet. Nullæ igitur opes,
nullæ delicia, nulli honores, nullæ dignitates cum bo-
nis animæ conferendæ sunt, quia illa omnia corpo-
ri seruiunt, & ad bona huius mortalis vitæ pertinent;
bona verò animæ mentem ipsam ornant, & ad vi-
tam immortalem pertinent, quia aut in ipsa perpetuò
manebunt, aut perpetuò præmium sibi assignatum
recipient. Perfecta autem virtus bonum animi est,
imò & animi bonum præstantissimum, quæ ipsum
animum fundat, perficit, & Dei similem reddit: er-
go omnia corporis bona in infinitum recedunt. Omnis
sancta virtus, inquit Prosper, res & diuina, incor-
porea prorsus, atque mundissima, quam mentes in-
quinatæ non inquinant, sed ipsa inquinatas emacu-
lat, cuius participatione formantur informia, susci-
tantur mortua, sanantur infirma, corriguntur praua,
reconciliantur aduersa. Hanc non habent, nisi Deus,
& is, cui dederit Deus: Quæ in animo habitat, sed
animum corpusque sanctificat: ad quam nullus ac-
cedit inuitus; quam nullus amittit, nisi propria volun-
tate deceptus. Neque eam sibi conferre potest, cum
possit auferre. Alteri autem nec conferre poterit,
nec auferre. Si ergo illa bona corporis aestimamus,
& in magno pretio habemus; quantum magis perfe-
ctio aestimanda est, cuius comparatione omnia illa
bona simul accepta minus sunt, quàm respectu ma-
ris immensi stilla roris exigua? Si homines non om-
nia illa bona in vnâ collecta, sed aliquod illorum tam
ardenter cupiunt, vt pro illo immensos labores sus-
tineant, & mille curis se implicent, & in innumera-
bilibus rebus, vt alij placeant, à quibus hoc bonum
accepturi sunt, suam proterant voluntatem, quomo-
do nos perfectionem optare deberemus, & nostram
voluntatem abnegare, & omnia relinquere, vt ali-
quando tam pretiosum bonum, & omnium bonorû
compendium valeamus possidere? Tu, ô homo,

quaris

Genes. 3.

Eccles. 2.

Sapient. 2.

Matt. 6.

Proff. lib.
3. de vita
contem.
cap. 16.

Baruc. 3.

quaris bona, quæ te facient, desideras pacem cordis tui possidendo ea quæ te impleant, & tua desideria confopiant: discere igitur ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ, & victus, ubi sit lumen oculorum & pax.] Discere, inquam, prudentiam virtutum aurigam, qua omnia secundum finem æternæ vitæ disponas: discere omnem virtutem, ut secundum illam tuam vitam instituas: discere sapientiam, qua vnicuique rei debitum locum tribuas, & sic acquires vitæ longiturnitatem perpetuam, abundantiam omnium bonorum aggregatione plenissimam, lucem, qua omne bonum, scilicet Deum, videas, splendidissimam; & pacem, quæ te omni concupiscentiarum bello liberet, & ciuibus supernis associet.

Ierem. 9.

Cum itaque perfectio sit maximum hominis bonum, ac præstantissimum omnium donorum, quæ in hac vita nobis possunt contingere, assuescamus ita illam aspicere, ita de illa cogitare, ut de re verè magna, atque pretiosa, quæ omnia aut magna, aut vtilia, aut suavia mundi in immensum exuperet. Et hoc ferè modo cogitemus. Si apud alicum, qui delictis suis principis gratiam perdidit, & grauissimam indignationem incurrerat, magno momenti esset facultas alicuius obsequij causa regis faciendi, quo eius indignationem leniret, & pristinam familiaritatem resumeret, & ad aliquam magnam dignitatem perueniret; quanti momenti esse debent apud me perfectionis, & virtutis obsequia, quibus peccata mea deleo, Christum iudicem meum placo, in eius me intimam familiaritatem insinuo, & in incomparabilem dignitatem amicorum Dei, & filiorum dilectissimorum ascendo? Quam Deus ipse iustus per Ieremiam pollicetur, dicens: Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur dives in diuitiis suis, sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire, & nosse me: quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam, & iudicium, & iustitiam in terra: hæc enim placent mihi, ait Dominus.] Ecce, o anima mea, obsequia, quæ Deum placant, & eius cor emolliunt, & ad faciendam nobiscum misericordiam inclinant: non vana, & superba scientia, quæ alios despicit, & nimis de se præsumit: non corporis robur, aut fortitudo, quam ægritudo conficiet, non diuitiæ, & naturalia talenta, quibus aliquis aut disertus, aut prudens, aut sollicitus in tractandis negotiis apparet, sed notitia timoris & amoris Dei affectum attrahens, & in opus prodiens, hæc est, quæ placet Domino, & eius beneficia promeretur. Si homo, auri & argenti cupidus in magno pretio habet artem, qua possit lapides in aurum commutare, & lutum in argentum conuertere: in quanto pretio ego habere debeo animi mei puritatem, quæ ars est è cælo demissa, cuius beneficio opera nullius per se valoris, ut comedere, bibere, dormire, & alia similia, in aurum pretiosissimum, id est, in opera meritoria vitæ æternæ commuto, & lutum fœculentum vitiorum ex domo mei cordis expello? Nam aurum iustitia, inquit Ambrosius, iniquitas lutum est. Quod à nostris quoque prius dictum esse, non dubium est: cum scriptum sit: Ut lutum platearum delebo eos.] Et verè lutum, quicquid eos inquinat, qui sibi appropinquauerint. Fugiamus ergo iniustitiam; ne luteis sordibus inquinemur, atque in eius voragine non pes noster exterior, sed (quod est gravior) mens nostra mergatur.] Hoc lutum fatiis fœtidum, quod mentem contaminat, & indignam facit diuino conspectu, studium virtutis perdit, & à Dei imagine procul reiicit. Si miles vi-

Ambr. in
pref.
Epsal. 35.
Epsal. 17.

Actoriam exoptans, qua regnum est obtenturus, maximi æstimaret arma, quibus certò sciret se hostem victurum, & palmam reportaturum; quanti ego æstimare debeo perfectas virtutis actiones, quæ vitia destruant, æreas potestates prosternunt, & me victorem efficiunt? Nam & ego miles sum, qui non pro huius mundi aris, & focis, sed pro vita æterna, & pro beatitudinis assequutione pugno. Arma verò, quibus certa victoria promissa est, non sunt scientiarum acquiratarum subtilitates, non argumenta, sed virtutum opera, quæ me vndique muniant, & insuperabilem reddunt. Vnde Paulus ea arma vocat, dum ait: Estote ergo siccinti lumbos vestros in veritate, & indui lorica m iustitiæ: in omnibus sumentes scutum fidei, & galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei.] Et Leo Papa ab hoc magistro Ecclesiarum edoctus inquit; sed iis malis, atque aliis omnibus destruendis, habet acies Christiana potentes munitiones, & arma victorica, Deo scilicet instructe milites suos, ut spiritu veritatis, mansuetudo iram, largitas auariciam, benignitas extinguat inuidiam. Commutante enim dextera excelsi corda multorum, rediit in nouitatem vetustas, & de iniquitatis famulis ministri prodire iustitiæ. Subegit luxuriam continentia, humilitas arrogantiam propulsauit, & qui impudicitia forduerant, castitate nituerunt. Ergo hæc arma mihi quærenda sunt, & præ omnibus expetenda, sine quibus, quantumuis scientiis, aut naturalibus talentis abundem, nulla superpet de hoste victoria.] Si etiam virgo, quæ ad nobilissimi sponsi nuptias aspirat, nihil charius habet, quàm suam faciem nitidam, & pulchram reddere, ut ab eo, cuius coniugium ambit, admetur: quid ego charissimum, & desideratissimum habeo, nisi virtutem, qua anima mea nitet, qua pulchra & splendida apparet, ut ad Christi Saluatoris coniugium admittatur, qua si caruerit, adeo deformis est, ut seipsam præsqvalore & fœtore sustinere non possit: Ideoque de peccatoribus dictum est: Quia abominabiles facti sunt, sicut ea, quæ dilexerunt.] animæ verò iustæ sapissimè in canticis pulchra, & formosa nuncupantur, & cum rebus pulcherrimis conferuntur. Quare sapienter Cassianus ait: Pulchritudo, vel fœditas animæ virtutum seu vitiorum gignitur qualitate, ex quibus quidam attractus color, aut ita eam splendida reddet, ac pulchram, ut à Propheta mereatur audire: Et concupiscet Rex decorem tuum.] Aut certe atram, fœtidam, atque deformem, ita ut fœtorem propriæ turpitudinis ipsa confiteatur, & dicat: Computuerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ.] Et ego hanc virtutis pulchritudinem omnibus rebus præfero, ne cum virginibus fatuis ianuam sponsi clausam inueniam, & à florido thalamo eius excludat. Tandem nihil possunt homines cupere, quantumuis magnum, quantumuis splendidum, & pulchrum, quantumuis pretiosum, & honore dignum, quod ego excellentius in imperfectionis possessione non habeam. Equum est igitur, quod eam pluris æstimem, quàm si omnia sæculi bona tenerem; æquum est, ut magis eam cupiam, & ardentiori studio quæram, quàm si vniuersas mundi opes, & honores possem acquirere. Nam & si quis, Domine, erit contumaciatus inter filios hominum, & ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.] Hæc enim est, scilicet vera virtus, atque perfectæ, quæ homines pulillos, & nullius momenti, magnos, & præstantes facit, & quò ma-

Ephes. 6.

Leo ser. 7.

Osee 2.

Cass. col. 3. c. 8.

Epsal. 44.

Epsal. 37.

Sap. 9.

ior fuerit, eò maiores efficiet; qua absente reliqua omnia, qua mortales magna reputant, nec eos Deo gratos nec absolutè bonos reddunt, nec à vilitate peccatorum extrahunt, nec à nibilo peruerfitaris educunt. His rationibus, & aliis similibus (quarum multa ex his, qua dicta sunt superiori tractatu colligi possunt) intelligentiam nostram instruamus, vt sublimiter de perfectione cogitemus. Ita vt reliqua perfectioni; & virtuti subserviant, & eius comparatione vilescant, & si vel tantillum nos ab huius boni assequutione retardauerint, statim à nostro amore & desiderio discedant. Quod, nisi insipientes sumus, in illo tantum collocandum est, quod aut virtus sit, aut nos in virtute prouehat, aut ab eo, quod virtuti & obsequio diuino contrarium est, efficaciter & potenter abducatur.

Has verò meditationes, quibus mentem nostram ad perfectionis æstimationem erudimus, orationibus assiduè fulciamus, & à Domino quotidie notionem pulchritudinis, ac maiestatis veræ virtutis sollicitè & obnoxie postulemus. Si quis indiget sapientia, inquit Iacobus Apostolus, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.] Quamam vtilior sapientia, quam Deum scire, & mandata eius obseruare, & ad puritatis fastigium peruenire? Quamam excellentior sapientia, quam nostræ animæ perfectionem maximam omnium bonorum reputare, & eam omnibus visibilibus anteferre? Qui ab hac sapientia ieiunus est, & nondum nouit quomodo oporteat eum amare illam, & querere; petat hoc donum à Domino, quinò negabit illud, cuius est postulata concedere. Si enim sapientiam inuocaueris, o homo, inquit, Salomon, & inclinaueris cor tuum prudentiæ: si quaesieris eam, quasi pecuniam, & quasi thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei inuenies: quia Dominus dat sapientiam, & ex ore eius prudentia, & scientia.] Tunc inuocas sapientiam, cum cognitionem pulchritudinis, & valoris veræ virtutis ad te oratione vocas, & eam à Domino instanter petis. Tunc inclinas cor tuum prudentiæ, cum in oratione positus non tantum Deum alloqueris, verum etiam eius vocem reuerenter auscultas, vt ipse te prudentiam doceat, & de natura, ac pretio virtutis erudiat. Si ita virtutis notionem postulaueris, dabitur tibi tam profunda, & efficax, vt in corde tuo magnum desiderium virtutis exsuscitet, & ad sequelam eius instiget. Quam si quaeris, vt cupidus quaerit pecuniam, qui nullum laborem non sustinet, & nulli molestia parcat, vt eam vnde cumque conquirit: & si effoderis illam sicut amator diuitiarum effodit thesaurum, sic videlicet vt fossam in te humilitatis excaves, & omne terrenum à te reicias, & operibus studiosis vigilantè inuisitas, tunc intelliges, tum intellectu, tum affectu, timorem Domini proprium filiorum, qui à perfecta charitate procedit, & disciplinam perfectionis inuenies. Orationibus itaque notitia & æstimatio perfectionis postulanda est, quam cum habuerimus, tales cordi nostro faces desideriorum admouebit, vt non difficile sit ad perfectionem celeri cursu prope rare, & eam vniuersis visibilibus antepone re. Hoc enim desiderium fructum esse cognitionis, qua naturam & pulchritudinem perfectionis agnoscimus, & eam magni reputamus aperte Salomon effatus est, dicens: Dedi cor meum, vt scirem prudentiam, atque doctrinam, erroresque, & stultitiam: & inueni, quod in his quoque esset labor, & afflictio spiritus, eo quod in multa sapientia, multa sit indignatio, & qui addit scientiam, addit & laborem.] Iste sapiens non solam

prudentiam agendorum & doctrinam virtutum, sed & errores vitiorum, ac stultitiam iniquitatum didicit, vt vitium virtuti comparatum foedius, & virtus iuxta vitium posita venustior appareret. Ex hac autem doctrina quid sequutum est? Certè labor, & afflictio spiritus. Quia nimirum spiritus humanus iam sapiens effectus, mirum in modum affligitur; quia nec deformitatem vitiorum tam diligenter fugit, quantum fugienda erat; nec decorem virtutis quantum debuit, adamauit. Oriturque ex scientia labor, & ex sapientia indignatio, quia quo quis virtutem perfectius nouit, eo impensius pro eius assequutione laborat, & quo intimius vilitatem desideriorum rerum temporalium agnoscit, eo vehementius eis recusat subiaccere. Sic Gregorius hunc locum Sapientis intellexit, dum ait: Cœlestia cognoscentes, terrenis animum subdere dedignantur. Et dum plus sapere incipimus, de his, qua malè egimus, nobis ipsis irascimur, & fit in multa sapientia multa indignatio, quia quanto plus proficimus in cognitione, tanto nobis indignamur amplius de peruerso opere. Atque cum scientia dolor crescit, quia quanto magis æterna cognoscimus, tanto magis esse nos in huius exilij miseria dolemus. Vel sicut in translatione alia dicitur: Et qui addit scientiam, addit laborem.] Quo enim scire incipimus, qua sint cœlestia gaudia, eo magis vt errorum nostrorum laqueos possimus euadere, flendo laboramus. In multa ergo sapientia multa est indignatio, quia si æterna iam sapimus, nosmetipsos despiciamus. Igitur hoc, quod nos potuit ab æternitatis amore separare. Reprehendit semetipsam conscientia, accusat quod egit, damnat per penitentiam, quod accusat, fit rixa in animo parturienti pacem cum Deo.] Scientia itaque, cognitioque virtutis indignationem aduersus vitia parit, & exitus aquarum, inquit, hac scientia cumulat, deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.] Et zelus domus tuæ, scilicet animæ ad tuam imaginem factæ, comedit me, & opprobria vitiorum exprobrantium tibi ceciderunt super me.] Ad laborem quoque manus exerit, quia thesaurum perfectionis probe cognoscens, non potest non pro eo laborare, & seruire bonorum operum, & sui ipsius abnegatione, se ad eius adaptionem disponere. Crescat igitur in nobis perfectionis cognitio, crescat & sanctitatis æstimatio, quia hæc desiderium, & concupiscentiam excitabit, & omnem pigritiam, ac socordiam in sectandis bonis operibus submouebit.

Secundum excitatorium desiderij perfectionis est scire, quod temporalia non satiant.

C A P. VI.

COR humanum, dum hæc vita viuere, qua tota inanitas & mendicitas est, desiderij vacuum esse non potest. Quia omne, quod est, dum plenum non est, & sinus habet alicuius boni capaces, naturaliter appetit illud, quo, aut secundum veritatem, aut secundum existimationem repleatur. Et quod suum finem nondum est allequutum, cuius gratia factum est, inquieto in finem appetitu mouetur, & in

Greg. lib.
10. in
Ezechielis
prope finem

Psal. 118.

Psa. 68.

illud,

illud, quo perficiendum est, insatiabilibus desideriiis aspirat. Cor autem hominis in vita mortali, nec bonis plenum est, cui tot bona defunt, nec suum finem est assequutum; consequens ergo est, ut desideriiis aestuet, & aliquod bonum, quo caret, adipisci desideret. At homo, non ut res sensus, & rationis expertes, naturaliter in bonum mouetur, sed cum sit rationis, & libertatis capax, non solum voluntariè, sed etiam liberè in bonum tendit. In his ergo rebus oportet, sua desideria collocet, qua habita ipsum impleant, ipsum perficiant, & satient, ne imprudentia, & ignorantia arguatur. Effet enim planè stulti & insipientis animi, ea concupiscere, quæ in nostram potestatem adducta, nos vacuos & ieiunos relinquerent, & neque ad minimum tempus, cordis famem satiant. In quo hominis lugenda sanè insipientia conspicitur; qui (ut ait Augustinus) gaudere desiderat, sed non ibi querit gaudium, ubi oportet inquiri. Videamus nunc igitur, quid nobis concupiscendum sit, ut cum nouerimus temporalia nullo modo esse desideranda, quæ sursum sunt, nimirum spiritalia & cœlestia, appetamus. Et quidem temporalia nobis appetenda non esse, inde manifestè cognoscimus, quod vilia admodum & contemptibilia sunt, cor verò nostrum excelsum, & nobile, cuius cibus illi congruus suavis est, & pretiosus, ac proinde, quæ ab hac suauitate & pretio degenerant, non sunt illi preparanda. Nam quod Raphael Angelus Tobie dixit; Videbar quidem vobiscum manducare, & bibere; sed ego cibo inuisibili & potu, qui ab hominibus videri non potest, vtor: Idem potest quilibet homo dicere: qui licet videatur terrenis rebus impleri, tamen (quod ad animam pertinet) non sustentatur nisi inuisibili cibo virtutis, & veritatis. Quare promittens Dominus cibum homini legem custodienti ait: Cibabo te hereditate Iacob patris tui, os enim Domini locutum est. Vt sciamus, hereditatem æternam, quæ à virtute incipit, & in premio virtutis consistit, cibum esse mentis humanæ, tum suauissimum, tum præclarissimum, extra quem erit quidem aliquid, quod eam distendat, & inflex, non tamen quod repleat, & satiet. Pulchrè sanè Richardus antiquorum sententiam philosophorum correxit, qui hominem mundum paruam appellauerunt, qui potius mundus maximus vocandus esset, quoniam totius mundi possessio, sinus & recessus mentis humanæ non replet. Nonne, inquit, philosophi videntur errasse, qui hominem microcosmum, id est, minorem mundum dixere. Numquidnam obsecro non meritò maior mundus dicendus est humanus ille animus, qui mundo vtique maior est: quem totus mundus nulla sui dilatatione, nulla sui multiplicatione satiari potest? Si humanus animus maior & capaxior est mundo isto visibili, & istum omnia visibilia continentem res paruæ non replent, quoniam modo illum replebunt: Quo pacto auiditatem cordis humani paruæ diuitiæ, aut fugientes voluptates, aut honores fallaces satiabunt? Comedent, inquit Oseas de impiis loquens, & non saturabuntur. Quare? Nisi quia calor spiritalis stomachi adeo vehemens est, ut quasi in momento omnia corruptibilia consumat, & statim ac si nihil deglutiisset, fame tabescat, & pereat. Sicut enim iustitia saturat, inquit Hieronymus, sic iniquitas substantiam non habens, vana comedentes fraude deludit, & vtros deuorantium vacuos derelinquit. Quod autem ipse de iniquitate dicit, quia substantiam non habet, nos de rebus temporalibus iure possumus cauciare, quod scilicet substantia careant, quia licet entia sint, & secundum philosophicam

A disciplinam ad ordinem substantiæ pertineat, sed cum non modicæ sint substantiæ, mentem humanam non saturant.

Velut ad mensuram pueri contexta, gigantem non operit: & receptaculum annuli pro carbunculo elaboratum, minor gemma non replet, & tenebrarum lac in cibum infantium à natura paratum, homines robustos nullo modo sustentat. Sic corporalia, quæ ad velandum; & fouendum passillum, & imbecillum corpus data sunt, mentem vsque in cœlum caput attollentem non contegunt: & capacitatem eius ad capiendum summum bonum conditam non explent; & velut guttæ lactis exigua spiritui forti, atque robusto, nequaquam sufficiunt. Hoc est enim quod Isaias ait: Sicut somniat eluriens, & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius: & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est: sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montem Sion. O quam verum hoc: qui enim aduersus altitudinem suæ naturæ pugnant, dum se visibilibus amori subiiciunt, non magis profectò satiantur, quam si cibos suauissimos per somnium ederent, & vina pretiosa biberent. Nam quid aliud est, post multa bona temporalia possessa, alia insatiabiliter querere, & post multas expertas carnis voluptates, alias sine vlla mensura sitire: & post multos honores adeptos, alios maiores, & sublimiores ambire, nisi huic veritati attestari, quod visibilia sicut bona somniata non satiant, nec habendi famem, & sitim extinguunt? Si quis dormiens representatione somniorum elusus, cogitet se regem, aut prælatum esse, & diuitiis, ac satellitibus regum, & Episcoporum consortiari, quid prodest, si elapso dormiendi tempore, nec regnum, nec Episcopatum est habiturus? Sed huius generis mihi videntur sæculi dignitates, quæ in huius vitæ somno vanissimo miseris mortales elidunt: & ficti splendoris ostensione decipiunt: transibit, transibit dormiendi, & somniandi tempus, & in futuram vitam euigilabunt, & tunc isto etiam ficto & inani honore carebunt. Neque esset ista ambitionum & cupidorum summa miseria, quia saltem quasi per somnium bonis huius sæculi perfuerunt: at manet illos ob somniatam felicitatem magna, & vera calamitas, quod non quasi per somnium, sed verissimè, & per totam æternitatem, superbia, & ambitionis, & iniquarum cupiditatum poenas sustinebunt. Merito sanè hæc omnia temporalia inani somniorum imaginibus comparantur, quæ solum vitiorum somnum dormientibus placent, & ut insomnia, eum minus putabant, breuiter euanescent. Explicat hanc rerum vanitatem & breuitatem Gregorius, dum eas rerum exiguarum, ac inaniunt, & simul citissimè deficientium naturis comparat. Iniquorum potentia, ait, sicut floribus comparatur, quia nimirum carnalis gloria, dum nitet, cadit: dum apud se extollitur, repentino intercepta sine terminatur. Sic namque aurum statu in altum stipula rapitur, sed casu concito ad ima reuocatur. Sic ad nubila sumus attollitur, sed repente in nihilum tumescendo dissipatur. Sic ab infimis nebula densescendo se erigit, sed exortus hanc solis radius, ac si non fuerit, abstergit. Sic in herbarum superficie nocturni roris humor aspergitur, sed diurni luminis subito calore siccat. Sic spumosa aquarum bulla inchoatibus pluuibus excitata, ab intimis certatim procedunt, sed eò celerius dirupta depereunt, quod inflata citius extenduntur. Cumque exerescunt, ut appareant, etlescendo peragunt, ne subsistant. De iniquis igitur temporalis gloria elatione tumentibus, sed

B

C

D

E

Aug. ser.
30. in sa.
81.

Tob. 12.

Isai. 58.

Rich. ser.
de Spirit.
sanct.

Oseas 4.

Hier. ib.

Isai. 29.

Greg. 17.
Mor. 5.

Tob 2.4.

tamen nulla in hac soliditate durantibus, dicitur recte: Eleuari sunt ad modicum, & non subsistent.] Quam vilia sunt, quæ talibus similibus exprimentur, quam breuia, quæ tam momentaneè dilabuntur, quam inania, quæ dormientibus, & non vigilantibus, aut sapientibus satisfaciunt. Videbimus eos, qui harum rerum amore tenentur, figuratos in Iona, cui præparauit Dominus hederam, vt eum ab æstu protegeret: & lætatur est Iona super hederam lætitia magna.] Quanta res est hederam, vt ex eius ascensu tantam Ionas lætitiarum acciperet? Sic sunt homines rerum terrenarum amatores, qui ex rebus nullius momenti ita lætantur, ac si aliquid pertinens ad salutem æternam acquisissent. Et non aduertunt miseri, quia hæ res velut somnia transiunt, & eos vacuos & tristes relinunt. Nam simul cum hederam præparauit Dominus vermem ascensu diluculi in crastinum, & percussit hederam, & exaruit.] Simul cum prosperitate temporalis vermiformis enascitur, quoniam eo ipso, quod corruptioni subiecta est, intus habet, quo citò consumitur. Quis putaret hederam heri subito natam, hodie subito caturam, & prophetam sine vilo vmbaculo permanens, vt solis calore æstaret, & quod peius est, igne indignationis arderet? Sed quis non putaret? cum ista sit omnium rerum visibilibus conditio, vt velut infomnia citò nobis appareant, & cum minùs putabamus, euanescant, & à nostris conspectibus se subducant? Quæ tam breui tempore fugiunt, non dubium, quin animum semper manentem, & per totam æternitatem durantem satiare non possunt.

Est etiam alia rerum temporalium conditio, ex qua non minùs euidenter elicitur, eas non esse sufficientes, vt humanam mentem exsatiarent. Et verò est, quòd temporalia non sunt alimenta homini congrua, vt eum reficiant atque sustentent. Ezechiel præcepit Dominus ad quoddam signandum mysterium, vt panem immundum comederet, & ipse talem panem exhorrens, ac in hoc obedire detestans, non sine fletu, & lacrymis clamat: A, a, a, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta, & morticinum, & laceratum à bestiis non comedi, ab infantia mea vsque nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda.] Petro quoque oblatum est magnum vas, in quo erant omnia quadrupedia & serpentina terræ, & volatilia cæli. Et facta est vox ad eum: Surge Petre, occide, & manduca. Cui voci respondit ille: Absit, Domine, quia numquam manducaui omne commune, & immundum.] Et Iob interrogans ait: Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? Ac si diceret; nullus poterit sine nausea & horrore cibum insulsum ore gustare. Eadem ratio te moueat, o homo, vt non quæras bona sæculi huius, nec desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij, quia cibus mundi (quo nomine vniuersa visibilia intelligas velim) tum immundus, tum insulsum est, qui comedentem sua immunditia coinquinat, & nauseam ingenita insulsum prouocat. Immundus quidem est hic cibus, nam animam, supposita infirmitate nostra, & procliuitate ad malum, non solum immoderatis sollicitudinibus implicat, sed & innumeris peccatis contaminat. Si pecuniam congregare conaberis, inquit Laurentius Iustinianus, eripies habenti, aut cupiditatibus laceraberis. Si dignitatibus fulgere velis, danti supplicabis: & qui preire ceteros cupis, postendi humilitate erubesces: si potentiam desideras, subiectorum insidias obnoxius, periculisque subiacebis. Si gloriam appetis, per aspera quæque distractus, que-

Insi. in li. gno vita. tract. de pan. c. 3.

tus, & securus esse desistis. Si voluptuosam vitam eligis, quis non spernat, atque abiiciat, vilissimæ fragilissimæque rei, corporis scilicet seruus esse? Quis talibus affectibus non inquinetur, & mentis suæ puritatem non amittat? Nec satis erit ad hanc immunditiam vitandam, si modum in vtu rerum temporalium, aut quærendarum, aut possidendarum retineas, quia iste modus, istaque mensura difficilis admodum est, facillimum verò illam transilire, & plus æquo rebus temporalibus inharere. Sed concedemus tibi, quòd modum in tetrenorum amore teneas, certè licet peccata fugias, at curas, at distractiones, at sollicitudines nõ effugies, quæ si animam peccato non fœdant, at ligant, & fuscant, & turbant. At quàm fit hic cibus induauis, & insulsum illi melius & frequentius experiuntur, qui maioribus aut diuitiis, aut honoribus, aut dignitatibus onerantur. Nam amor conseruandi, aut augendi, quod habent, est illis acerum, & timor amittendi est fel, quibus duobus falsamentum quoddam adeo amarum conficitur, vt omne cui super iniicitur absinthio amari & horribilius efficiatur. Quare qui rebus terrenis quærendis, & cumulandis intendunt, cum cantico non bibent vinum, vt ait Isaias, & amara erit potio bibentibus.] Imò cum gemitu & dolore bibent, neque in his cibis insuauissimis, aut dulcedinem aut quietem inuenient.

Sed esto, quòd tu velis his cibis, tum immundis, tum insulsis, satiari, & ventrem tum vilibus alimentis implere, & immunditiam peccatorum incurere, & amaritudinem timorum, & curarum sentire. Nam & bene posset quis, tempore scriptæ legis, contrarius & fas animalibus immundis vesci, quibus sine dubio ventrem exleret, & vitam naturalem sustentaret. Aduerte tamen, o infelix homo! quòd neque cum his tux animæ detrimentis poteris concupitam satietatem experiri. Omnibus enim rebus sua Deus alimenta signauit, nec vna alimento alterius, aut nutriri, aut sustentari potest. Ignis aère sustentatur, dum illud immutat, & in suam substantiam conuertit, at tu non sustentaberis aère, nec vento solo repleberis. Et aère sustentatur aqua, dum illam extenuat, & in vapores subtilissimos, ac postea in seipsum conuertit, tu tamen non reficeris sola aqua, nec vitam sine pane, vel alio alimento seruabis. Talpa (vt fertur, & nescio, an verum sit) terram comedit, at tu sat scio non comedes terram, neque in extrema etiam necessitate positus, lapidibus ventrem replebis. Quamobrem alturus ille tentator, non voluit Christum Saluatorem, ad tantam insaniam adigere, vt lapides ederet, sed vt eis in panes conuertis instanti necessitati subueniret. Dic, inquit, vt lapides isti panes fiant.] Animalia feno & herbis & hordeo vescuntur, quæ cruda, & penè integra in ventrem traiciunt; illaque digerunt, & mutata suæ substantiæ addunt. Sed credo, te non esse adeo emotæ mentis, vt putes, hordeum, aut fenum tibi ad vsum cibi sufficere, & vitam similibus esculentis posse tenere. Qualibet ergo res proprium cibum habet à natura concessum, cuius absentia ieiuna, & vacua manet, & si cibum alterius sibi præsumat, non satietatem, sed vitæ sibi perniciem affert. Temporalia verò omnia iumento, id est, corpori, in cibum attributa non sunt cibus animæ tuæ, ergo eam satiare, & sustentare non poterunt. Quòd si ea in ventrem animæ ingeras, & immoderatis affectibus amplecteris, non tibi saturitatem, sed anxietatem, sed onus, sed dolorem sunt allatura. An putas, quòd auarus satietur diuitiis, etiam si vniuersum mundum ipse possideat?

Isai. 2.4.

Matt. 4.

Cum

Ecc. 5. Cū scriptum sit: Agarus non implebitur pecunia, & qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis.] An putas, quod luxuriosus fatietur voluptatibus; vide, quid dicas idem Salomon: Et omnia, quæ desiderauerunt oculi mei, non negant eis: nec prohibui cor meū, quin omni voluptate frueretur, & oblectaret se in his, quæ preparaueram; & vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi. Qui post tot delicias vanus inanisque remansit, satis indicat se ad fatietatem qualitatē non venisse. An putas, quod ambitiosus, aut honoribus, aut regnis, aut imperio fatietur? Alexander quidem vno mundo subingato nequaquam ad fatietatem vsque imperandi peruenit: sed audiens nescio quem philosophum disputantem, & plures esse mundos aduentem, tristatus est atque in lacrymas resolutus, quod ipse inter tot mundos, vni tantum imperitasset, & suis bellis plures non subegisset. Si hæc in quacumque mensura accepta non satiant, signum est manifestum, quod non sunt cibi animi nostri, nam animus suo proprio, ac naturali cibo fatiatur, & nihil amplius eo ingestio requireret. Confirmat hoc egregie Bernardus, dicens: Iustitiatione ventris spiritus: cibus est vitalis & naturalis; pecunia verò (& idem de aliis bonis diceret) sic non replet, vel minuit animi famem, quomodo nec corporis ventus. Denique si famelicum hominem aperitis faucibus vento, inflatis haurite buccis aerem cernas, quo quasi confutat fami, nonne credas insanire? Sic non minoris; insanie est, si spiritum rationalem rebus putes quibuscumque corporalibus non magis inflari, pulchre depingit. Quid namque de corporalibus ad spiritualia? Nec illa sanè spiritualibus, nec isti regione refici corporalibus queunt.] Alio verò loco stultitiam illorum, qui temporalibus repleri volunt, pulchre depingit. Vidi, inquit, ego aliquando quinque viros, quidni phreneticos arbitret? Primus siquidem buccis tumentibus marinam masticabat arenam. Secundus sulphureo astans lacui, exhalantem terribilissimumque geliebat haurire vaporem. Porro tertius fornicium cubans vehementer accensa, micantes scintillas hiantibus excipere faucibus larabatur. Quartus supra pinnaculum templi residens, leuioris aure spiritum aperto attrahebat ore, & si quo minus influere videretur, flabello sibi ventum ipse ciebat, ac si totum speraret aerem deglutire. Quintus seorsum positus ridebat ceteros, ipse quoque ridendus & maxime. Proprias enim carnes incredibili quodam studio sugere laborabat, nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. Miseratus homines, causamque seiscitatus à singulis, vnam omnibus esse reperio validissimam vti que famem. Tum verò macilentissimas eorum facies contemplatus recordabar propheta gementis miserabiliter & dicentis: Aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum.] Quid hæc vobis, inquit, profunt? Non sunt naturales cibi, magis famem hæc ptouocant, quam extinguunt. Panis namque animi iustitia est, & soli beati, qui esuriunt illam, quoniam ipsi saturabuntur.] Nimirum ad imaginem Dei facta anima rationalis, ceteris omnibus occupari potest, repleri animo non potest. Capacem Dei, quicquid Deo minus est, non implebit.] Hæc, & alia multa eo loco Bernardus, quibus aperte demonstrat terrena mentem hominis saturare non posse. Egotamen, illis prætermissis, vnum adiicio, & mihi quidem satis efficax ad id persuadendum, quod intendimus. Illud autem est, quod mundus fallacissimus & auarissimus, non alimentis istis nobis alie-

A nis, quod fortassis alicui tolerabile videbitur, sed desiderijs eorum replere & exaciare contendit. Vnde Ioannes ait: Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.] O egregia sæculi bona, quæ non in rebus ipsis visibilibus, sed in earum concupiscentia, & desiderio sita sunt. Nam animaduerte, quomodo Ioannes loquatur. Non enim dicit: omne quod est in mundo, delectatio carnis est, sed concupiscentia carnis est, & non dicit: Omne quod est in mundo possessio diuitiarum est, sed concupiscentia est diuitiarum. Et tandem non dicit: Omne quod est in mundo, altitudo, & dignitas est, sed superbia vitæ est, quæ supra id, quod habet, effertur, & non tam altitudinem habet, quam præsumit. Sic autem loquitur Ioannes, non à se ipso, sed ab Spiritu sancto, cuius fistula est, quoniam mundus amatoribus suis tantillum de suis bonis tribuit, & in incrementum concupiscentiis, & desiderijs cruciari, & affligi permittit. Illos ergo desiderijs vincit, & spebus vanis deludit, & turbidis concupiscentijs fatiare nititur, quos rebus ipsis concupitis replere non valet. Si autem impossibile est, vt desiderijs & absentia rerum desideratarum satiemur (nam desiderium fames est, non saturitas) pariter impossibile est vt mundus nos saturet, & cordis nostri appetitus tranquillet.

Non itaque desideria nostra in rebus visibilibus collocemus, quæ habita non explent, adepta non satiant, ingesta nequaquam famem depellunt, nec sitim extinguunt. Sunt hæc sicut vuarum acini, semel expressi, qui non habent vinum, quod nobis effundant. Ita visibilia, licet, eminus visa, appareant delectationis vino referta, sed cum ea manu experientia tangimus, & sensus gustamus, aut voluptate vacua, aut curis, & tristitiis plena cognoscimus. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, quasi flos agri. Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos.] Si ex fœno succum delectationis exprimere non valeamus, nec ex flore, qui elanguit, ornatum capitis expectamus; nec à rebus visibilibus, quæ nomine fœni & floris signantur, aut vera voluptas, aut solidus honor expectandus est: quia hæc sub pelle falsæ voluptatis, & sub specie ficti honoris veram habent vanitatem; cordis angorem, & (si inordinate querantur) certissimam gloriæ mendicitatem. Sunt hæc bona temporalia, sicut arbores, quas terra illa Sodomorum & Gomorrhæorum, post subuersionem à Domino factam emittit. Illæ enim (vt dicitur) fructus habent externa quidem specie suaves, & pulchros, sed si manu tangantur, tetro odore, astantium nares inficiunt, & in fauillam, & cinerem rediguntur. O quam vera imago mundanæ dignitatis, temporalium opum, & secularis honoris! quæ exterius visa, nescio quid habent fictæ gloriæ, & fallacis splendoris, qui oculos inexpertorum capit: at introitus in spectâ grauissimum exhalant multorum peccatorum odorem, in quæ miseri horum amatores impingunt, & dum temporis decursu finiuntur, in fauillam & cinerem conuertuntur. De his ait Dominus ad animam loquens: Et erit sicut puluis tenuis, multitudo ventilantium te: & sicut fauilla pertransiens, multitudo eorum, qui contra te præualuerunt.] Ista quippe bona, dum aduersus animam prævalent, eam curarum turbine in diuersas partes iactant. Sed non meliora sunt, quam puluis, & fauilla, quæ vilissima cum sint, vestes animæ, id est, virtutes, sordant, & oculos viam huius vitæ præteruentium excæcant. Sunt denique ista visibilia bona sicut cibi in tabella depicti, aut in aulais delineati,

Bern. de diligendo Deo.

Bern. de clamat. sup. Ecce nos reliquimus omnia.

Pf. 101.

Matt. 5.

1. 102. 2.

1. 102. 2.

1/a. 40.

1/a. 29.

qui si oculos fortè delectant, at ventrem non ex-
 plent, nec habendi famem sedant. Cibus enim ve-
 rus animæ Deus est, qui eius capacitati satisfacit, re-
 liqua verò, quæ ficta sunt, non possunt tantam ca-
 pacitatem replere, nec summi boni desideria satia-
 re. Vnde Augustinus ait: Cùm anima creaturam de-
 siderat, continuam famem habet, quia licet, quod
 desiderat, de creaturis adipiscatur, vacua tamen re-
 manet, quia nihil est, quod eam impleat, nisi tu Do-
 mine, ad cuius imaginem est creata. Imples autem
 tu eos, qui nihil aliud desiderant præter te, & facies
 eos dignos te, sanctos, beatos, immaculatos, & ami-
 cos Dei, qui omnia reputant vt stercorea, vt luci-
 faciant te solum.] Meritò sanè visibilia bona, &
 omnis prosperitas temporalis in illo lectulo desi-
 gnata sunt, de quo ait Heliu apud Iob de Domino
 loquens: Increpat quoque per dolorem in lectulo,
 & omnia eius ossa marcescere facit.] Nam dum in
 his bonis requiescimus, increpationem conscientie
 nostræ à Domino excitatam sentimus. Quam ipse
 non sine magna misericordia excitat, vt nos ab
 amore earum, quæ amandæ non sunt, rerum terre-
 narum auertat. Nec solum conscientie increpationi-
 bus rerum mundanarum amatores percutit, ve-
 rum etiam aduersitatibus ex ipsis rebus, quas
 amant, exortit, ne sedeant, in via patriæ caelestis,
 ferit. Hoc est enim quod Gregorius ait: Via qui-
 pe est vita præsens, qua ad patriam tendimus: & id-
 circo hic occulto iudicio frequenti perturbatione
 conterimur, ne viam pro patria diligamus. Solent
 etenim nonnulli viatores cùm amœna fortasse in
 itinere prata conspiciunt, pergendi moras innecte-
 re: & à cepti itineris rectitudine declinare: eorum-
 que gressus tardat pulchritudo itineris dum delectat.
 Electis ergo suis ad se pergentibus, Domi-
 nus huius mundi iter asperum facit, ne dum quis-
 que vitæ præsentis requie, quasi amœnitatem vitæ
 pascitur: magis eum diu pergere, quàm citius
 peruenire delectet: ne dum oblectatur in via,
 obliuiscatur quod desiderabat in patria.] Signum
 itaque electionis est, & dilectionis diuinæ, quod
 in temporalibus absinthium ponit, & mundi flo-
 res spiritus, & tribulis cingit, vt percepta in eis ama-
 ritudò, faciat nos contemnere, quæ amata non
 satiant, & quæ contempta, si in vsum modera-
 tum & necessarium accipiuntur vitæ quæque delectant.
 Si ergo desideria nostra in aliquo ponenda
 sunt, & in rebus visibilibus ponenda non sunt, re-
 stat vt aliqua queramus, in quibus ea constituamus.
 Bona verò eius generis cupienda, & querenda
 sunt, quæ sint vera bona, quæ nostra desideria res-
 tinguant, quæ habita nos bonos & beatos faciant,
 quæ nos Deo coniunctos, Angelis gratos, & homi-
 nibus honorabiles reddant. Hæc autem esse virtutis
 & perfectionis bona sub alio principio breuiter ex-
 ponemus.

*Tertium excitatorium desiderij perfe-
 ctionis, quod spiritualia animo
 satisfaciunt.*

CAPVT VII.

VI aliqua arte sibi, & vxori, & filiis, &
 familie necessaria lucrari non potuit, so-
 let artem illam relinquere, & pro alia
 commutare, qua sperat se maius lucrum

A accepturum, quod sui, & suorum cibo & vestimen-
 to sufficiat. Qui etiam alicuius heri obsequiis addi-
 ctus, cum magno labore, & sine vilo emolumento
 famulatur, vtile iudicat illum herum delectere, & al-
 teri se adiungere, in cuius domo facilius seruiat, &
 onere leuiori premarur, & mercedem copiosorem
 acquirat. Et nos hac ratione permoti, sæculum do-
 minum satis durum abieciimus, & Christi nos ob-
 sequiis addiximus, cuius iugum suauis est, & onus
 leue:] quod vtile nobis non erit, nisi veteri arte præ-
 termilla, qua amor terrenorum inhaesimus, nouam
 artem & magis quæstuosam addiscamus. Illa enim
 ars (nam sic vita carnalis vocari potest) nec vxori, id
 est, carni nostræ sustentandæ sufficit, quæ quibus-
 cumque terrenis bonis acceptis, semper plura con-
 cupiuit; nec filios, hoc est, desideria, & affectus ex
 carne prodeuntes aluit, quos post multas opes, post
 multos honores, post multas voluptates ingestas,
 semper famelicos & sitibundos dereliquit: nec ser-
 uulos & ancillas, nempe sensus, & animæ vires cibo
 sufficienti refecit, quia illos & istas maiora appeten-
 tes, & pro amplioribus bonis clamantes, & vocife-
 rantes audiuit. Discamus igitur aliam artem, scilicet
 spirituale vitam, quæ nos impleat, & satiet; quæ nos
 dicit, & amplifcet: quæ nobis de bonis omnibus ne-
 cessariis prouideat. Hæc enim spiritualis vitæ bona,
 quæ non sunt alia profectò, quam virtutis, & perfe-
 ctionis bona, talis naturæ sunt, vt menti hominis sa-
 tisfaciant, & in ea omnem famem, & omnem sitim
 rerum temporalium extinguant. Qui hæc suauissima
 bona comedunt, & humilitati, castitati, & reliqua-
 rum virtutum amor, ac studio se tradunt, statim ad
 videndam vilitatem rerum terrestrium oculos
 mentis aperiunt. Nam sicut Ionathæ gustanti fauam
 mellis, oculi præ fame caligantes aperti sunt, vt
 omnia circumstantia posset clarè conspiciere: ita
 his qui mel virtutis gustant, mentis oculi roboran-
 tur, vt valeant rerum visibilium vilitatem, & inuisi-
 bilium celsitudinem contemplari. Dum verò con-
 siderant mundum, in Saule figuratum, eum huius
 mellis vetuisse, & milites (vt pereant, & nihil fa-
 ciant) sine cibo in prælium amandasse, dicunt, quod
 verum est: Turbavit pater noster terram: vidistis
 ipsi, quia illuminati sunt oculi nostri, eo quòd gu-
 stauerimus paululum de melle isto: quanto magis
 si comedisset populus de præda inimicorum suo-
 rum, quam reperit: nonne maior plaga facta fuisset
 in Philistiim?] Mundum patrem vocant, quia ab eo
 (quod ad naturam attinet) geniti sunt, sed illum pa-
 trem, cui & concupiscentiæ matri dicunt: Nescio
 vos, & fratribus suis, Ignoro vos.] Ille pater turbat
 terram, quia hostibus vniuersis immanior, vt nos ad-
 uersus hostes Domini pugnemus, & eos insequa-
 mur, se velle dissimulat, & tam è mel gustare, aut ali-
 quem cibum accipere vetat. Scit enim, quòd si vir-
 tutis & bonorū spiritualium melle vescimur, quos
 ipse interdum ore inimicos vocat, & corde amicos
 habet, sine vlla ambiguitate vincemus. Vt ergo nos
 occultius decipiat, inimicos Domini suos hostes ap-
 pellat, & quasi ad eorum infectionem nos prouocat,
 dum sub specie boni desideria bonarum tempo-
 raliū abscondit, sed summptionem spiritualis ci-
 bi, sine quo victi cademus, altius deceptor interdi-
 cit. At nos non credamus illi, neque obediāmus voci
 eius, sed mel veræ virtutis, & bonorū spiritualium
 gustare conemur; quia illud oculos mentis nostræ
 illuminabit, vt rerum visibilium vilitatem agnosca-
 mus & lacertos nostros, roborabit, vt eas fortiter des-
 piciamus, & ad res caelestes non tantum gustan-
 das, sed perfectè possidendas aspiremus; Sic magna

Matt. 11.

1. Reg. 14.

Deut. 33.

clade prosterneamus Philistæos, & vitia nostra, ac vana desideria destruamus, quos gustus virtutis fugat, sed perfecta possessio subvertat.

Illuminatis oculis gustu caelestium, tunc anima terrena fastidit, & quæ antea amauerat, atque cupuerat, odio prosequitur, & à cordis affectu reuellit. Dolet ignorantiam suam, quòd rebus tam contemptibilibus & abiectis inhæsit; & admiratur mutationem suam, quòd aperiente oculos Deo, dulcia mundi horret, splendida fugit, & concupiscibilia contemnit. Daniel viso angelo Domini qui ei futura nunciabat, ait: Ego Daniel langui, & ægrotaui per dies: cumque surrexissem, faciebam opera regis, & stupebam ad visionem.] Sic anima, cui Deus gustum virtutis impertit, & notionem rerum mundanarum ingerit, primum languet salubri languore, quo vniuersa ei secularia amarescunt, & tanquam insipida, & noxia, ab eius gustu & appetitu se subtrahunt. Deinde surgit, non ut pristinas vanitates querat; (hoc enim esset iacere, non surgere, & ad opera vitæ anhelare) sed ut negotia regis tractet, & in Dei obsequium, & amorem suas vires impendat. Et tandem stupet ad fructum cognitionis diuinitus data, quæ tam potens est, ut quæ horribilia putabantur, dulcia faciat, & dulcia in amara conuertat: Iacob etiam quò tempore Israel vocatus est, nimirum prævalens Deo, cœpit vno pede claudicare & ex pugna cum Angelo rum benedictionem magnam, tum vnus pedis imbecillitatem acquirere.

Quidnam est hoc? nisi quòd anima Deum desiderii amplectens, sicut puritate crescit, ita in rerum visibilibus desiderio decreuit? Quid hoc? nisi quòd dum affectibus rerum caelestium accenditur, in desiderio rerum visibilibus infirmatur? Iam commoditates abiicit, iam famam & gloriam inanem fugit, iam propriam voluntatem implere trepidat, quia hæc amore & desiderio suo indigna reputat, & ideo eis subiacere nimis pertimescit. Et sicut post gustum mellis, aut sacchari omnia, quæ gustamus, videntur insipida: ita post experimentum veræ & perfectæ virtutis, quæcumque mûdus offert, insulsa, & amara reputantur. Habet humilitas dulcedinem suam, habet paupertas, habet mansuetudo, habet & castitas, quæ gustata statim aduertimus, quam amarum & insipidum est, quicquid superbia, & cupiditas ingerit, quicquid indignatio, & impura voluptas nobis apponit. Gustus itaque virtutis, gustum rerum terrenarum tollit, & sitim visibilibus extinguit. Quod Gregorius profectò non siluit, dicens: Qui in auctoris sui amore roborantur, quo magis in concupita Dei fortitudine conualescunt, eo à propria virtute deficiunt. Et quo robustius æterna appetunt, eo à temporalibus salubri defensione lassantur. Hinc Psalmista amoris sui robore fessus dicebat: Defecit in salutare tuum anima mea:] In salutare enim Dei proficiendo defecerat, quia æternitatis lucem desiderans à carnis iam fiducia fractus anhelabat. Hinc tursum dicit: Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.] Qui nimirum cum diceret: concupiscit, rectè subdit; & deficit. Quia valde minor est diuinitatis concupiscentia, quam non mox etiam proprius sequitur defectus. Qui enim ad appetenda æternitatis atria accenditur, dignum profectò est, ut ab hoc temporalitatis amore lassetur: ut tanto frigeat ab studio seculari, quanto surgit ardentior in amorem Dei. Quem scilicet si perfectè arripit, mundum etiam planè derelinquit: & eo funditus temporalibus moritur, quò ad supernam vitam altius afflatu æternitatis animatur.] Nec mihi mirum videtur, si amor Dei amo-

Dan. 8.

Gen. 31.

Greg. 4.
mor. c. 35.

Ps. 118.

Psal. 83.

A rem rerum labentium obbeat, & gustus virtutis falsam mundanorum affectuum dulcedinem pandat, quia commune est, ut res pulcherrima, amore, & possessione habita, obliuionem rei turpis inferat, & vera dulcedo contemptum fucata suauitatis inducat. Vnde qui amore diuinæ pulchritudinis captus est, quid mirum, si amorem rerum inanum respuat; & suauissimo virtutis cibo refectus, si amaritudinem curarum secularium abiciat? Et quidem ob hoc solum spiritualia bona essent appetenda, etiamsi nihil aliud, aut honestatis, aut voluptatis, aut vtilitatis haberent, quia desideria temporalium tollant, & famem ac sitim omnium visibilibus extinguunt. Hoc enim per se valde honestum est, inanibus & superuacuis desideriis carere: hoc valde delectabile, curas affligentes, & cruciantes excludere: hoc admodum vtile, cupiditates noxias relegare. Quòd si animo immortalis, & ad Deum possidendum creato, iniuriosum est, eum stercorei, & cœno subiacere, honorificum erit, ipsum splendidissimo virtutum indumento vestire, & super omnia terrena, & visibilia collocare. Vtrumque verò præstat desiderium virtutis, quod & studium virtutis & bonorum operum parit, & omnibus, quæ mundus amat, contradicit. Illis verò resistere est, ipsa pessundare, & affectuum pedibus conculcare.

Aliquid verò amplius habent spiritualia bona, ultra id, quod est desideria temporalium sopire, propter quod essent à nobis optanda, illud scilicet,

C quòd immortalis animo satisfaciunt, & sine vilo fastidio, dulcedine sui ipsorum exantant. Cui doctrinæ alitruendæ & confirmandæ satis sufficeret dictum Saluatoris, esurientes & sitientes iustitiam beatos appellantis; quoniam ipsi, inquit, saturabuntur.] Quo nam saturandi sunt? Certè non tantum præmio æterno & mercede cœlesti, quæ illos maner, sed etiam in hac vita ipso solidissimo, ac suauissimo cibo virtutis. Hunc autem sentum Chrysostronus indicauit, dicens: Noli iustitiam exercere formidare pauperiem, neque famem timere, cum certè illi magis omnibus bonis excidant, qui aliena diripiunt: ut ex aduerso ille, qui iustitiam diligit, tutissimè omnia bona possidet.] Non ergo omnis iustorum saturitas futura est, sed in præsentis vita, illis saturitas, & plenitudo quædam non repugnans mortalitati datur, quæ ab ipsa virtutis exercitatione procedit. Humilis namque non solum honores & dignitates, & adulatorum laudationes non appetit, verum ipsa quoque pulchritudine humilitatis quiescit: mansuetus non tantum vindictam, & vltionem non querit, sed & ipsa suæ mansuetudinis possessione satiatur: castus non solum carnis impuras voluptates aspernatur, sed etiam sua est animi, & corporis voluptate contentus. Quam sanctorum tranquillitatem, ac saturitatem sub cortice literæ beatus Iob eleganter inuoluit, dum ait: Ibi impij cellauerunt à tumultu, & ibi requieuerunt fessi robore. Et quondam victi pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris. Paruus & magnus ibi sunt, & seruus liber à Domino suo.] Quid est ibi nisi in solitudine, in qua iustus ab strepitu peccatorum fugit, & ab omni perturbatione se curarum temporalium abscondit? In hac solitudine quondam impij, sed per gratiam Christi ab impietate liberati, & ad iustitiam & pietatem translati cessant à vitiatorum tumultu, quia ne à vitis perturbentur, se ipsos à fecditate & clamore eorum diligenter expurgant. Ibi fessi ad res mundanas robore diuinæ virtutis, quæ eos ad secularia infirmos,

Matt. 5.

Chrysostr.
hom. 15.
in Matt.

Iob. 3.

& ad spiritualia fortes efficit, lati, exultantesque A
 quiescunt, quoniam virtutis diuitiis cumulati, nullo
 voluptatum, aut honorum desiderio importunè
 mordentur. Ibi antea victi inanibus desideriis, sed
 nunc subsidio gratiæ à nexibus exoluti viuunt sine
 vincente aut perturbante concupiscentiæ molestia,
 nec vocem dæmonis audire sustinent, qui tam-
 quam durus exactor tributa delictorum extorquet.
 In hanc solitudinis, seu tranquillitatis domum
 non tantum magni, verum & parui recipiuntur,
 quia quisque pro mensura virtutis à seruitute pec-
 cati liberatur, & in requiem à vanis desideriis ad-
 mittitur. In hoc statu iustitiæ, & in hoc felici gustu
 virtutis Dominus animam adipe frumenti, id est, ipsa
 soliditate puritatis satiatur, & aqua internæ munditiæ
 refrigerat, vt impleat illud, quod Apostola Samaritanorum dixit. Qui biberit ex aqua, quam ego dabo
 ei, non sitiet in æternum.] Quid enim sitiat anima,
 & quid quaerat viam Ægypti, vt bibat aquam turbidam,
 & viam Assyriorum, vt bibat aquam fluminis,]
 quæ clarissimo, & stabilissimo virtutis fonte potatur,
 cuius aqua concupiscentiæ calorem temperat, &
 quicquid vitiosum est, & quicquid tempore labitur,
 sine contradictione fastidit.

At ne prætermittamus causam, propter quam
 spiritualia bona animo satisfaciunt, & illum deside-
 riis temporalium, exoluant. Causa quidem est, quoniam
 ista bona (vt supra tetigimus) propria alimenta
 sunt animi, quæ Deus in eius conseruatione &
 augmentum spirituale produxit, ideoque sine vlla
 diffentione replet, & sine vilo fastidio illum exa-
 tiant. Sicut enim Dominus in illo felici innocentia
 statu poma arborum hominibus dedit in cibos,
 quorum suauitate se oblectarent, & corpuscula ali-
 mento indigentia reficerent; ita dat illis in statu ius-
 titiæ poma virtutum pulcherrima, atque suauissi-
 ma, quorum esu non iam mortalia corpora, sed spi-
 ritus mentesque sustentent. Si autem vnumquod-
 que proprio cibo alitur, sibi à natura tributo, & si il-
 lum abundanter comedat, satiatur, quis ambigat vir-
 tutis cibum mentem alere, & eam sine molestia sa-
 tiare, quo potest se non ad angustam mensuram, sed
 ad voluntatem reficere? Hunc cibum esse, qui animæ
 satisfaciatur, & eius expleat desideria, regius vates non
 diffiteretur. Cum enim beatum eum pronunciaffer, qui
 à Domino ad vitam spiritualem eligitur, & in sui
 consortium assumitur, & in atriis Dei, hoc est, in
 sancta conuersatione, per quam in cælum ingredimur,
 habitator ingreditur, quid dicit? Replebimur, in-
 quit, in bonis domus tuæ, sanctum est templum tuum, mi-
 rabile in æquitate.] Vbi id Domine fuerimus assequi
 ti, vt in sancta, & pura conuersatione viuamus, tunc
 non esuriemus, nec sitiemus, quasi cibo nostro vacui,
 sed domus tuæ bonis replebimur. Sed quæ sunt ista
 bona domus tuæ? an honores mundani omni vento
 inatores? an opes peritura, quæ si fures non effodiatur,
 nec tinea corrodat, sua corruptibilitate depereunt?
 an fœdæ delicia, quas vilia etiã iumenta præsumunt?
 non sunt ista Domine bona domus tuæ, qui sanctum
 est templum tuum, mirabile in æquitate. Domus tua
 templum tuum est, vel illud caeleste, in quo ab An-
 gelis, & sanctis possideris; vel istud cor humanum à
 vitis expeditum, in quo sanctis affectibus adoraris.
 Hoc templum tuum sanctum est, quia tibi conse-
 cratum, quia virtutum ac donorum varietate vesti-
 tum. Hoc templum tuum æquitatis plenum est, in
 quo & tibi, & proximis debitum redditur, & nihil
 ab aliquo per iniustitiam accipitur. Ergo bona hu-
 ius templi tui, huius domus tuæ virtutes sunt, siue
 illa, quibus quisque se ipsum, & sua interiora ordi-

nat, siue illa, quibus proximis non debita dene-
 gat. His bonis replebimur, & saturabimur, cum
 secundum præscriptum domus tuæ, & secun-
 dum leges spiritualis conuersationis viuemus. Alio
 verò loco ista virtutis bona non tantum animam
 & vires eius explere, sed & desideria nostra sa-
 tiare commemorat. Qui replet, inquit, in bonis
 desiderium tuum, renouabitur vt aquila iuuen-
 tus tua.] Quid o homo, desideras? An peccatorum
 veniam? an vulnere medicinam? an de spiri-
 tuali morte victoriam, an donorum & miseratio-
 num abundantiam? sed replebit ille his omnibus
 bonis desiderium tuum, vt quod postulaueras,
 assequaris; quod desideraueras, teneas, & bonis,
 quæ sitieras, facieris: Quid autem est? Renoua-
 bitur vt aquila iuuentus tua? nisi quod sicut ho-
 mo optimis cibis abundè refectus, tum esuriam,
 & imbecillitatem pellit, tum vires ad laboran-
 dum, & currendum refumit: ita anima spirita-
 libus bonis repleta, fortior ad bona, quæ non ha-
 bet, consequenda, & robustior redditur, & in
 dies nouis virtutum incrementis cumulatur. Hu-
 ius vericuli renouabitur vt aquila iuuentus tua]
 interpretatio est, illa Apostoli Petri sententia: Si-
 ne dolo lac concupiscite, vt in eo crescatis in sa-
 lurem: si ramen gustatis, quoniam dulcis est Do-
 minus.] Illi namque diuinam dulcedinem gustant,
 qui honorum operum experimento, virtutum ci-
 bo saginantur. Hi verò lacte doctrinæ caelestis
 pasti, (quæ non tantum in cognitione virtutis, sed
 in operatione quoque posita est) lac, quod nondum
 acceperunt, auidè concupiscunt, secundum illud:
 Qui edunt me, adhuc esurient,] vt quotidiana salu-
 berimi cibi sumptione, viribus augeantur, & ad
 præripienda noua perfectionis incrementa conua-
 lescant.

Si ergo nos bona temporalia quantumuis ma-
 gna, & copiosa non expleat, & bona spiritualia vel
 leuiter gustata satiant, & ad expugnandam ar-
 cem perfectionis magis magisque corroborant, con-
 temnamus illa quasi inutilia, & appetamus ista;
 atque in his nostra desideria, & cordis nostri fa-
 mem, & sitim occupemus. Melius est, o homo,
 inquit Salomon, videre quod cupias, quam deside-
 rare quod nescias.] Opta itaque humilitatem,
 spiritus paupertatem, vitæ & morum integritatem,
 quam si rectè concupiueris, aliquando non à
 longè, sed propè, imo & in tuo corde videbis. Non
 verò desideres temporalia bona, quæ nescis, an tibi
 vtilia futura sint; & ea numquam vsque ad sarietatem
 apprehendes. Patres illi legis antiquæ felices
 existimati sunt, quia solum iuxta fidem de-
 functi, & non acceptis regis Messiaë promissioni-
 bus, sed à longè eas aspicientes & salutantes abie-
 runt. Quanto tu illis beator, atque felicior, quia si
 Christum cupis, & virtutis studium, ac eius imita-
 tionem exoptas, non illum à longè aspicias, nec post
 multa tempora nasciturum salutas, sed iam na-
 tum, iam passum, iam viuentem, iam gloriosum.
 & ad dexteram Patris assumptum, vita sequeris,
 imitatione tenes, sanctis affectibus in corde recon-
 dis, & post casum infirmi patieris, id est, mortalis
 carnis, non per speculum in ænigmate, sed facie ad
 faciem ipse videbis. Hoc summum bonum tam
 præsens concupisce, hanc pulchritudinem non iam
 longè positam, sed propinquam desiderata, quæ te
 non famelicum, & sitibundum relinquet, sed vel
 modica copia sui omnes sinus tui cordis explebit.
 Si Christum sponsum dulcissimum semel perfectæ
 virtutis ministerio possideris, sat scio ridebis ompia

Psal. 102

I. Pet. 2.

Ecc. 2. 4.

Ecc. 6.

Hebr. 11.

tempo

Psal. 47.

Ionn. 3.

Ierem. 1.

Gen. 2.

Psal. 64.

temporalia, & tui cordis tranquillitatem admiraberis, & dices non sine canticis, & iubilo, paucis immutatis illud beatissimæ Agneus: Quod concupiui, iam video, quod speravi, iam teneo, ipsi sum iunctus in intimis meis, quem in primordiis conuersionis meæ tota deuotione dilexi.] Si enim Dominus in cordibus illorum habitat, qui charitate ornati sunt, iuxta illud: Si quis diligit me, sermonem meum seruetur, & Pater meus diligit eum, & ad eum venimus, & mansionem apud eum faciemus.] Quid mirum, si ipsi Deum possidentes tanto bono fatentur, tantis diuitiis replentur, & summæ pulchritudinis, & sanctitatis (qui Deus est) possessione latentur. Quod si verum est illud Salomonis proverbium, & non dubium, quin verum sit: iustus comedit, & replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis:] ne desideremus, quæ impij desiderant, quæ licet possessa, semper nos vacuos, inanes, & adhuc desiderantes relinquunt, sed quæ iusti desiderant, cupiamus. Hæc nostra desideria replebunt, hæc cordi nostro pacem & tranquillitatem impertient. Quod licet amplius proficere appetet (nam nolle amplius spiritu crescere tepidum est) non tamen eo, quod habet licet parum sit, vacuus & inanis permanebit. Mirum in modum igitur anima ad cupiendam perfectionem excitatur, dum videt sua desideria nunquam bonis temporalibus satiari, & sola charitatis, & virtutis (qua Deus habetur) abundantia repleri.

Ioan. 14.

Prov. 13.

Quartum excitatorium desiderij perfectionis, quod Deus impense vult, ut perfectionem queramus.

C A P. VIII.

N curijs & palatijs regum multa sunt, quæ apud aulicos valent, & eos ad diuersa studia, & varias occupationes sectandas, impellunt, sed nihil est inter hæc omnia, regis desiderio ac voluntate potentius. Hæc enim, ut primum cælum alios inferiores orbis secum rapit, ita voluntates subditorum mouet, & ad id, quod rex vult, siue bonum, siue malum, perficiendū inclinat. Nec clauus in potestate peritissimi gubernatoris positus, tam facile nauim huc aut illuc dirigit, quam vna voluntas principis maiorum ac minorum voluntates, seu desideria gubernat. Secundum iudicem populi, inquit Ecclesiasticus, sic & ministri eius: & qualis est rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea.] Si rex bellicosus sit, & ad pugnas & proelia procliuus, tunc apud suos disciplina militaris viget, tunc nemo est, qui non bellorum desiderio ardeat, & qui non lætus arma ad pugnandum arripiat. Si rex pacificus sit, & quietus, tunc florent literæ, tunc optimi gubernatores turmatim prodeunt, qui quæ ad pacem pertinent, prudenter tractent, & rempublicam in serena quadam tranquillitate contineant. Si rex iustitiae, & integritatis amator sit, statim vitia diffugiunt, & aulici, si aliquando præ carnis fragilitate delinquant, tamen summa cura defectus suos ab oculis regis abscondunt: si verò vitiorum, ac libidinum sit affectator, tunc omnia iniquitatum genera in regnum irumpunt, & de virtutibus læta triumphant, impleturque in subditis illud Isaia, quia peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt] imò tamquam de rebus pulcherrimis de flagitijs se iactant. Rex iustus, inquit Sa-

Ecc. 10.

Isaia 3.

Prov. 29.

Alomon, erigit terram: & rex insipiens perdet populum, & ciuitates inhabitabuntur per sensum potentium.] Ipsi omnes libenter obtemperant, & vñ est in libro Eldra: si dixerit, occidite, occidit; dixerit, remittite, remittunt: dixerit percutite, percutiunt: dixerit, exterminate, exterminant: dixerit, edificate, edificat: dixerit, excidite, excidunt: dixerit, plantate, plantant: & omnis plebs, & virtutes eum obaudiunt.] Tantum valet apud subditos principis voluntas, & regis à domino dominationis concessa potestas. Satis aperte istud in historia Herodis conspicitur: qui ad aduentum Magorum, & ad nouam, & inauditam eorum interrogationem turbatus est, & omnis, inquit sacer scriptor, Ierosolyma cum illo. Vna enim perturbatio capitis tamquam vertigototum corpus regni turbauit, & habitatione, atque affectu principis impediuit. Alter autem Herodes prædicti filius, & iniqui genitoris iniqua progenies, Saluatorem nos humilitatis viam edocentem, & vanitatem opinionum mundi huius ostendentem, spreuit, & statim exercitus ducem sequutus est; & quem imperator spreuit, milites spreuerunt, cui illudit, illuserunt, & stulti veste circumdatum salutis Authorem amandarunt. Quem si Herodes suspexisset, absque dubio, & ipsi suspicerent, & reuerentiæ signis honorarent. Quid nunc morer, & primam illam ac miseram mundi tragediam commemorem; qua vnus Lucifer inter Angelos primatum tenens, & superbia turgidus, terram Angelorum partem eodem morbo, quo ipse ægrotabat, infecit, & è cœlesti sede in terrarum deturbauit. Cauda eius, inquit, nec dubium, quin imitatio eius, trahebat tertiam partem stellarum.] Hæc mala afferunt populis principes mali, è contrario verò populos ad omnem virtutem, & integritatem instigant principes boni. Nam & vnus Ezechias, impiissimi progenitoris excelsa dissipauit, statuas contriuit, lucosque subuertit, & subditos ad impietatem, & idololatriam currentes suo exemplo ac voluntate detinuit, & in vnus viri Dei cultum reuocauit. Quare mihi videtur voluntas principum tincturæ comparanda, quæ voluntates minorum eo colore imbuunt, qui in regis mente præfulget. Nam si ista sit impura, atque præpostera, subditorum voluntates fedat, si verò æqua, & iusta, eorundem voluntates rectificat.

D Ecclesia autem regnum quoddam est, non perituum, sed perpetuum, aduersus quod porta inferi non præualebunt.] Huius regni ipse Deus noster est rex, de quo inquit Dauid: Quia Deus magnus Dominus, & Rex magnus super omnes Deos. Quia in manu eius sunt omnes fines terra, & altitudines montium ipsius sunt.] Equum est ergo, ut nos populus pascuæ eius, & oues manus eius, ipsius voluntate gubernemur; ipsiusque sanctissimis desiderijs annuamus. Satis enim honorificum nobis est, regis nostri voluntati non contradicere, & admodum vile ad eius nos desideria conformare. Sed quis nobis edicet voluntatem Domini, quis desideria nostri regis aperiet; ut ea implere satagamus? An ipse, qui apud Ieremiam dicitur bellator fortis] optat ut bellatores simus, & nihil aliud nisi arma, & bella, ac pugnas resonemus? An forte ipse, qui etiam vocatur princeps pacis.] vult ut in pace, & tranquillitate viuamus? Et quidem vtrumque cupit; & in nobis subditis suis impense desiderat. Nam ut ad perfectionem, & sanctitatem aspiremus, vehementer optat: quæ & bella aduersus vitia, & immoderatas affectiones nostras, & pacem cum virtutibus, & cum proximis nostris concor-

Ecc. 10.

3. Esdr. 4.

Matt. 2.

Luca 22.

Apo. 12.

4. Reg. 18.

Matt. 16.

Psal. 94.

Iere. 20.

Isaia 9.

diam includit. Hoc autem esse desiderium Regis, ac Dei nostri, propheta regius non obscure indicat, dum ita canit: Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum.] Si enim quisque attentè respiciat, an ea fiant, quæ fieri desiderat, non dubium quin Dominus homines sapientes, & se sequentes, & diligentes exquirens, eos in mundo esse, & in omni sanctitate perseverare vehementer affectet. Nec solum de cælo despexit, ut homines aspectu suo salutari à peccatis abduceret, & ad amorem sanctitatis converteret, sed & ut hoc efficacius suavisque præstaret, de cælo in terram ipse descendit. Positūque in medio mortalium, ut eis causam sui adventus patefaceret, non sine clamore & magna sui desiderij ostensione effatus est: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ vivæ.] Ipse sitiens salutem nostram, & siti nostræ perfectionis arctatus, nihil hoc loco nisi sitim suam cogitat, quam scit, non nisi siti nostra posse restingui. Ideo sitibundos querit, sitientes vocat, aquam vitam suspirantes compellat, qui iis, quibus se pro amore Dei priuant, eius sitim exaciant. Nec tamen sine mercede rebus sæculi abstinent, ut sancti fiant, & sua puritate Deum sitientem potent, quoniam in præmium non aquam turbidam, sed aquam vitam, & in vitam æternam salientem ipsi recipient. Descendit igitur Deus, ut homo ad sanctitatem ascenderet, curavit ille, ut iste vesceretur, & suavissimos virtutis cibos nequaquam fastidiret. Declinaui ad eum, inquit per Oseam, ut vesceretur. Declinauit, cum carnem induit, domos luteas incoluit, & inter homines ambulavit, id verò fecit, ut homo avidissimè virtutis cibos comederet, & seipsum immortalitatis pane reficeret. Declinauit ad nos, quia famem, & sitim nostri perfectus patiebatur, ut dum nos suis monitis & exemplis proficeremus, ipse se profectibus faceret. Hos quippe esse cibos, quibus spiritualis Iacob pater noster libenter vescitur, & quos præ omnibus appetit, Bernardus in hunc fere modum exponit. At paciscens ita puto, nihilominus paciscit ipse, & quidem cibus, quibus libenter vescitur, profectibus nostris. Etenim gaudium Domini fortitudo nostra. Ita ergo & cum paciscit, paciscitur, cum paciscit, simul nos suo gaudio spirituali reficiens, & de nostro æquè spirituali profectu gaudens. Cibus eius penitentia mea, & cibus eius salus mea, cibus eius ego ipse. An non cinerum tanquam panem manducat? Ego autem quia peccator sum, cinis sum, ut manducer ab eo. Mandor, cum arguor: glutior, cum institor; decoquor, cum immutor; digeror, cum transformor; vnior, cum informor.] Nec putandum est, cibum istum salutis nostræ, & perfectionis nostræ, quia cineri comparatur, esse gustui Domini insulsam, & ob id minus appetibilem: nam solent interdum nimis ægroti cibos dulces, & salubres horrere, & cibos insuaues postulare. Ideoque Dominus, qui, ut est in Isaia, ægrotationes nostras assumpsit, & morbo impatientis amoris in cruce decubuit, cibos dulces, id est, homines corpori servientes, & in croceis, & in sæculis delicatis lasciuientes exhorruit, & mentes contritione amaras, & cinere humilitatis cooperatas, velut cibum suavissimum appetiuit. Hoc ergo desiderium puritatis, & profectus nostri æterni Regis mentem sollicitat, illudque in cruce manifestare voluit, dū quasi omnium suorum laborum oblitus, solius sitis memoriam fecit, dicens: Sitio.] Qui enim dolores & cruciatus intolerabiles, ignominias hor-

ribiles, & contemptibilem nuditatem, patientissimè sustinebat, bene posset sitim dissimulare, nisi eam ad ostendendum desiderium nostræ perfectionis manifestare oporteret. Iam dixit: Sitio. Iam desideria sui purissimi cordis aperuit. Iam ostendit se ignoscere peccatis nostris, & singulis momentis nos beneficiis offundere, ut à nobis aquam puritatis extorqueat, ne illi acerum, & fel imperfectionum offeramus, (elset enim detestanda ingratitude) sed quod ipse petit, & cupit, nimirum vitam quoad fieri poterit, immaculatam puramque donemus.

Non sola verò illa vox, Sitio, in cruce prolata, huius est desiderij nostri Regis indicium, verum omnia quæcumque inter homines vivens, dixit, & fecit, & quæcumque nunc ad opus nostræ salutis operatur, aperte indicant suæ voluntatis, & desiderij esse, ne nos pereamus, ne tanquam in cæno in vitis, & imperfectionibus hæreamus, sed ad omnem virtutem, & sanctitatem aspiremus. Ad quid enim ambitionis, & inanis gloriæ, & indignationis, & aliorum vitiorum fœditatem patefecit, nisi, ut nos, quæ ipse odio habet, detestaremur? Ad quid virtutis pulchritudinem, & bonorum operum paratam mercedem edocuit, nisi ut ea sectaremur? Ad quid legem Evangelicam tulit, sacramenta constituit, exemplo, ac verbo in via virtutis erudiuit, & immensis beneficiis allexit, nisi ut eius desiderium, quod non est aliud, quam salus nostra, diligenter imploremus? Ad quid tandem nunc interius inspirationibus, & exterius voce maiorum monet, bene gesta laudat, & præposterè facta reprehendit, nutantes confirmat, dormituri entes excitat, hæsitantes instimulat, currentes animat, postulantes exaudit, & remedium salutis poscentibus opitulatur, nisi quia vult, ut omnes (quod ad se pertinet) vniuersis vitis, & peccatis abstineant, & sanctitatem, ac omnium virtutum thesauros consequantur? Si qui verò ad aliquam huius internæ salutis portionem perveniant, ipse gaudet, ut amantissimus Pater; ipse Angelos, & sanctos ad gaudium & lætitiā inuitat, ipse novis desiderijs innouatum, & novo fetore ad vitam spiritualem convertere, amplexatur, dicens: Manducemus, & epulemur; quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuenus est.] Dies namque lætitiæ est summæ bonitati, cum in aliquam animam stillam suorum bonorum effundit; & exultatio est bonis & iustis, si videant, aliquem nunc primùm iustitiam sectari, & viam sanctitatis arripere. Sophonias quidem spiritu Dei actus, hoc Dei desiderium, ut ad perfectionem curramus, & hanc eius lætitiā, si currimus, vno loco coniunxit Dominus Deus tuus, inquit, in medio tui fortis, ipse saluabit, gaudebit super te in lætitiā, silebit in dilectione sua, exultabit super te in laude.] Deus quippe fortis est in medio animæ, quia ad eam protegendam, & liberandam in medio cordis eius inhabitat. Ipse eam saluat, id est, à peccatis, à periculis, à dæmonis tentationibus liberat: & hoc ipso se animæ salutem, & puritatem desiderare, & sitire patefacit. Gaudet super eam lætitiā magna, cum viderit eam ad sanctitatem currere, & ad omnem virtutum perfectionem festinare. Quis enim non gaudeat de bonis suis? Bona autem nostra, & perfectio nostra, bona Dei sunt, quia sicut nos membra eius sumus, ita nullum bonum, quod ab eo alienum sit, in nobismet ipsis habemus. Quod si aliqui defectus, aliqua macula in anima perseverent, ipse silet ob dilectionem suam, quia illam diligit, & patienter dissimulat, non ut maculas probet, sed ut eas opportuno tempore abradat. Nec

folium gaudet, sed exultat, & quasi tripudiat ob conceptam animæ à se dilectæ puritatem, & Patrem, qui illam prælegit, & vocavit, & nunc ad capellendam perfectionem adiuvat, iubilo perpetuo collaudat. Idque meritò, quoniam ad hoc Saluator noster venit in mundum, ut nos regeneraret, ut imaginem peccati deleteret, & nos fratres suos, & Dei filios, eique similes faceret. Hoc verò tunc ipse consequitur, cum nos Adæ vetusta indumenta deponimus, & iustitiæ vestem induimus. Vnde bene Augustinus ait: Cogitemus nos tanto similiore Deo quanto esse poterimus eius participatione iustiores. Si ergo eius opus est regeneratio nostra, si eius opus est sanctitas, & puritas nostra, quid mirum, si desideret opus suum perfici, & sanctitatem à nobis comparari? Quid mirum, si gaudeat & exultet, cum nos viderit eam virtutis mensuram acquirere, propter quam nobis dandam, tanta & tam mirabilia fecit, & tot laboriosa & indigna sustinuit?

Et sanè (ut omnia dicamus) hoc Dei desiderium, quo nos sanctos ac perfectos esse cupit, zelus est, qui metas iam desiderij tranilit, & omnem iustitiæ famem, ac omnem sitim excedit. Sicut enim sponfus qui amore zelotypiæ exarsit, solet sponsam miris modis affligere, & custodibus, & vestibus, ac seris obseruare, rimens in amore confortem; ita Dominus, qui ait apud Zachariam: Zelatus Sion zelo magno, & indignatione magna zelatus sum eam] non tantum ab anima amari desiderat, sed eam ne aliud amet, quoque in rebus visibilibus suum amorem collocet, tribulationibus pulsât, & tristitiis ac doloribus percutit. Hinc quosdam iustos corporis doloribus & ægritudinibus tangit, alios desolationibus, & ariditate mentis exercet, alios demoni tentandis, & timoribus affligendos tradit, alios ab hominibus spoliari, & lacerari permittit, non quia eos odio habeat, sed quia vitæ ipsorum emendationem & perfectionem desiderat. Quare desiderium transit in zelum, quem sola vitæ puritas leniet, solum studium perfectionis inflectet. Hoc zelo incitatus ipse vulnerat nos, & medetur, ut ait Iob, percutit, & manus eius sanabunt.] Vulnerat nonnumquam exterius iustorum corpora, ut animabus medetur, & vitiorum vlcibus curationem afferat. Percutit quoque aliquando afflictionibus, & tristitiis ipsorum animas, ut eas ab amore terrenorum abducât. Et manus eius, quæ percussit, ipso vulnere salutem facit, quia tribulatione, aut labore tamquam aptissimo medicamine, in ipsam mentem incolumitatem virtutis inducit. Hunc verò sensum his verbis Gregorius aperuit: Duobus modis omnipotens Deus vulnerat, quos reducere ad salutem curat. Aliquando enim carnem percutit, & mentis duritiam suo pauore tabefacit. Vulnerando ergo, ad salutem reuocat, cum electos suos affligit exterius, ut interiorius viuant. Vnde per Moysen quoque loquitur dicens: Ego occidam, & ego viuere faciam; percutiam, & ego sanabo.] Occidit enim, ut viuificet, percutit, ut sanet: quia idcirco foris verbera ad mouet, ut intus vulnera delictorum curret. Aliquando autem etiam si flagella exterius cessare videantur, intus vulnera infligit, quia mentis nostræ duritiam suo desiderio percutit, sed percussione sanat; quia terroris sui iaculo transfixos, ad sensum nos reuocandis reuocat. Corda enim nostra male sana sunt, cum nullo Dei amore fauciantur, cum peregrinationis suæ ærumnam non sentiant, cum erga infirmitatem proximi, nec quamlibet minimo affectu languescunt, sed vulnerantur, ut sanentur, quia amoris sui spiculis, mentes Deus insensibiles percutit, moxque eas

August.
epistola
85. ad cō-
sent.

Zach. 8.

Iob. 5.

Greg. 6.
mor. 18.

Deut. 32.

A] sensibiles per ardorem charitatis reddit. Vnde & sponsa in canticis canticorum dicit: Vulnerata charitate ego sum.] Malè enim sana anima, atque in huius exilij statu cæca securitate prostrata, nec videbat Deum, nec videre requirebat: percussa autem charitatis eius spiculis, vulneratur in intimis affectu pietatis, ardet desiderio contemplationis, & miro modo viuificatur ex vulnere, quæ prius mortua iacebat in salute, æstuat, anhelat, & iam videre desiderat, quem fugiebat.] His omnibus declarat Gregorius quam ob causam nos Deus aut interiorius, aut exteriorius feriat, ut scilicet tamquam zelator fortis, animas nostras in solo suo amore contineat. Quare satis ostendit se salutem ac perfectionem nostram impensè percipere, quam inspirationibus, præceptis, cõsiliis, beneficiis, & plagis in nobis tum efficere, tum augere procurat. Si ergo omnes subditi se ipsos volutari & desiderijs regis accommodat, & ea omnimodis implere satagunt; nos qui summi Regis serui, & habemur, & sumus, qui insignibus domus eius induimur, qui in præmium æternum oculos mentis intendimus, æquum est, & omnino debitum, ut eius voluntatem sectemur, & eius desideria compleamus. Ostendamus nos seruos, & filios Dei in hoc, quod si ipse salutem nostram sitit, perfectionemque desiderat, eandem nos non tantum desiderare, sed & opere, ac vitæ conuersione exercere curemus. Sit voluntas Dei apud suos, apud illos scilicet, quos non tributis onerat, sed sanguine suo redimit, regis terreni voluntate potentior. Et si hæc nonnumquam à iusto deuians, subditos ad proprium excidium, & perniciem pertrahit, illa semper recta, imò ipsa recondita spiritalia viros ad summam animarum suarum dignitatem, scilicet, perfectionem, abducit. Vna voluntas Moysi cupientis tabernaculum ædificare Domino, populum vniuersum adiecit, ut libentissimè opes suas, & quicquid habebant, in opus destinatum tribuerent. Egressæque omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi, obtulerunt mente promptissima atque deuota primitias Domino ad faciendum opus tabernaculi testimonij.] Vna etiam voluntas Salomonis, templum extruere volentis, vniuersos Israelitas ad ædificationem incitauit, & plurimos eorum ad laborem applicuit. Elegitque res Salomon operarios de omni Israel, & erat indicio triginta millia virosum. Mittebatque eos in Libanum decem millia per menses singulos vicissim. Fueruntque Salomoni septuaginta millia eorum, qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte, abique præpositis, qui præerant singulis operibus numero trium millium, & trecentorum, præcipientium populo, & his qui faciebant opus.] Horum principum voluntas in subditos suos hoc potuit, & voluntas omnipotentis Dei nos creaturas suas, ad templum perfectionis extruendum applicare non poterit? Equidem poterit, & faciet quodcumque voluerit, nos ne simus serui rebelles, sed obediamus ei, Regis nostri voluntatem sequamur, summi Imperatoris desiderio formemur, quod ipse in nobis vult, velimus; quod ipse cupit, cupiamus; & ad

B] perfectionis, & puritatis animarum nostrarum opus, quod ipse in nobis perficere cupit, festinemus.

C] * * *

D] * * *

E] * * *

Exod. 35.

3. Reg. 5.

Quintum excitatorium desiderij perfectionis: quod ipsum est signum inhabitantis gratia.

C A P. IX.

Mnes homines incessit cupiditas occultis noscendis: hæc ad ea quæ mentis oculos fugiunt, peruidèda incessanter aspirant: nec intelligentiæ humanæ insatiabilis appetitus, sola rerum cõmuni cognitione satiatur, sed abscondita & arcana videre cõtendit. Hinc humanæ artes ac disciplinæ originem habuerunt, quia mortales rerum nouarum cupidi, ex effectus causas, & ex causis rursum pleniorè effectũ, & proprietatum notionem inuestigant. Hinc orta in hominibus effranatis, & qui nesciunt suis affectibus modum imponere, futurorum cognoscendorum indidreca cupido: quæ uolunt notione rerum super alios eminere, & quæ Deus sibi reseruaui, secreta rimari. Hinc in uiris studiosis assidua, & importuna operum naturalium inuestigatio, quæ & mentem aliquando uti liter, aliquando infructuosè occupant, & corpus extenuant, & plures annos, imò interdum omnem ætatem insumunt. Huic naturali appetitui sciendi, quatenus rationi & uirtuti subiectus est, gratia se interdum accommodat, dum spirituales viros ad meditando celestia, & ad profundorum Dei inquisitionem inclinât. Quæ profectò rerum naturalium etiam abditissimarum cognitione uilior est, quia meliora & altiora consequitur; quia in diuinæ sapientiæ, bonitatis & potentie admirationem rapit; quia pios & sanctos affectus excitat, & uoluntatem ardentissimo ac purissimo amore conditoris inflammat. Inter hæc uero, quæ naturam superant, eorum cognitio si non altior, at iucundior est, quæ ad ipsum scientem & inuestigantem spectat. Nam sicut quisque se ipsum, quàm alium impensius amat, ita quæ ad se pertinent, uehementius scire desiderat. Quare (ut nunc Saulis superstitiosam curiositatem omittam, qui uoluit euentum belli excitato Samuele prænoscere) certè Petrus cognoscendi præmium desiderio tenebatur, quo omnium rerum dimissio, esset sibi, & aliis Apostolis Domini liberalitate soluenda. Filij quoque Zebedæi ad postulandas primas sedes uenerabilem matrem impellunt, ut scirent, quam sortem in regno Christi, quem uel locum essent occupaturi. Et omnes discipuli in celebri illa cœna de primatu contendunt, non tantum ambitione excellendi, sed etiam desiderio sciendi, quænam fors apud Dominum illos maneret. Ac forsitan ob id Apostolorum princeps est reprehensus, quod non tantum genus suæ mortis, sed etiam discipuli dilecti ausus est interrogare, quasi in hoc immoderatam sciendi concupiscentiam præferret, quam non eorum, quæ ad ipsum pertinebant, cognitio faceret. Et audit: Sic eum uolo manere, donec ueniam, quid ad te? tu me sequere.] Quæ dicta sunt, ut uideamus quantum homini placeat cognitio futurorum euentuum, aut eorum ad se pertinentium, quæ, quia naturam superant, summi gubernatoris decretum abscondit. Quod si quælibet notitia secretorum homini grata est, quàm gratum ac iucundum erit illi, animæ suæ faciem aliquo modo cognoscere, quæ nec corporeis oculis uideri po-

1. Reg. 28

Matt. 19.

Matt. 20.

Luc. 12.

Ioann. 21.

A test, nec sine speciali Dei auxilio, mentis luminibus spectari. Voco autem nunc faciem animæ, gratiæ diuinæ pulchritudinem, quæ à Deo grata & amica cognoscitur, tamquam filia, aut sponsa charissima cordis affectibus adamatur. Anima enim quæ peccato fordata est, quasi sine facie est, quia Dei imaginem, diaboli formæ, scilicet peccato, supposituit, & diuinam similitudinem in donis supernaturalibus constitutam, cœno iniquitatis oblinuit. Hanc faciem sanè pulcherrimam homo, sine speciali Dei illustratione certo, & sine dubio non potest cognoscere, quia nemo scit, an amore an odio dignus scit,] potest tamen ex aliquibus indicibus, & ex probabilibus argumentis uerisimiliter coniectari. Quæ cognitio licet obscura, & minus certa, rerum naturalium cognitione certissima, tum præstantior, tum charior, & uilior est, quia non naturam, sed gratiam, rem utique altiorè pandit, quia donum, præstantissimum, & amplissimum hominis deregit, quia in nobis gratitudinem aduersus Deum, & amorem, & desideria proficiendi succendit.

Ecc. 9.

Lib. 2. c. 3
c. 4.

B Istius faciei animæ, siue istius gratiæ animæ insidentis, & eam supra quam dici possit, ornantis, duodecim superius indicia tetigimus, quibus homo utcumque cognoscit, se Deo gratum, & amicum existere, unum tamen in hunc locum distulimus, quod in nobis desiderium perfectionis excitet, & ad omnis uirtutis desiderium instiget. Illud autem est ipsum desiderium perfectionis, quod qui non segne, non infirmum, sed ardens, & accensum habuerit, & ad opera mortificationis, & noui profectus incitans, se iam peccati statum exuisse, & gratiam, ac animæ pulchritudinem impetrasse, de diuina misericordia præsumat. Neque id ineptè, quia uehemens iustitiæ & perfectionis desiderium eandem iustitiam præsupponit, quæ non animam obtineret, numquam illam tam efficaciter ad querendam sui perfectionem moueret. Profectò Leo Papa ita sentit, & ita loquitur, quasi magnum iustitiæ desiderium, ab ipsamet iustitia procedat. Felix mens, ait, quæ hunc concupiscit cibum, & ad talem æstuat potum: quem utique non expecteret, si nihil de eius suauitate gustasset. Audiens autem dicentem sibi propheticum spiritum: Gustate & uide, quoniam suauis est Dominus] accepit quamdam supernæ dulcedinis portionem, & in amore castissimæ uoluptatis exarsit: ut spretis omnibus temporalibus, ad edendam bibendamque iustitiam toto accenderetur affectu, & illius primi mandati apprehenderet ueritatem dicentis: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo: quoniam nihil est aliud diligere Deum, quàm amare iustitiam.] Ex quo inter alia illud habemus, quod nostram assertionem confirmat, amorem scilicet, ac desiderium iustitiæ, quod uerum & efficax sit, nequaquam ab amore Dei posse diuelli. Si autem hic à Dei per gratiam præsentia dimanat, iustitiæ quoque & perfectionis desiderium, eandem gratiam præsentem indicat, quæ animam iam iustitiam prægustantem, ad ampliorem amorem eius alliciat. Deus intus habitans est, qui ianus cordis nostri pulsat, qui faces huius sanctæ concupiscentiæ admouet, qui hunc ignem desideriorum exuscitat, qui animas charitatis igne feruentes postulationibus maioris gratiæ, & amplioris puritatis accendit. Iam istæ animæ uenam purissimi auri, id est, charitatis inuenerunt, quam tanta auiditate perfruiunt. Iam cibum uirtutis suauissimum prægustarunt, quem tam infuetis modis, & tot sanctis

Leo ser. omnium sanct. c. 5.
Psal. 22.

Matt. 22.

adinuen

ad inuentionibus, ad comedendum inquirunt. Iam intus sponsum habent, à quo tam potenter trahuntur, & post cuius odorem tam velociter currunt. Arbores, quæ si nondum fructus, at flores emittunt, vitam quidem vegetatricem participat, sine qua nullo modo florent, nec aduentum fructuum, florum odoribus quasi uocibus prænuuntiant: ita qui sanctorum desideriorum floribus exornantur, & vera concupiscentia sanctitatis rubeſcunt, non sunt longè ab spiritali vita, quæ post flores desideriorum abundè fructificat. Qualibet enim vita, sua habet desideria, & sua opera, ex quibus uelut ex effectibus, & proprietatibus, qualis ipsa sit, apertè dignoscitur. Vita ambitioni & superbiæ dedita, desideria superba & ambitiosa profert: uita auaritiæ & quæstui deserviens, desideria habendi, & congregandi diuitias gignit: uita uoluptatibus impuris addicta, turpia & obscena desideria procreat: uita carnalis desideria carnalia, & uita spiritalis desideria spiritalia emittit. Qui ergo desiderijs spiritalibus sollicitantur, ut virtutem quarant, & cordis munditiam amant, puritatem que promoueant, non uidentur diuinæ gratiæ, id est, uitæ spiritalis, expertes. Christus in eo conuiuio recumbit, ubi communes aquæ in optima uina uertuntur: qui in finem conuiuij, id est, in tempus gratiæ, ad quam timores pœnæ, & promissiones præmiorum ordinantur, optimum uinum referuat, iuxta illud: Tu autem seruasti bonum uinum usque adhuc. Ergo & Christus ab illo corde non abest, in quo frigida terrenorum desideria in feruida perfectionis desideria commutantur, quæ pristina ebrietati remedium afferunt, & mentem sobriam, & omnis boni amatricem inducunt. Nam quis potuit terram nostri cordis sanctis desiderijs excolere, & immunda, atque inquieta temporalium desideria conuellerè, nisi ille, qui in medio discipulorum positus, pacem, quam ore protulit, mentibus attulit, & uerbo omnes timores, & omnem turbationem profligauit?

Ista itaque perfectionis desideria iudicia sunt inhabitantis gratiæ, quæ animæ uitam, & nonnullam salutem attribuens, opera perfectionis ut suauia proponit, & in eis non amaritudinem, sed dulcedinem sentit. Ille namque ciuus cœlestis, & Angelorum manibus populo israelitico præparatus, omnium saporum habebat suauitatem, quam (teste Augustino) non omnibus, sed bonis, & Deo fidelibus ministrabat. Illis enim qui dicebant: Quis dabit nobis ad uescendum carnes? Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. Nihil aliud respiciunt oculi nostri, nisi Man,] satis insulsus uidebatur, cui cibos uilissimos præferebant. Ita uirtus, atque perfectio, iustis & bonis dulcis est, malis & iniquis insulsa, & amara. Unde, qui perfectionem dulcem, & suauem sentiunt, & eius suauitate ille etiam nihil aliud quam sui abnegatione, quam uirtutis opera, quam mentis puritatem esuriunt, & siciunt, merito cum iustis computantur, à quibus nec desiderijs, nec uita desciscunt. Quam ob rem Bernardus optime non tantum uirtutis opera, sed etiam uirtutis desideria gratiæ signa esse confirmat. Testimonium, inquit, præsentia eius præbent opera ipsa salutis, & uitæ, quæ nullatenus agere possemus, nisi spiritus, qui uiuificat, spiritus Saluatoris adesset. Quæramus igitur, ut dona sua multiplicet Deus in nobis & spiritu suum auget, qui iam primitias dedit. Nullum enim omnino præsentia eius certius testimonium est, quam desiderium gratiæ amplioris, quoniam ipse dicit: Qui edunt me, adhuc esuriunt; & qui bibunt me, adhuc sitient. Et quidem sapienter ex isto loco Ecclesiastici, suam, ac nostram assertionem

A desumit, quoniam hic cibus, & hic potus perfectionis talis natura est, ut qui aliquam prius stillam eius non hauserit, numquam illum uehementer desideret. Sicut enim rerum cœlestium intelligentiam, aut diuinarum promissionem acceptionem antecedit credulitas, iuxta illud: Si non credideritis, non permanentis, uel (ut uerterit septuaginta uiri) non intelligetis: ita famem & sitim, id est, desiderium uehementis perfectionis nonnulla eius possessio ordinariè præcedit. Quare qui hunc cibum suauissimum esuriunt, aliquam eius buccellam comederunt, & qui istud pretiosum uinum sitiunt, aliquem eius haustum biberunt, qui tamquam prænuntius sponsi, pulchra de illo loquens in corde sponsæ, scilicet, iustæ animæ, eius desiderium auxit, eius concupiscentiam ascendit. Iam sponsa complexus sponsi experta fuerat, quando surrexit, quando ciuitatem circuiuit, quando uigiles interrogauit, ut suauiores ex illo artham amoris acciperet. Sic anima, quæ desiderio sanctitatis capta, ab imperfectionibus surgit, & seipsam, ne aliquid ingratum sponso habeat, uindique circumspicit, & prælatos, ac magistros spirituales diligenter de uia salutis interrogat, iam suauitatem sponsi aliquo experimento cognouit, & aliquem amplexum diuinæ familiaritatis accepit. Sunt enim in perfectione gradus, & in uita spiritali profectus, qui ordinatè dispositi, unus alium prærequirit. Sicut ergo qui sacerdotium appetit, & examen presbyteratus subit, & ad illud ritè suscipiendum se præparat, iudicium præbet, se iam minores ordines, & usque ad Diaconatum percepisset: ita qui anima puritatem sitit, qui uel minores maculas eluere satagit, qui affectibus suis imperare gessit, qui in minimis etiam, (ut ea impleat) Dei uoluntatem exquirat, non obscurum præbet iudicium, quia iam uitam carnalem expulit, magna uitia destruxit, & omnem iniquitatem ablegauit.

C Si ergo tanti momenti apud animam esse debet, uincula peccatorum rupisse, & diuinam gratiam comparasse, quanti iustum est, aestimet perfectionis desiderium, quod istam gratiam animæ inesse utcumque parefacit? Dicit non semel ipsa cum sancto Iob: Quis mihi tribuat, ut cognoscam, & inueniam illum, & ueniam usque ad solium eius: Hoc uidelicet cupiens solum Dei fieri, & illum non solum propitium agnosceret, sed intra seipsam quoque manentem inuenire. Sed hoc, quod anima uehementer cupit, desiderium puritatis, & desiderium Dei non obscure demonstrat. Neque enim cuperet, quem non agnosceret, neque illum desideraret, cuius aliquando suauitatem non inuenisset, neque illi subesse uellet, cuius præsentia illam non mirum in modum honestasset. Literatus pileum desiderat sericis filis ornatum, quia scientiæ acquisitam peritiã designat; & nobilis non parui reputat crucem albam, uiridem, aut rubeam in pectore, quia eius nobilitatem declarat: & dux exercitus magni aestimat ducum & imperatorum insignia, quæ eum non communem militem, sed planè ducem, & aliorum caput manifestat; ita anima in magno pretio habeat perfectionis desiderium, illud que impensè desideret. Hoc enim ostendit, eam esse sapientem, quæ rerum labentium actionem agnouit, & ideo spreuit: ac rerum cœlestium pretium inuestigauit, & ideo concupiuit. Hoc signum est nobilitatis adeptæ, quæ anima ad filiorum Dei dignitatem prouecta, id amat, id quærit, id ambit, quod ipsi desiderant, nimirum spiritu crescere, & quotidie amplius Christi uirtutibus insigniri. Hoc demum iudicium est alicuius iam acquisitæ de mundo, de diabolo, & de carne uictoriæ, quia si anima aliquam libertatem non

Isai. 7.

Cant. 3.

Ioan. 2.

Ioan. 20.

Sap. 16.

Ang. epist. 118. ad Iannua. c. 3. & 2. re tra. c. 20. Num. 12.

Ber. ser. 2. de sancto Andrea.

Ecc. 24.

Iob 23.

Mat. 24.

Amb. li.
7. in Lu-
camad. c.
18.

Pſ. 102.

Iſa. 66.

accepisset, numquam ad maiorem aspirasset. Interrogatus semel Dominus à discipulis de signo aduentus sui, ac consummationis sæculi, inter alia respondit: Vbi cumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Hoc signum non tantum illius est posterioris aduentus, quo Dominus mundum iudicaturus adueniet, & sæculum quoad mutabilitatem, & corruptibilitatem consummabit, sed etiam medi aduentus, quo spiritualiter in animam per gratiam venit, & sæculi in illa amore extinguit. Signum verò est aquilarum ad corpus congregatio. Dicit nobis Ambrosius, quid Aquilæ, corpusque designent. Iustorum animæ, inquit, aquilæ comparantur, quòd alta petant, humilia derelinquant, longævam ducere serantur aetatem. Unde & David animæ suæ dicit: Renouabitur sicut aquilæ iuventus tua. Si igitur intelleximus aquilas de corpore, iam dubitare non possumus, maxime si meminimus, quòd à Pilato Ioseph corpus accepit. Christus igitur secundum Ambrosium corporis nomine designatur, eo quòd pro nobis mortem subiit, & ad vitam nostram in sepulchro corpus suum tribus diebus exanime dereliquit. Aquilæ verò sunt animæ iustæ, quæ spiritualibus sanctorum desideriorum alis imaretur terrenarum deserunt, & ad virtutum celsa conscendunt. At ideo cum his alis, cum sanctis scilicet desiderijs, sui puritatem querunt, & Christum imitatione assequi, eique affectibus & operibus adherere concupiscunt, signum est Christum in illis per gratiam venisse, & amorem sæculi superasse. Hoc signum querat anima in semetipsa, quia signum prosperitatis est, & signum fœderis inter Deum, & ipsam, quo Dominum non iam sibi iratum, sed planè propitium, & placatum agnoscit. Signum est, quòd Deus non eam solam, sed multas alias animas eius ministerio saluandas inquirat. Quæ enim desiderio perfectionis ardet, numquam est sterilis, sed ipsum desiderium ad faciendum in aliis fructum prouocat, aut saltem virtutis exemplo eos docet & monet, & ad vitæ mutationem inducit. Neque enim omnino incongruè de hoc desiderio potest intelligi illud Isaia: Et ponam in eis signum, & mittam ex eis, qui saluari fuerint ad gentes in mare. Excitabo, dicit Dominus, in iustis meis vehemens perfectionis desiderium, quod est signum aduentus mei in illos, ac gratia mea; & tunc mittam illos in mare huius sæculi, ut alios vocent, & operibus bonis tamquàm magnis clamoribus ad emendationem vitæ conuertant. Qui igitur illuminati à Deo, hoc solum magnum putamus, eius gratiam promereri, & filiorum dignitatem adipisci, hoc desiderium perfectionis in nobis diuina gratia adiuuante excremus, quòd artha sit huius excellentissimi boni, & pretiosissimæ margaritæ, quam summis conatibus concupiscimus.

*Sextum excitatorium desiderij perfectionis:
quòd non proficere deficere est.*

CAPVT X.

ALIQVI fortè sunt in mundo à diaboli fallacis exempti, qui nollent thesauros recondere, & nouas diuitias acquirere, nemo tamen est, qui velit diuitias iam partas pessundare, & sine vlla causa in mare iactare. Quæ enim mala, & noxia putamus, libenter à nobis abiicimus, quæ verò bona, & vtilia sentimus, nullo modo refutamur, quare qui habitas diuitias tu bonas,

Atum viles iudicat, eas disperdere, atque consumere numquam in suam mentem inducet. Viri autem spirituales, & Deo dediti, virtutes, & perfectionis actiones, suas diuitias putant, & quidem sapienter: quoniã eorum possessione, & sibi, & alijs sufficiunt, & in bonorum congregatione ditescunt. Ideoque virginibus sapientibus præsignati sunt, quibus sanctorum operum oleum non defecit, ut lampadibus accensis læta sponsum exciperent, & ad æternas nuptias introirent. Licet ergo aliquando segnitie obruti, & mentis ariditate possessi, nolint has suas diuitias augere, numquam (ut credo) vellent, quas magnis laboribus iam quæserunt, dissipare, & pauperes, ac mendici permanere. Id ergo eos ad desiderium perfectionis nunc excitet, quòd si non nitantur proficere, & virtutem adeptam augere, eo ipso à virtute deficiunt, & opes spirituales iam partas prodigè, & insipienter imminuunt. Doctrina hæc difficilis, scrupulosa, imò & apertè falsa sciolis apparebit, qui puerilibus quibusdam rationibus eam euertere, & labefactere nitentur. Dicent enim fortassis intra semet ipsos; si, ut inquit Paulus, sine penitentia sunt dona, & vocatio Dei, quoniam modo diuina dona non promouere satis erit, ut extenuentur, & Dominus ipse non auferat, sed in nobis sine vlla penitentia custodit? Gratiam quoque, & charitatem, ac reliquas (præter fidem & spem) virtutes infusas solum peccatum lethale subuertit. Qui ergo in aliquo gradu gratiæ, & virtutum positus, numquam in graue peccatum incidit, licet tepidè viuat, & desideria proficiendi deponat, & nullo modo adeptam virtutem promouere curet, nequaquam ab illo gradu prius adepto deficiet. Nisi forsitan velimus nos quorundam antiquorum Theologorum opinionem suscitare, qui charitatem peccatis leuibus, si non destrui, at minui putarunt; & ita his peccatis, & similibus imperfectionibus eam extenuari dicamus. Cui doctrinæ meritò vbique contradicitur: fieret enim, ut quis tandem sine vilo graui peccato, sola multiplicatione minorum, charitatem omnino perderet, & diuinam gratiam amitteret. Quia philosophorum communis, & certa sententia est, finitum finiti ablatione posse consumi. Quare à finita charitate, & gratia, tot posse aliquis leuibus peccatis partes abscondere, ut deum illam omnino dissiparet. Et profectò, si non proficere, deficere est, sine vlla intermissione proficiendum esset, ne aliquantulum saltem ab adeptâ virtute excideremus. Ergo cum dormimus, cum cibum sumimus, cum animum infirmitatis causa laxamus; si quidem non proficimus in virtute, regredimur, & aliquid adepti feruoris discimus. A quibus operibus naturæ vtiq; necessarijs, cum nec viri sanctissimi, & perfectissimi homines abstinuerint, sequitur, illos à primâ virtute defecisse, nec merita sua iugiter (prout in hac vita fieri potest) nouis profectibus cumulasse.

EHis scientiæ humanæ, aut tepiditatis humanæ rationibus, nouit spiritualis sapientia respondere, nec difficulter, quoniam est in immensum, omni humana scientia sapientior. Atque (ut nunc eius partes agamus) proferamus primùm in medium, quid Ecclesiæ doctores, nobis diuinitus in lucem dati, de proposita doctrina senserint, & inde meliùs veritatè eliciemus, ac meliùs nos ipso timore imminenti malij, ad desideria nouorum semper profectuum querendorum excitabimus. Augustinus quidem (ut principio doctorum sol nobis affulgeat) non semel, sed ter tepidos, & non proficientes deficere sine vlla ambiguitate confirmat. Nam quodam loco sic ait: Tamdiu non relabimur retro, quâdiu ad priora con-

tendimus:

Mat. 25.

Rom. 11.

August.

Idem ser. 15. de verbis Apoſt. ad ſinem.

Idem in. Pſal. 69. ante ſinē.

Greg. 3. 4. poſt ſer. c. 35.

Pron. 18.

Apoſt. 3.

tēdimus: at vbi cœperimus ſtare, descendimus, noſtrumque non progredi, reuertit eſt: ſi volumus non redire, currendum eſt.] Alio verò loco in hunc modum ſcribit: Semper tibi diſpliceat quod eſt, ſi vis peruenire ad id quod nondum eſt. Nam, vbi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. Si autem dixeris, Sufficit, & periſti: ſemper adde, ſemper ambula, ſemper profice, noli in via remanere, noli retrò redire, noli deuiare. Remanet qui non proficit, retro redit qui ad ea reuoluitur, vnde iam abſceſſerat; deuiat, qui apoſtat. Melius it claudus in via, quàm curſor præter viam.] Et rurſus tertio idem repetit, dicens: Hæc vox (ſcilicet, tu eſt adiutor meus) perſeueret in nobis, fratres. Quantūcumque; hinc vixerimus, quantumcumque hinc profecerimus, nemo dicat, ſufficit mihi, iuſtus ſum. Qui dixerit, remanſit in via, non nouit peruenire. Vbi dixerit ſufficit, ibi hæſit.] Serio nunc tecum expende quid magnum hoc Eccleſiæ lumē in his omnibus verbis edoceat. Nō enim ſolum petit, vt ambulemus, ſed vt curramus, ſi regredi & retroſum abire nolumus in via Dei. Quoniam eſt tarda, & leſnis quædam ambulatio, aut nauigatio, quæ contrariis ventis non valens reſiſtere, plorū vi, ad portum vi, ad portum, vnde feruore exierat, tepore reuertitur. Nec ſolum ait: Si dixeris ſufficit, confediſti, ſed periſti:] quia non longè à perditione eſt ingratus ille, qui cum deberet donis ſibi conſeſſis Domino gloriam afferre, iniuriam itrogat, & talentum otioſum ſeruat, & obſequia debita non perſoluit. Quid autem poſtremo addit? Qui dixerit, ſufficit, ibi hæſit.] Vbi hæſit? Certè in cœno imperfectionū ſuarum, in luto miſeriarum ſuarū, in ſterquilinio inſtitutarum ſuarum, quibus, quia malagma non apponitur, ſemper durior callus obducitur, & noua difficultas admittendæ curationis adiicitur. In eandē ſententiam conſpirat Gregorius in hæc verba. Admonēdi ſunt, qui inchoata bona minimè conſummant, vt cauta circumſpectione conſiderent, quia dum propoſita non perficiunt, etiam quæ fuerant cœpta conuclunt. Si enim quod videtur gerendum, ſolita intentione non creſcit, etiam quod fuerat bene geſtum, decreſcit. In hoc quippe mundo humana anima, quali more nauis eſt, contra iectum fluminis condeſcendens; vno in loco nequaquā ſtare permittitur, quia ad ima relabitur, niſi ad ſūma conetur. Si ergo inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non ſubleuat, ipſa operandi remiſſio contra hoc quod operatum eſt, pugnat. Hic eſt enim quod per Salomonem dicitur: Qui mollis & diſſolutus in opere ſuo fuerit, frater eſt ſua opera diſſipantis.] Quia videlicet, qui cœpta bona diſtrictè non exequitur, diſſolutione negligentia manum deſtuentis imitatur. Hinc Sardis Eccleſiæ ab Angelo dicitur: Eſto vigilans & confirma cætera, quæ moritura erant; non enim inuenio opera tua plena coram Deo meo.] Quia ergo plena coram Deo eius opera inuenta nō fuerant, moritura reliqua etiam, quæ erāt geſta, prædicabar. Si enim quod mortuum in nobis eſt, ad vitam non acceditur, hoc etiam extinguitur, quod quaſi adhuc viuū tenetur.] Quod dictum Gregorij vehementius ſanè noſtram legitimitate oppugnat. Nam ſi tepidus, & ſuorum operū diſſipator, fratres ſunt, & non doctor aliquis, non turba doctorum, non Angeli, aut ſupremi ſpiritus, ſed ſpiritus ſanctus per Salomonem id dicit, non dubium, quin ſicut iſte ſua opera deſtruit, ita ille ſua tepiditate & negligentia conuclit. Et, ſi vigilantia requiritur, ne præterita bona pereant, certè negligentia, & oſecantia, quæ iam egimus, inſtar immaniſſimi hoſtis ſine vlla miſeratione diſperdit. An non negligentia diuitis, inter raptores ambulantis, eius opes latrocinii & rapinis exponit? Et nos inter raptores ambulamus; &

A inter aduerſarios conuerſamur, qui oculis lynceis aſpiciunt, an poſſint aliquid ſuffurari: & negligentius, & dormimus, & ad alia, aliena à perfectione noſtra curanda, diſtahimur: quis ambigat negligentiam noſtram eſſe perditionis ianuam, quæ & bona iam quaſita depellet, & nec dum habita, non admittet?

Exeat nunc ſanctiſſimus & eloquentiſſimus Leo Papa, & eandem doctrinam breuius, ſed eloquentius aſtruat. Is ita ait: Quantumlibet quiſque iuſtificatus ſit, habet tamen, dum in hac vita eſt, quo probatior eſſe poſſit, & melior. Qui autem non proficit, deſicit; & qui nihil acquirit, non nihil perdit.] Subtiliter quidem cauſam huius veritatis pandit: quia enim ſemper poſſumus in virtute proficere, & meliores ac ſanctiores euadere, ſi non ſpiritu progrediamur, non parum regredimur, & à noſtra obligatione deſicimus. Nam ſi quis itineri ſe committens, tantisper ab hoſpicio digreſſus ſedeat, & dormiat, & ad multam noctem expergefactus, ſe multis paſſibus à termino ſui itineris diſtancem inueniat, merito ſeipſum obiurgat, inertem, ac ignauium vocat, & ex eo ſolum, quod non (vt debuit) progreſſus eſt, deſeciſſe, & operā perdiditſe putat: Idem proſus poſt multos religioſæ conuerſationis annos, ſe longè ſentiens à perfectione ſuæ, qui eo ipſo, quod non peruenit, quod potuit & debuit, planè à ſua obligatione deſecit. Sequatur Leonem Chryſoſtomus, ſi non atate, at oratione noſtra, qui iuſtos ad currendum adhortans, ſatis indicat, ſi in via ſteterint, ſe ſuo muneri non ſatisfacere, atque adeo à virtute deſicere. Qui ſe iam perfectum eſſe, ait, & nihil ad virtutis aſſequutionem deſſe ſibi putat, à curſu ceſſabit, tamquam totum iam aſſequutus. Qui verò, ſe metam nondum attingiſſe putat; numquam à curſu deſiſtet. Hoc ergo nobis ſemper reputandum eſt, etiam ſi innumera dona exequuti fuerimus. Si enim Paulus poſt mille mortes, poſt tanta pericula, iſtud arbitratus eſt de ſe, multo magis nos.] Hoc verò poſtremum dicit Chryſoſtomus propter illud, quod Paulus de ſemetipſo conſcripſit: Fratres, ego me nō arbitror cōprehendiſſe.] Qui igitur in via Dei ſedet, & nō curat ad maiora cōſurgere, ſi nō ore, at opere dicit: Non ſum ſicut cæteri hominū. Illi ad ſalutem aſſequendam diligentia indigent, ego non indigeo: illi eniti, & laborare debent, ego non debeo: illi nondū ad concupitam ſanctitatem peruenerunt, ego iam perueni. Quare iam bene poſſum curam omnem meæ perfectionis abiicere, & tepidiſſimis quibusdam operibus, non ad anteriora me extēdere, ſed retrò redire, & ineptiſſimis curis vacare. Et quis magis deſicit, quàm iſte, qui profectō necdū profectū cognouit, quē antequam viderit, ſe in ſinu illū habere aurum: Et quis ſtultior eo, qui in tempore curſus ſedet, in tēpore pugne, riſui & ſermonibus otioſis indulget & in tempore belli, non arma, ſed pacem & ſonnum meditatatur? Poſt magiſtrum, citemus diſcipulum, nempe Ioannem Caſſianum, Chryſoſtomii primum auditorem, atque diaconū, poſtea verò eremitā, & monaſteriorū fundatorem. Hic multo clariuſ & euidentius eſt huius, quem tractamus periculi tepidorum aſſerter. Neceſſe eſt, inquit, vt ſecundū Apoſtolum, aut renouatus quis ſpiritu mentis ſuæ per ſingulos dies proficiat, ad ea ſe, quæ in ante ſunt, ſemper extendens, aut ſi neglexerit conſequens eſt, vt retrò redeat, atque in deterius relabatur. Et id circo nullo modo poterit mens in vna atque eadē qualitate durare; velut ſi quis contra aquas violētī fluminis nauem ſubigere remorum impulſione conetur, neceſſe eſt, eum, aut virtute brachiorū torrentis aluei impetum deſecātem, ad ſuperiora cōſcendere, aut remiſſis manibus ad præcepta

Leo ſer. 8. de paſſio.

Chry. hō. 12. ad ſinē.

Phil. 13.

Cass. col. 6. c. 34.

1. Cor. 4. Phil. 3.

prono amne reuocari. Quapropter istud erit euidens nostri indicium detrimenti, si intellexerimus, nos, nihil amplius acquisisse: nec dubitemus terrorum nos fuisse omnimodis reuocatos, qua die non senserimus ad superiora progressos; quia, vt dixi, nec in eodem statu mens hominis potest iugiter permanere, nec in hac carne consistens ita virtutum apicem possidebit, quisquis ille sanctorum, vt immobilis perseueret. Necesse est enim aut aliquid adici illis semper, aut minui: nullaque in omni creatura talis poterit esse perfectio, quæ mutabilitatis non subiaceat passioni, secundum illud, quod in libro beati Iob legitur: Quid est homo, vt immaculatus sit, & vt iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, cæli non sunt mundi in conspectu eius.] Solum namque Deum immutabilem confitemur, quem tantummodo, sancti illius propheta ita compellat oratio: Tu autem idem ipse es.] Er ipse de se: Ego sum, inquit, Dominus & non mutor:] quia scilicet solus ipse sit naturaliter semper bonus, semper plenus, semperque perfectus, cui nihil nec adici possit aliquando, nec minui. Ideoque debemus ad virtutum studia irremissa cura ac sollicitudine nosmetipsos semper extendere, ipsique nos iugiter exercitiis occupare, ne cessante profectu, confestim diminutio subsequatur.] Similitudine nauis vtitur Cassianus, contra ictum fluminis ad superiora nitentis, qua etiam Gregorius est vsus, & fortè iste ex illo antiquiore desumpsit, quæ micificè totam rem istam declarat. Ego enim flumen existimo mortalem istam conuersationem, quæ semper defluit, & numquam in eodem statu permanet, aut in eodem gradu consistit. A quas verò huius fluminis puto affectus humanos, atque passiones, quæ semper impetu ad ima descendunt, & ad corruptionem relabuntur. Naue[m] autem animam cuiusque cogito, in medio fluminis nauigantem. Quis nunc non videat, hanc, si per feruorem vitæ spirituales, non ad superiora contendat, affectuum impetu ad pristina desideria relapsuram, & vndis, id est, desideriiis vani honoris, & temporalium commodorum, nec non & huius sæculi distractionibus ad mare, id est, ad vitam sæcularem, si non statuat moribus redituram? Nemo itaque seducat seipsum, & putet in fluminis medio sedere, & in tepiditate vitæ, quæ acquisiuit tempore feruoris, seruare: quia hæc insensibiliter sola feruoris omissione senescunt, & vndarum, hoc est, affectuum nostrorum impetu dilabuntur. Quod vrinam non quotidiana experientia monstrasset, in his, qui feruore iram, superbiam, & pruritus carnis vicerunt, & diligentiam in segnitiam commutantes, se iracundos sicut antea, & ambitiosos, & carnis impulsibus irretitos persentiunt.

Postremum locum occupet in hac tractatione Bernardus, non quod minor sit, sed quod ab antiquioribus dicta ipse luculenter repetiuit. Quodam loco ait: Quisquis in schola Christi non proficit, eius indignus est magisterio, præsertim tamen vbi sumus, vbi nihil in eodem statu permanet, & non proficere, sine dubio, deficere est. Nemo proinde dicat, satis est, sic volo manere, sufficit mihi esse, sicut heri & nudius tertius. In via residet, qui huiusmodi est: in scala subsistit, vbi neminem patriarcha vidit, non ascendentem aut descendentem. Digo ergo: qui se existimat stare, videat ne cadat.] Ardua & angusta est via, & non hic, sed in domo Patris mansiones sunt multæ.] Itaque qui se dicit in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, ipse ambulare.] Iesus enim, ait Euangelista, crescebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines.] Et iterum alio loco sic scribit. Itaque indefessum proficiendi studium & iu-

gis conatus ad perfectionem, perfectio reputatus. Quod si studere perfectioni, esse perfectum est, profectio nolle proficere, deficere est. Vbi ergo sunt qui dicere solent: sufficit nobis, nolimus esse meliores, quam patres nostri. O monache, non vis proficere? Non. Vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? sic mihi, inquis, viuere volo, & manere, in quo perueni, nec peior fieri patior; nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod esse non potest? Quid enim stat in hoc sæculo? Et certè de homine specialiter dictum est: Fugit velut umbra & numquam in eodem statu permanet. Ipse denique hominis, sæculi; Auctor, quæ diu in terris visus est, & cū hominibus conuersatus est, nunquam stetit. Et quidè teste scripturas, Pertransiit beneficiendo, & faciundo omnes.] Pertransiit ergo, sicut non infructuosè, ita non remissè, non pigre, non lero gressu, sed quemadmodum item de eo scriptum est: Exiit aut vt gigas ad currentam viam.] Porro currentem non apprehendit, qui & ipse pariter non currit.] Tertium etiam locum eiusdem sancti doctoris adiciemus. Recedat à me, & à vobis, qui dicunt, nolimus esse meliores, quam patres nostri, tepidorum & dissolutorum se filios protestantes. Quorum memoria in maledictione est, quia manducauerunt vvas acerbas, quibus dentes filiorum obstupuerunt.] Aut si sanctis, & bonæ memoriæ patribus gloriantur, imitentur certè sanctitatem, quorum indulgentias dispensationesque pro lege defendunt. Quamquam sanctus Helias, Non sum, inquit, melior, quam patres mei,] & non dixit se nolle patribus esse meliorem: Vidit Iacob in scala angelos ascendentes, & descendentes. Numquid stantem quæpiam, siue sedentem? Non est stare omnino, in pèdulo fragilis scala; neque in incerto huius mortalis vitæ, quæquã in eodem statu permanet. Nō habemus hic manentem ciuitatem, nec futuram adhuc possidemus sed inquirimus.] Aut ascēdas, necesse est, aut descēdas. Si attentas stare, rnas necesse est. Minimè pro certo est bonus, qui melior esse non vult. Et vbi incipis nolle fieri melior, ibi etiam desinis esse bonus.] Hæc dicta patrū certè sufficiunt, vt hanc veritatem confirmemus, sed quam ob causam aut quomodo id verum sit, quod qui non proficit, deficit, nunc nos pro nostra tenuitate dicamus.

Qui ergo non conatur in virtute proficere, & ipsemet deficit, & opus eius studiosum deficit & virtus eius deficit, à qua opus studiosū emanat. Ipse deficit, quoniã suo muneri non satisfacit. Viri enim spirituales in hac vita viatores sunt, qui in cœlestem patriam gressibus meritorum festinant: discipuli sunt, qui perfectionis scientiam, & artem bene viuendi perdiscunt: pueri sunt, qui optimis alimentis, non staturam corporis, sed mentis augetur. Ergo manifestè à sua obligatione deficiunt, si in via sedeant, si in dies in sanctitatis disciplina non proficiant, si pusilli semper maneant, & debitam virtutis mensuram non acquirant. Deficit famulus, si vel vna die otiosus maneat, & obsequia sibi iniuncta non præstet, & nemo eum excusabit, nemo illum non reprehensibilem iudicabit, nemo non dignū pœna ferebitur. Et nos famuli sumus, aut serui summi Dei, pensum obsequiorum in omnem diem, quod reddamus, assignatum habemus. Quis nos non otiositatis & ingrati tudinis damnabit, si vel vna die non profecerimus, (profectus enim noster est obsequium Dei) & non fecerimus aliquod virtutis augmentum? Mercator, qui potuit nouum lucrum acquirere, & prætermisit, ab aliis mercatoribus ridetur, & in sua arte defecisse iudicatur. Et si absque causa debita contrahat, quibus soluendis suam substantiam imminuat, imprudens & stultus habetur. In idipsum, imò in multo maius nos non proficientes crimen indicimus, quoniã & cœlestes

Iob. 15.

Psal. 101. Malach. 3.

Bernar. epist. 341. ad monachos. 5. Berni. Gen. 28. 1. Cor. 19.

Ioan. 14. 1. Ioan. 2. Luc. 2.

Ide epist. 154. ad Carinum

Iob. 14.

Apo. 20.

Psal. 18.

Ide epist. 91. ad Abb. suam. sione congregatos. Ezer. 18.

3. Re. 19.

Gen. 28.

Hob. 13.

thesauros, cum possimus, non lucratur, & quotidianis imperfectionibus penarum sustinendarum debitores efficiuntur. Oltendit quidem Dominus, eum, qui non proficit, deficere, & esse reprehensione dignissimum, dum Episcopum Ephesiorum non perditam charitatis, sed imminutam reprehendit. Sed habeo, inquit, aduersum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Non ille charitatem omnino perdidit, sed feruorem eius, quod ceperat, minime auxerat, imo aliquantulum tepide agendo remisit, & ob id verba indignationis, & comminationis audit, & segnitatem proximam esse caui, ex dictis sui Creatoris aduertit. Memor esto, inquit, unde excideris, ex quo scilicet feruore, ad quantum mentis teporem perueneris, & age penitentiam non criminum, quae post primam illam charitatem non commisit, sed magnarum imperfectionum, quibus illam tepide te gerendo scedasti; & prima opera, id est, feruida & perfecta fac; siu autem uenio tibi, & mouebo candelabrum tuum, auferam nepe dona quae otiosa & inutilia recondis. Ex qua increpatione & comminatione perpendite, ait Richardus Victorinus, quanta sit culpa post acceptam gratiam negligenter agere, nec in ipsa proficere, sed magis deficere. Unde Paulus nos admonet, dicens: Hortamur vos, ne in vacuo gratiam Dei recipiatis. In vanum gratiam Dei accipit, qui in ea proficere negligit, sed magis deficit. Merito etiam ipse Dominus non solum male agentes, sed etiam otiosos increpat, dicens: Quid hic statis tota die otiosi? Quonia non solum delinquit, qui mandata transgrediuntur, sed & qui mensuram, ad quam uocati sunt, perfectionis, non complent. Non est ergo ambiguum, quod omnes in via Dei non proficietes, a suo munere decidant, atque adeo quod ipsi Deo, & debito suae uocationis deficiant.

Deficit etiam opus tepidi, & ignaui hominis, qui non conatur amplius quotidie proficere, quonia ipsa tepida, & incuriosa uirtutis exercitatione, in dies imperfectius redditur, & indeuotius ac imbecillius exercetur. Id uero exempla ex infirmis rebus petita, clarius, quam desiderari possit, & euidentius exponunt. Na qui iuuenis optime scribebat, & pulchros characteres formabat, ipsa consuetudine, festinat, & sine cura scribendi, in virili aetate aut senectute pessime scribit, & ab illa facilitate bene scribendi cadit. Qui grammaticam, aut rhetoricam addiscens, congrue, imo & disertè loquebatur, ipso usu non examinandi, & poliendi, quod loquitur, post aliquot annos barbarè loquitur, & apud huius artis peritos ridiculus inuenitur. Qui ad apicem sacerdotij conscendit, & ritibus celebrandi sciendisque diligenter incubuit, absque ullo exteriori defectu, & cum magna curiositate ritus tremendi sacrificij peragit, & postea sola obliuione seruandi quae dicitur, ritum missae dediscit, & innumeris defectibus, opus illud sacrosanctum quotidie perficit. Nonne uides, quo modo incuria diligenter operandi, opus imperfectionibus scedat? Nonne uides quam uerum sit, quod ipsa indiligentia crescendi opus perfectum deficit, & a prima sua perfectione deficiat? Idem profus in operibus studiosis euenit, quod inepto quodam usu, & tepida consuetudine, facta a prima pulchritudine & perfectione deficiunt. Qui antea intentissime & feruidissime orabat, dum curam augendi uirtutem orationis deposuit, distractè & remissè orat; qui promptissime obediens, obedientiae promouenda cura relinquit, iam difficulter parat, & non sine tristitia, & obmurmuratione praetorum iussa perficit: qui mitissime iniurias sustinebat, ex eo tempore quod oculos a mansuetudine auertit, iam uix modicum uerbum in suaue sustinet, & ad omnia cum ira & indignatione respondet. Iam igitur opera iustorum defecerunt, & a prima

A illa perfectione delapsa ad magnam imperfectionem declinarunt, meritoque dicemus illis, quod Paulus Hebraeis: Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus: rursus indigetis, ut uos doceamini, quae sint elementa exordij sermonum Dei. Et rursus illud: Currebatis bene, quis uos impediuit ueritati non obedire? Orabatis reuerenter, obediatis promptè, sustinebatis fortiter, in omnibus uos gerebatis perfecte, qui uos fascinauit, quis compediuit, quis a primo operum splendore deiecit, nisi ipsa obliuio proficiendi, atque incuria in melius non ambulandi? Duo enim nauigantium alimenta consumunt; primo, maris & uentorum saeva tempestas, quae compellit eos non tantum merces proicere, sed & ipsos cibos in mare iactare; secundo, maris noxia malacia, & peior tempestate tranquillitas, quae panem & uinum omnino consumit, & miseros homines ad extremam quoque necessitatem redigit. Ita duo solent studiosa opera iustorum disperdere, & alicuius grauis peccati tempestas, quae omnia deuorans animam ad pristina uita carnalis studia retrahit, & praua tepiditas, quae paulatim bonorum operum splendorem extenuat, & ad miserabilem quamdam imperfectionem reducit.

Deficit tandem & ipsa uirtus hominis tepidi, & non curans proficere, quam in feruore positus comparauit. Omnis enim uirtus, aut acquisita est, aut per Dei infusionem accepta. Et de acquisita non est dubitatio, omnibus Theologis assertibus, quin operum cessatione minuat. Licet enim in modo, quo uirtus otiosa deficit, sit inter illos opinionum diuersitas, tamen in eo quod tractamus, scilicet, quod uirtus acquisita otiositate deficiat, omnes sine ulla exceptione conueniunt. Na uirtutes istae, quae non sine auxilio Dei, nostra parantur industria, nostra etiam negligentia subruuntur. Aut quia ipsae corruptibiles sunt, & si non excolantur, temporis lapsu ueterascunt, & sicut scientia obliuione deletur, & amicitia defectu communicationis minuitur, ita & ipsae sua infirmitate ad interitum eunt. Aut quia cessante harum studio uirtutum, contrariae passionis insurgunt, & oppositi actus, & desideria pullulascunt, quae impetu in uirtutes, praesidio actu defituras irruentes, eas principio minuunt, & deinde perseverate consuetu, funditus destruunt. Gratia uero ipsa, & charitas, & uirtutes supernaturales a Dei infusione prouenientes, non minime etiam detrimentum ex incuria & negligentia nostra subeunt, tum ex eo quod peccata, licet leuia, ad eorum interitum corruptioneque praeparant, tum etiam quia dum ipsae nihil operantur, affectus inordinati renascuntur, & uicia pullulant, quae sui augmento uirtutes infirmiores & imbecilliores efficiunt. Quemadmodum enim exercitus militum decem millium, aduersus alium aequalem exercitum pugnant, illi uiribus aequalis est; si uero iste aduersarius crescat, & viginti millibus militibus constet, iam ille primus sine ulla suorum militum immutatione, & solo augmento contrarij alterius infirmior: ita charitas tepidi hominis eadem secundum substantiam manens uirtute resistendi minor est, & operandi facilitate infirmior, eo ipso quod passionibus robustiores sunt, & affectus contrarij rebellant, & uicia iam uicta, & prostrata, iterum defectionem cogitant, & aduersus charitatem insurgunt. Ac proinde Dominus haudquaquam a nobis sua dona auferit, sed nos magnis nostris imperfectionibus ea auferimus, & stulti effecti multitudinem peccatorum destruimus. Nec charitas unquam leuium peccatorum multiplicatione omnino deficit, quae non in se ipsa, sed in comparatione ad contraria insurgentia, detrimentum sentit. Sicut enim si regem aliquem fortissimum aduersarij captiuum tenerent, & catenis illigatum in carcerem conicerent,

Hebr. 5.

Galat. 5.

Apo. 2.

Richard.
lib. 1. in
Apo. c. 5.

1. Cor. 6.

Mat. 20.

D. Thom.
1. 2. q. 53.
art. 3.D. Thom.
2. 2. q. 2.
art. 10.

ille quidem in seipso fortis est, quia vires suas non amittit, at comparatione externorum impedimento-
 rum infirmus, quia non valet ea periripere, nec catenas
 effringere, nec profunditatem carceris superare: ita
 charitas seipsa fortis est, quæ gradus suæ perfectio-
 nis non perdidit, at affectibus est ligata, & passionū
 vinculis cōpedita, & veluti in profundū lacū tepidi
 cordis coniecta; & tot perturbationibus implicata, vt
 non possit facillè, sicut antea, studiis perfectionis insti-
 flere, & hostes suos superare. Sicut autem virtus, nō
 à nimia, & irremissa, sed à prudētī exercitatione de-
 pender, ita nec cūm prudenter vacamus, vllō modo
 minuitur, imō magis roboratur, quia discretā relaxa-
 tione, quasi debito tēpore dormit, & in somno vires
 ad iterum laborandū refumit. Certum est itaq; quōd
 qui non proficiunt, in prius quæ sita virtute deficiūt,
 & paulatim fiūt deteriores, qui nō conātur esse me-
 liores, idq; nos æquum est ad quotidianū profectum
 exsuscitare. Si enim opes perituras curamus sēper au-
 gere, & multo labore partā scientiā continuo studio
 & meditatione seruire, quantō magis enitendū est,
 virtutem, & animæ sanctitatē perficere, quæ & ipsa
 per se thesaurus est incomparabilis, quo vitam cœle-
 stem mercamur, & felicitatem ac finem nostrum as-
 sequimur. Ne simus sicut arbores nodosæ, quæ num-
 quā crescunt, numquam fructificant, nec labori agri-
 colæ proventū oblatione respondent; sed sicut ar-
 bores bonæ, & fructuosæ, & studiū nostrum sit cre-
 scere, cura sanctitatis desiderii florere, & sanctis o-
 peribus tamquam fructibus abundare.

*Septimum excitatorium desiderij perfectio-
 nis: quōd ad eam querendam status obli-
 gatione constringimur.*

CAPVT II.

ROSTREMVM excitatorium desiderij
 perfectionis, quod decreuimus hoc loco
 tractare, non rogat, sed iubet; non ducit,
 sed trahit; nō mulcet, sed minitatur: quom-
 niam non quodcunque detrimentum tepidis, & suā
 salutem negligentibus, sed manifestū periculum æ-
 ternæ dānationis inducit. Quod vt exquisitiū ape-
 riamus, sciendū est, nos qui vitam religiosam profite-
 mur, statum perfectionis profiteri, & post statū Epi-
 scoporum, & Ecclesiæ principum, sanctissimam ac
 perfectissimam Ecclesiæ vitam consecrari. Hi enim,
 cūm sint Ecclesiæ patres, fidelium magistri, Christia-
 norum duces, qui pro suæ dignitatis exigentia, non
 tam ad perfectionē currūt, quam iam perfecti sunt,
 statum Ecclesiæ supremum obtinent. Et cūm sint om-
 nis virtutis & perfectionis doctores, sanctiorē vi-
 tam habere tenentur his, qui pro ratione sui status so-
 lum debent virtutem & perfectionem addicere. Nā
 ille, qui agit, aut tribuit, vt etiā adnotauit Augustin.
 in eo quod agit, & tribuit, perfectior est eo, qui reci-
 pit, & agēti subiicitur. Vnde cūm Episcoporum munus
 sit agere & docere, & lumen aliis tribuere, sequitur,
 statū prestare omnibus alijs, etiam religiosis, quos (si
 ius humanum ob iustas causas aliud nō statueret) do-
 cerent, instruerent, regerent, & perinde atq; alios, sibi
 subiicerent. Post Episcopos verō secundum locum in
 Ecclesiæ gremio obtinent religioſi, qui non quam-
 cumq; vitā, sed statū insignitam habent, & nō quem-
 cumque statum, sed statum perfectionis profitentur.
 Habent quidem statum non statum quantum ad iudi-
 cium diuinū, quōd intuetur cor, sed etiam quantum ad
 Ecclesiā, quæ, cūm sit visibilis, intuetur ea, quæ parēt,

& exteriora respicit. Nam sicut status libertatis aut
 seruitutis in republica ciuili non in solo actu seruien-
 di, aut ad libitum viuendi, sed in externa, & solēmi
 obligatione ad seruēdū, vel in absoluteione ab omni
 seruitute consistit: quare non est seruus, qui liberē, &
 ex voluntate seruit; nec liber, qui contra ius & fas à
 debita seruitute fugit, sed seruus est, qui legibus ad
 seruendum ligatur, & liber, qui legibus, aut sangui-
 ne, atque maiorum genere, ab onere seruitutis absol-
 titur: ita in Ecclesia sancta status, non ex quocūque
 actu virtutis, aut charitatis, sed ex obligationē solēni,
 aut publica, aut saltem externa consurgit. Quare cūm
 religiosi se ad ea quæ sunt virtutis, obligent, & non
 tantum interiūs, verūm & exteriori quocūque obligent,
 & corā Prælatis, qui locum Dei gerunt, votis pauper-
 tatis, & castitatis, & obedientiæ se obstringant, sit vt
 in Ecclesia statū habeant, quo perpetuō & stabiliter
 in aliquo viuendi genere perseverare tenentur. Habēt
 etiam statum perfectionis, quoniā solēmiter, aut pu-
 blicè, aut extrinsecè coram Prælato ad ea, quæ sunt per-
 fectionis, se obligant. Votis enim, & professione sua
 pollicentur, à rebus secularibus, quibus licitè vti po-
 terāt, abstinere, vt liberi Deo vacēt, & amorī Crea-
 toris inhæreant, in quo sita est huius vitæ perfectio.
 Idque manifestè designat Dionysius Areopagita dum
 nomina indita religiosis exponit. Alij quidem, ait, eos
 therapeutas, id est, famulos Dei, ex puro seruitio & fa-
 mulatu: alij verō monachos ipsos nominant, ex indi-
 uisibili, & singulari vita viuente ipsos, ex indiuisibi-
 libus sanctis contemplationibus, ad deiformem vni-
 tatem, & amabilem Deo cōtemplationem. Licet ergo
 multi status sint in Ecclesia, vt status coniugatorum,
 status regum, status doctorū, & alij similes, qui magis
 possunt vocari officia, quàm status, quoniā ad diuer-
 sas actiones ordinantur, at duplex tantū est status per-
 fectionis: Alter est status Episcoporum, quorū obligatio
 est, alios vitā Christianā docere, à vitis abducere, in
 omni virtute erudire, & animā pro otib. ponere: Al-
 ter status religiosorū, quorū obligatio est perfici, à re-
 bus secularibus auelli, & ad diuinā vniōne aspirare.

Iam itaque maximè ac vehementissimè ad perfe-
 ctionis desiderij nos exciter, quōd nos qui religiosā
 vitam profitemur, & statum religionis assumptimus,
 tenemur ad perfectionē tendere, mores nostros emē-
 dare, & in virtute, ac mentis puritate proficere. Sed
 quomodo tenemur, aut qua obligatione constringi-
 mur, ne si multum emixerimus, sanguinē eliciamus,
 & iustus animab. laqueū iniiciamus; aut si plus quàm
 æquū est, rē istā dilatauerimus, an sām tepidus præbea-
 mus remissè viuēdi, & de via perfectionis nō curādī?
 Certè obligatio religiosorū tendendi ad perfectionem
 hæc est, (quod ex lumine Ecclesiæ Thoma apertè colli-
 gitur) vt religiosus debeat intentione sua, ad perfe-
 ctionē tendere, & perfectæ charitatis assequutionem
 curare: debeat etiam operum exequutione, & regula-
 rum, ac statutorum obseruatione ad perfectionem
 seipsum parare, & his sanctis & religiosis operibus
 tamquam passibus quibusdam ad perfectionem abi-
 re. Hæc inquam, debet, sed dissimiliter. Nam si quis
 religiosus animum tendendi ad perfectionem omni-
 no deponeret, & mandatorum, ac votorum, ad crimē
 obligantiū obseruatione cōtentus, nollet amplius in
 virtute progredi, nec vltra proficere, is, secundū quo-
 rundā doctorū sententiā (quam non examino) in statu
 est damnationis, & lethaliter in Deum delinquit; se-
 cundum alios verō, imō secundum omnes doctores,
 saltē aliquo modo peccat, & est malus religiosus, qui
 manifestè nō vult suo statui satisfacere, & ad finē cha-
 ritatis perfectæ venire. Si autem quis intentione profici-
 cedi, & ad perfectionē aspirandi retēta, in statutorum

Dion. lib.
 de Eccl.
 hierm. c. 6.

D. Tho. 2.
 2. q. 187.
 art. 2.

Aug. 12.
 de genef.
 ad lit. c.
 16.

1. Reg. 16.

custodia deficeret, quæ obligationem peccati non inducerent, is quidem tepè de ageret, & remissè se gereret, & perfectioni nonnullum impedimentum apponeret, non tamen ob id solum peccaret. Nos igitur, qui nunc non tã de opere, quàm de perfectionis desiderio loquimur, hac secunda doctrina prætermittenda illam primam redeamus, quæ in nobis desideratam perfectionem perfectionem accendat. Et ne viros Deo consecratos, & in altissimo vitæ religioſæ statu positos, contristemus, qui graue peccatum pluraquàm gehentiam exhorrent, nunc graue peccatum, & quod à Deo separat taccamus, & eos, qui intentionem, & desiderium veniendi ad perfectionem omnino deponunt, stultos insipientes, & planè malos religioſos vocemus. Et ista quidem probra satis suauiter, & modestè proferimus in eos, qui gratis, & consultò volunt, si non grauius, at aliquo modo in Deum, eos in sua domo custodientem, delinquere, & amplissimum religioſæ vitæ finem, scilicet perfectionem desiderii commodorù suorum, & utilitatum subicere.

Hos in suam vocatione peccare manifestè astruit Hieronymus dicens: Monachum in patria sua perfectum esse non posse, perfectum autem esse nolle, delinquere est. Ac si diceret, si quis perfectionis amore retento, patriam inuisere cuperet, & charos salutare parentes, & ad tempus, cù fratribus, & amicis, bono aliquo prætextu conuersari, non multa prudentia egeretur, imò immoderato affectu duceretur, qui postea amorem finis, id est, perfectionis, & sanctitatis, aut tepescere, aut omnino labefactare: At si amorem perfectionis deponat, & se nolle amplius proficere, aut corde, aut ore dicat, is non solum imprudens est, sed tepidus etiam de ore Domini euomendus, qui in eo ipso, quod non vult esse perfectus, aperte delinquit. Quis verò hoc in dubium vocare poterit, qui animaduertat religioſum, se quaſiturum perfectionem non tantum apud se statuiffe, verum etiam promiſiſſe? Si namque votis se paupertatis, castitatis, & obedientia constrinxit, quæ sunt media, & instrumenta assequenda perfectionis, in illis implicitè, & quasi inuoluntè votum etiam quaerenda perfectionis emittit. Quis enim promittit arma portare, nisi vt se data occasione defendat, aut inimicum offendat. Quis etiam pollicetur medicamentum accipere, nisi vt sanitatem consequatur? Quis à noxiis cibis, & venenosis abstinere, nisi ne in morbum, aut in mortem incurrat? Et quis similiter vouet ab impedimentis perfectionis abstinere, nisi vt perfectionem, mentisque puritatem acquirat. Ergo licet perfectionem ipsam non voueat, tamen intentionem perfectionis non obscure promittit. Quod idem Hieronymus hac oratione confitetur. Sed forsitan dicturus es: Quid ergo? Quicumque in ciuitate sunt, Christiani non sunt? Non est tibi eadem causa, quæ ceteris. Dominum auscultat dicentem: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia tua, & da pauperibus, & veni, sequere me. Tu autem perfectum te fore pollicitus es. Nam cum derelicta militia, te castrasti propter regnum caelorum, quid aliud, quàm perfectam sequurus es viam. Si ergo omnes vitæ religioſæ cultores, certo quodam modo se ad perfectionem tendere, & appropinquare promittunt, certè reus videtur non bene seruata promissionis, qui animum, & desiderium proficiendi, & ad perfectionem perueniendi deponeret. Huic optimè congruit, quod Dominus Episcopo Ecclesie Sardicenis scripsit in Apocalypsi: Scio opera tua, quia nomen habes, quod viuas, & mortuus es. Nomen enim eius, qui viuus, est nomen religioſi, quia hominem Deo consecratum, & religatum significat; & quis magis viuus, quàm ille,

Hieron.
epi. 1. ad
Heliodor.

Hieron.
epi. 1. ad
Heliodor.

Mat. 19.

Apoc. 3.

A qui vitæ ipsi, aut auctori vitæ coniunctus, ac colligatus est? Sed hic viuens nomine insignitus, mortuus videtur, qui opera religioſi deseruit, qui desideria proficiendi deposuit, qui donatum ad perfectionem veniendi dereliquit. Planè iste mortuus videtur, & à vitæ spirituali desertus, qui in re tanti momenti deficit, & in ipsum finem vocationis suæ, nimirum in perfectionem delinquit. Nam manifestè perfectionem lædit, qui cum eam deberet desiderare, & amare, non diligit, & qui instrumenta sanctitatis assequenda contemnit. Coniugatus, qui vxori, quod suum est perenti, non satisfacere, & filios familiamque suam perire sineret, non paruam in sua conscientia noxam contraheret. Pastor qui non vigilaret super gregem suum, & oves tempore conuenienti per se, aut per alios non pasceret, nec à lupis defenderet, reus censeretur & esset, diuini iudicii. Miles, qui in præcinctu belli positus, nihil de prælio cogitaret, nec se ad confugiendum cum hoste disponderet, sed tantum ludere & otari decerneret, in regem, ac in militiam delinqueret. Hoc autem ideo, quia omnes isti vnum debent, & aliud præstant, & cum aliquod munus habeant, nequaquam suo muneri satisfaciunt. Eadem igitur est religioſorum causa, non curantium proficere, & non solum idem, sed grauius etiam immaniūſque delictum. Eadem quidem causa, quoniam religioſus pro munere, & statu suo debet ad perfectionem tendere, & vitæ suæ emendationem curare: ad hoc namque, sæculum abnegauit, opes, voluptates, & propriam voluntatem abiecit, & se totum, corpus, & animam Deo consecrauit. Grauius autem est delictum ipsius, quia non feminam aliquam sibi desponsatam, non familiam aliquam specialem, sed religionem matrem honorabilem, & omnem familiam suorum commilitonum offendit. Non oves rationis expertes, quæ, si pereant, non ingens detrimentum est, sed rempublicam virium & sensuum suorum dissipat, & luporum, id est, demonum, laqueis exponit: Non humanum ducem aut temporalem militiam, sed Christum imperatorem, & spirituales militiam aduersus vitia, quam suscepit, quam professus est fronte inuerecunda meretricis spernit.

Sciamus itaque, & intentissima cogitatione meditemur, non solos illos delinquere, & in Deum iniuriosos esse, qui malè faciunt, sed & illos quoque, qui cum possint, & debeant, bona non præstant. Duo quippe esse peccatorum genera, alterum quo malum patramus, alterum, quo bonum omitimus, nemo est qui nesciat. Quare dixit Iacobus Apostolus: Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. Et qui talentum abscondit, non propterea damnatus est, quod illud perdidit, nam integrum talentum restituebat, sed quia lucrum aliquod non acquisiuit. Non solum ergo peccas, o religioſe, si proprium habeas, si propria voluntate gubernaris, si tuæ mentis & carnis puritatem contamines, sed etiam si ad perfectionis bonum, quod mente concepisti, & propter quod facata bona reliquisti, non animi intentione & desiderio contendas. Iam enim bonum, quod scis & potes, & debes facere, non fecisti, iam talentum vocationis tuæ, & magnarum misericordiarum Dei in sudario ignauitæ absconditum tenuisti, & ideo non meritum, sed peccatum est tibi. Audi, quàm pulchrè, & quàm aptis similibus id astruat Chrysostomus. Hoc igitur, inquit, quispiam rogarit, qui nec boni quicquam, nec mali fecerit, quemnam locum is ipse sit habiturus. Hoc enim ipsum non fecisse bonum, nihil aliud est, quàm fecisse malum. Nam si seruum habueris non furem, non ebrium, non contumacem, sed sobrium, modestum, & omni flagitio vacuum;

Iacob. 4.

Chrysoſt.
serm. de
virtu. et
vitijs.
Tom. 5.

hic si domi quotidie otiosus sedeat, si quorum à seruo vsus deberetur domino, nihil efficiat, dic obsecro, nonne flagellabis eum? nonne tormentis afficies? Et tamen nihil quicquam flagitij commisit. Satis est igitur mali hoc ipsum, nihil fecisse boni. Sit nobis agricola quidam, nihil porro peculij nostri dissipet, neque dolis furto furripiat, tantum suas ille manus compressas tenens, domi sedeat, semina non spargat, rura non scindat, vites non colat, & quod propterea ad agriculturam pertineat, nihil profus efficiat, nonne ab ipso supplicium sumemus? Et tamen nihil intulit iniuria, nec habemus omnino, quid illum accusare possimus: sed illud ipsum arbitramur iniuriam. Et nostro quidem in corpore, abstineat capite manus, non linguam excindat, non oculos euellat, non denique tale faciat: otiosa tamen fuerit, nec sui quicquid est officij toto corpori sufficiat, nonne ipsam porro diuini in rebus id ipsum multo magis appetit, quæ verò ad se pertineant, omnia profus omiserit, nonne illud obsignasse melius fuerat? In his igitur si non modo aliquid fecisse mali, verum etiam aliquid omisisse boni, magna comprobatur iniuria: porro diuini in rebus id ipsum multo magis appetit.] Hanc sententiam tepidas quisque ad seipsum accomodat, & culpam suam; in non proficiendo clarè perspicit. Nam & ipse seruus est, non hominis sed Dei, qui tamen in domo eius non sicut seruus diligens, & fidelis, sed sicut statua inaninis, iners & otiosus manet, & inter alios famulos strenuè laborantes, ipse non laborat, sed suæ commoditati, & ambitioni deseruit. Ipse agricola est, cui Dominus vineam proprii cordis locauit, quam diligenti studio virtutis excoleret, à qua tamen, nec superflua amputauit, nec vites, hoc est, virtutes, aqua orationis rigauit, nec tempore fructuum aliquem patrifamilias prouentum restituit. Ipse membrum est corporis religionis, in qua vrinam otiosus maneret, & nihil mali faceret, hoc enim forsitan prælati tolerarent, sed malis exemplis, & verbis discordias excitantibus, alia membra separat, atque discindit. Ipse denique os, sed os mutum: loquax ad ridicula, & inutilia, & mutum ad Dei laudes, ad verba ædificationis, & ad peccatorum confessionem, quod dum sic tacet, minime corpori prodest, & dum loquitur, si non aliis, at sibi ipsi officit. Nam scriptum est: Os stulti contritio eius; & labia ipsius ruina animæ eius.] Qui ita se gerit, & manus suam sicut debuit, non implet, certè in hoc absque peccato esse non poterit, & quamuis sit manus in manu, non erit innocens.

Prou. 18.

Prou. 15.

Psal. 34.

De his tepidis & otiosis hominibus, qui desiderium proficiendi ablegant queritur Dominus, cum per Dauidem ait: Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ.] Ipse enim attulit eis bona; à haqueis mundi decipientis eripuit, bono sanctæ & religiosæ vocationis donauit, regulis & institutis

A communiuit, prælatorum cura circumdedit, fratrum exemplis incitauit, comminationibus terruit, promissis allexit. Illi verò homines ingratiissimi reddiderunt illi pro bonis mala, vt dum bonis non responderunt, & mala intulerunt, summum gradum ingrati tudinis occuparent. Et quamam sunt ista mala? Sterilitatem animæ meæ.] Ea scilicet, quod eum debuissent proficere, non profecerunt, & pro virtutum fructibus vitiorum spinas, & tribulos germinarunt. Habuerunt se erga benefactorem suum, sicut arbores infructuosæ, in quibus multa folia, nullum verò fructum reperies. Ita quidem isti multa protulerunt verba, velut multa folia. Promitto paupertatem, folium est; promitto castitatem, folium est: promitto obedientiam, folium est; promitto morum emendationem, folium est; hanc regulam adimplebo, hoc statutum custodiam, hoc consilium obseruabo, folia sunt. Sed quid ait Dominus: Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ:] quia inter tot promissiones, nullam reddiderunt, inter tot verba, nullum opus, inter tot folia, nullum fructum inuenio. Quid isti, si non melius sapiant; si non respiciant, expectare possunt, nisi post tantam ingrati tudinem, lugendum casum, miserabilemque ruinam? Quam non præmium religiosæ vitæ, quam solo verbo tenuerunt, sed pœna vitæ, inutiliter, & sine fructu transactæ sequetur. Nam, vt inquit Paulus: Terra sæpè venientem super se bibens inbrem, proferens autem spinas, ac tribulos, reproba est, & maledictio proxima, cuius consummatio in combustionem. Nulla terra opportuniorem habet inbrem, & magis assiduam, quam anima religiosa, cuius cor Dominus continuis auxiliis internis, & doctrina, & exemplis fratrum rigat: si hæc pro floribus tribulos, & pro fructibus spinas, & pro bonis operibus sterilitatem & otiositatem proferat, non multum abest ab ira Dei, à maledictione Saluatoris, à morte secunda. Liqueat ergo, religiosos debere perfectionem querere, & ad eam non tardis conatibus festinare, cui obligationi, si non (vt pat est) correspondeant, nequaquam suo muneri satisfacere, neque religiosæ vitæ, quem occupant, locum implere. Quamobrem excitent se huius validissima, considerationis stimulo, ad quarendam, & desiderandam perfectionem, vt possimus & nos dictam Pauli comminationem lenire cum ipso dicentes: Confidimus autem de vobis dilectissimi, meliora, & viciniora salutis, tametsi ita loquimur. Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri, & dilectionis.] Ipse aspiciat opus, & laborem nostrum, quo nos perficere & emendare contendimus. Aspiciat etiam dilectionem nostram, qua propter ipsum omnia in sæculo dilecta negleximus, & sua motus misericordia nos roboret, vt celeriter ad bratium perfectionis, tum desideriiis curramus. Amen.

Hebr. 6.

Hebr. 6.

**